

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 2 och 3 juni justerades.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade att *Lars Adaktusson* (KD) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 24 juni, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Lennart Sacrédeus* (KD).

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Moderaternas partigrupp anmält *Lars Jilmstad* som suppleant i OSSE-delegationen.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i OSSE-delegationen
Lars Jilmstad (M)

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2021/22:FPM104 Meddelande om en EU-ram för gemensam försvarsupphandling *JOIN(2022) 24* till försvarsutskottet

§ 5 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelse

2021/22:140 till näringsutskottet

§ 6 Svar på interpellation 2021/22:479 om integrationen

Anf. 1 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Ann-Christine From Utterstedt har frågat mig om jag känner igen problembeskrivningen hon ger och hur jag i så fall kommer att agera för att integrationen ska fungera så som regeringen avsett, om jag kommer att agera för att komma till rätta med segregationen och parallella samhällsstrukturer, om jag avser att agera för att utrikes födda snabbare ska bli anställbara, om jag avser att verka för att höja kraven för nyanländas etablering i vårt svenska samhälle och, avslutningsvis, om jag kommer att verka för ett mer balanserat mottagande som bättre motsvarar vårt lands tillgång till riktiga arbeten och bostäder.

En av regeringens viktigaste prioriteringar är att bryta segregationen och bekämpa brottsligheten. Under alldeles för lång tid har klyftorna i Sverige ökat, arbetslösheten varit hög och samhället varit för svagt. En stor migration tillsammans med för låg integration har lett till segregation, fattigdom och kriminalitet. För att kunna knäcka gängen måste vi bryta den segregation som har lagt grunden till många av de problem som vi nu ser. Vi ska inte ha några parallellsamhällen i Sverige.

Regeringen har lagt om migrationspolitiken till att bli en av de stramaste i EU. Förra året hade Sverige det minsta antalet asylsökande på 20 år. Vi har också lagt om kriminalpolitiken med ett sjuttiotal höjda straff, fler verktyg till brottsbekämpande myndigheter och nya regler för att fler som begår brott ska utvisas. Sverige har nu fler poliser än någonsin. Fler kriminella sitter i fängelse, och de sitter längre tid.

I Sverige råder svensk lag och svenska värderingar. Det handlar om att alla som kan ska jobba, om att alla ska lära sig svenska och om att alla barn ska ges samma möjligheter. Det handlar om självklarheter som jämställdhet, yttrandefrihet och respekt för våra myndigheter. I Sverige ska kvinnor och män ha samma möjligheter och samma skyldigheter.

Regeringen vill avveckla EBO, alltså lagen om eget boende, och införa aktivitetsplikt för att få försörjningsstöd. Vi vill ta tillbaka den demokratiska kontrollen över svensk skola, och vi vill ge socialtjänsten mer muskler.

Den som saknar arbete ska möta tydliga förväntningar men också ges goda förutsättningar att komma i arbete. Etableringstillägget ska individualiseras, så att drivkrafterna för deltagare i etableringsprogrammet att arbeta blir mer lika för kvinnor och män.

För att minska segregationen behöver hela samhället stärkas och klyftorna minska. Skattesänkningar och privatiseringar bryter inte segregation.

Anf. 2 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Tack, Anders Ygeman, för svaret!

Det är alltid intressant att ställa en interpellation till ministern. Svaren uteblir. Talande för denna regering är att man inte såg det komma och att man inte har lösningarna. Jag förmodar att det är därför det heller inte kommer svar på frågorna.

Jag skulle vilja göra en liknelse. Att ställa en interpellation till Ygeman är som att be någon att bygga en bil. Den andra personen kommer tillbaka och är helt i avsaknad av de vitala delarna, särskilt bromspedalen. Så ser jag det här svaret.

Bland annat sa Ygeman att vi inte ska ha parallella samhällsstrukturer, men det är ju precis det vi har. Det är precis det som regeringen har tillåtit här i Sverige under lång tid. Regeringen tillåter dem att växa sig allt starkare, och det finns inga lösningar för att hantera detta.

Ygeman sa också att svensk lag och svenska värderingar råder i Sverige. Gott så – jag har ingen anledning att tro att Ygeman inte menar det han säger. Men tyvärr är det långt ifrån dagens verklighet. Vi ser hedersvåldet växa sig allt starkare och människor som absolut inte vill rätta sig efter våra svenska värderingar eller ställa sig under våra svenska lagar. Det är dessutom ett extremt stort hot – det största, skulle jag vilja säga – mot vår jämställdhet i dag.

Socialdemokraterna har i många år haft på sig ledartröjan för att hålla i bland annat invandringen, och man har gjort detta med ett oansvarigt stort mottagande. Det är därför vi i dag ser ett framväxande samhälle med segregation och med en samhällsstruktur bredvid vår egen som tillåts växa sig allt starkare.

Det är egentligen inte så konstigt, för det har ju inte funnits någon plan för det här. Regeringens arbete har faktiskt varit värre att skåda än en film med Jönssonligan – de hade åtminstone en plan, och de hade den in i minsta detalj, även om den inte fungerade. Regeringen har inte ens haft en plan.

Ygeman gissade i sitt svar vad som inte kan bryta segregationen. Jag anser att det vore klädsamt av en minister i Sveriges regering att i stället presentera konkreta åtgärder som faktiskt kan göra detta till ett bättre samhälle där man inte tillåter de här samhällsstrukturerna att växa sig starkare.

Arbetslösheten är extremt hög bland utrikes födda kvinnor. Ministern sa inte särskilt många ord om detta. Trots otaliga integrationsprojekt för ofantliga summor har vi i dag kvinnor i Sverige som har levt här i 15 år men som inte ens på hjälplig svenska kan göra sig förstådda eller förstå det svenska språket. De här projekten har varit helt verkningslösa. Kraven är för låga och bidragen för generösa. Ygeman själv har talat om krav som inte har funnits som om man från regeringens sida har drabbats av snällism.

Anf. 3 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Trots att Ann-Christine From Utterstedt har fått svaret i förväg och dessutom har fått det uppläst för sig i kammaren har hon inte lyckats ta del av det. I stället svamlar hon om trasiga bilar och Jönssonligan. Det är väl därför Sverigedemokraternas utveckling i opinionen ser ut som den gör – hela det senaste året har stödet i väljaropinionen minskat.

Anf. 4 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Även om ministern inte är intresserad av att debattera integrationen är jag det, och jag tänkte fortsätta att göra det.

Vi vet till exempel inte vilka som befinner sig i landet. Vi brukar tala om att vi har en vårdskuld, men vi har också en gangsterskuld i vårt land. Varför vill inte regeringen köpa in fängelseplatser utomlands och beta av den här gangsterskulden i stället för att dessa kriminella människor går fria ute i vårt samhälle och riskerar att göra så att fler utsätts för grov brottslighet eller, i värsta fall, dör?

I 2020-talets Sverige kastas kvinnor i gruvhål. Vi bevittnar varje dag skottlossningar, ofta med dödlig utgång. Barn hålls fångna i sina egna hem och nekas skolgång – de ska vara hemma, enligt islam.

Det är tvärt emot just de svenska värderingar som Ygeman presenterat i sitt svar och som han säger sig stå bakom. Dessutom har tydligen ”Imamens lilla kråka” gjort intåg i Sverige under helgen. Det är bara att konstatera att regeringen helt och hållet har tappat greppet.

Vill man inte anamma vårt svenska samhälle ska man inte bo här. Det finns så många andra länder att bo i, särskilt i Mellanöstern, om man inte vill leva efter våra svenska och västerländska värderingar. Det här verkar inte vare sig Ygeman eller resten av regeringen vara särskilt intresserade av, utan man tillåter fortfarande dessa parallella samhällsstrukturer att växa sig allt starkare. Man har ingen tanke eller åtgärd för att komma till rätta med detta. Varför vill inte regeringen erbjuda en flygbiljett hem till dem som inte vill anamma vårt svenska samhälle?

Om man inte erbjuder en flygbiljett hem vill jag ändå återigen ge ministern chansen att svara på frågan: Hur ska Ygeman och resten av regeringen komma till rätta med de integrationsproblem som vi har i vårt sargade Sverige? Jag ger ministern en chans till, och jag hoppas att ministern har den respekten för Sveriges befolkning att han vill svara på frågan.

Anf. 5 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Problemet är inte att jag inte vill svara på frågan, utan att Ann-Christine From Utterstedt inte klarar att ta till sig svaret.

Nu svamlar Ann-Christine From Utterstedt om Jönssonligan, gangsterskuld, ”Imamens lilla kråka” och jag vet inte vad. Men hon ställer också två ytterligare frågor. Hon ställer frågan varför folk som är dömda i Sverige inte kan avtjäna sitt straff utomlands. Jag ska för ordningens skull säga att detta sorterar under justitieministern, men jag kan ändå upplysa Ann-Christine From Utterstedt om att vi under den här mandatperioden har utökat möjligheten för dömda att avtjäna sitt straff i andra länder och att detta ökar.

Däremot finns det ingen anledning att flyga svenska medborgare till andra länder. I stället bygger vi kraftigt ut fängelsekapaciteten. Vi inviger nya fängelser. Det är nämligen inte bara antalet poliser som ökar. Antalet människor som döms för brott ökar också, liksom den tid de får sitta i fängelse.

Ann-Christine From Utterstedt frågar också: Varför erbjuder vi inte människor som inte vill bo i Sverige en flygbiljett? Jag antar att det inte är våra järnrörsviftande SD-riksdagsledamöter som utvandrade till Ungern för att slippa invandringen som Ann-Christine From Utterstedt menar, utan andra, som har invandrat till Sverige och sedan vill återvända. Då kan jag upplysa Ann-Christine From Utterstedt om att vi har haft ekonomiskt stöd för detta i cirka 20 år.

Anf. 6 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Anders Ygeman förnekar sig inte. Han lever dessutom kvar i historien och talar om tidigare sverigedemokratiska riksdagsledamöter som absolut inte sitter i den här kammaren i dag. Det gör att man förstår än bättre varför regeringen inte får till några åtgärder för att lyckas motverka segregationen i vårt land. Man lever helt kvar i något slags ro-

mantisk bild av att det här kommer att gå väldigt fint och bra, medan verkligheten ser helt annorlunda ut än så. Men Ygeman har som sagt inte lösningarna. Då måste ministern komma med sådana här uttalanden. Det tycker jag är olyckligt för Sveriges befolkning.

Mitt parti förespråkar ”fängsla och utvisa”. Det gör inte Socialdemokraterna. I så fall skulle man ha gjort någonting åt det här för länge sedan.

Vad gäller arbetslösheten – för att återgå lite mer till vad interpellationen handlar om – finns inte några lösningar från regeringens sida på problemen. Det är bara att konstatera. Varför skulle annars inte ministern kunna ställa sig i Sveriges riksdags talarstol och presentera för Sveriges folk vad det är för lösningar man vill införa? Men några sådana finns inte, och det är därför det kommer floskler från ministern. Jag tycker som sagt att det är olyckligt.

Men jag återkommer! Jag är inte den som ger upp i första taget och inte heller den som ger upp hoppet. Jag kommer att återkomma i andra interpellationer och andra debatter och försöka få ett svar av Anders Ygeman på hur han ska hantera integrationen i Sverige. Det fungerar inte i dag, och det ser Sveriges befolkning. Det är olyckligt att inte Ygeman och regeringen ser det.

Anf. 7 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag kan notera att Ann-Christine From Utterstedt fortfarande inte uppskattar de svar hon får, inte ens när hon blir upplyst om att den politik hon vevar om i kammaren har funnits i 20 år. Det är kanske bra att ta reda på innan man ställer sig i riksdagens talarstol.

Självklart är det så att de tidigare ledamöter av Sverigedemokraterna som har utvandrat till Ungern för att slippa invandringen inte längre är ledamöter. Det är lite av poängen. Det har fyllts på med andra i stället, som Ann-Christine From Utterstedt själv.

”Fängsla och utvisa” är Sverigedemokraternas politik, säger Ann-Christine From Utterstedt. Jag kan bara notera att vi fängslar fler än vi någonsin tidigare gjort i Sverige och att jag nyligen lade en proposition på riksdagens bord som kraftigt kommer att öka antalet personer som utvisas på grund av brott. Det är osäkert om Ann-Christine From Utterstedt inte känner till detta eller bara låtsas som att det inte har hänt.

Vi har en integrationsutmaning i Sverige. Vi har till och med en integrationsskuld, skulle jag vilja säga. Men vi lägger fram förslag efter förslag för att råda bot på den. På många områden är vi också framgångsrika i internationella jämförelser. Vi har börjat en resa. Vi tar steg för steg mot att bli framgångsrika.

Sverigedemokraterna står vid sidan om. De gapar och skriker, men har inte speciellt konstruktiva eller framgångsrika förslag. Det är väl också bakgrunden till att Sverigedemokraterna backar i opinionen och har backat hela det senaste året. Därför höjs volymen på det sätt som Ann-Christine From Utterstedt gav uttryck för i debatten i dag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2021/22:515 om återvandring av andra grupper än ukrainare

Anf. 8 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig hur det kommer sig att regeringen önskar en snabb återvandring och frivilligt återvändande av flyktingar från Ukraina och vilka åtgärder man är villig att vidta. Han har även frågat hur det kommer sig att regeringen inte verkat för återvandring och frivilligt återvändande för andra grupper och om man avser att vidta åtgärder för att göra det.

För många av dem som återvandrar eller återvänder finns i stor utsträckning stöd att erhålla. Personer som har beviljats skydd enligt massflyktsdirektivet men som vill återvända till sitt hemland kan i dagsläget dock inte ta del av det stöd som exempelvis personer som beviljats uppehållstillstånd som flyktingar i Sverige kan söka. Personer som beviljats skydd enligt massflyktsdirektivet har inte heller möjlighet att ansöka om återetableringsstöd.

Regeringen har därför gett Migrationsverket i uppdrag att analysera och föreslå insatser för att stödja återvandring och frivilligt återvändande till Ukraina. Uppdraget vad gäller återvandring har redan redovisats, och uppdraget vad gäller frivilligt återvändande ska redovisas senast den 31 augusti i år. När uppdraget är slutredovisat kommer regeringen att ta ställning till om det finns behov av insatser och vilka insatser som i så fall kan bli aktuella.

Återvandring är när en person som har uppehållstillstånd i Sverige frivilligt väljer att flytta tillbaka till sitt hemland. För att förbättra förutsättningarna för återvandring har regeringen de senaste åren tillfört ytterligare medel till Migrationsverket för arbetet med återvandringsförberedelser och till återvandringsbidrag.

Regeringen har en hög ambition när det gäller ett väl fungerande återvändande och är vid behov beredd att på ett ändamålsenligt vis använda andra politikområden för att skapa bättre förutsättningar för att de som har återvändandebeslut lämnar Sverige. Att återta sina egna medborgare är en folkrättslig förpliktelse, och att folkrätten ska följas är en grundläggande princip i vår utrikespolitik och något vi ständigt arbetar för i dialog med andra länder.

Regeringen har tagit flera initiativ för att öka återvändandet av personer med avlägsnandebeslut. Bland annat har Migrationsverket och Polismyndigheten i sina regleringsbrev för 2022 fått i uppdrag att intensifiera sitt arbete med återvändande för att väsentligt öka antalet verkställda beslut om av- och utvisning. Sedan 2014 har mer än 96 000 före detta asylsökande lämnat Sverige.

Återvändandet är en prioriterad fråga för regeringen, och vi avser att öka verkställigheterna av avvisnings- och utvisningsbeslut. Regeringen vill också skapa goda förutsättningar för dem som själva väljer att återvända.

Anf. 9 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! På regeringssammanträdet den 19 maj återfanns punkten Uppdrag till Migrationsverket att analysera och föreslå insatser för att stödja återvandring och frivilligt återvändande till Ukraina på ärendeför-

teckningen, vilket därefter utmynnade i att regeringen fastslog ett uppdrag till Migrationsverket med följande två delar.

För det första: ”Analysera behovet av insatser för ukrainska medborgare i Sverige som vill återvändra till sitt hemland under tiden som massflyktsdirektivet är aktiverat och föreslå lämpliga insatser. Migrationsverket ska även bedöma hur många personer som kommer att vilja återvändra under tiden de har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd.”

För det andra: ”Analysera behovet av insatser för frivilligt återvändande av ukrainska medborgare efter att massflyktsdirektivet har avaktiverats, eller efter lagakraftvunnet avlägsnandebeslut, och föreslå lämpliga insatser.”

I sak återfinns inget märkvärdigt i det uppdrag Migrationsverket fick av regeringen, och precis likt det SD sagt sedan krigets början har Sverige ett ansvar för att bistå dem som flyr från vårt närområde. Utgångspunkten måste dock vara att de återvänder så fort det är möjligt, vilket i detta fall sannolikt även är deras yttersta ambition.

Det märkliga i sammanhanget är dock att regeringen aldrig tidigare visat ett så aktivt intresse för återvandring och frivilligt återvändande. Det finns ju gott om andra grupper av migranter som kommit till Sverige från områden som nu är att bedöma som trygga men där regeringen inte verkat för att få ut dem ur landet. Migranter från långt bortom vårt närområde vars kultur och värderingar är betydligt mindre besläktade med den svenska än ukrainarnas får gärna vara kvar i all oändlighet, tycks det som, medan regeringen anser att ukrainare ska bort illa kvickt.

Fru talman! Jag tror att det väcks frågor hos många, inte minst hos ukrainarna själva, kring regeringens hantering och den allmänna debattens utformning.

I den allmänna debatten har den vänster som så många gånger förr vurnat för massinvandring till Sverige helt plötsligt börjat ifrågasätta mottagandet av ukrainare och beskyllt SD för idiotier som att vi endast bryr oss för att ukrainarna är vita och så vidare. Därigenom har man blundat för att det från Ukraina kommer riktiga flyktingar från vårt närområde, kvinnor och barn, vilket onekligen skiljer sig markant från tidigare migrantvågor som sköljt över Sverige och vilka Sverigedemokraterna motsatt sig. Nu kommer krav på jobb, anpassning och återvandring från håll som tidigare aldrig yppat motsvarande krav mot exempelvis somalier eller irakier.

Känner Anders Ygeman igen denna bild, och erkänner han den dubbelmoral den signalerar? I sådana fall, hur försvarar han den?

Anf. 10 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! I 20 års tid verkade Sverige i Afghanistan med svenska soldaters liv som insats för att förhindra att talibanerna skulle fortsätta att förtrycka Afghanistans folk, inte minst kvinnorna. Men talibanerna tog nyligen över makten, och Sverige gjorde då en unik insats för att evakuera människor därifrån.

Talibanernas löfte om att flickor skulle få fortsätta att gå i skolan var inget värt, och grundskoleflickor har tvingats hem från skolbänkarna. Det finns få platser i världen med en sådan förtryckande regim mot kvinnors mänskliga rättigheter och värde som talibanernas Afghanistan, och Sverige utvisar kvinnor dit.

Prot. 2021/22:137
27 juni

Svar på
interpellationer

Fru talman! Det är absurt att vi diskuterar hur fler människor på olika sätt ska påverkas att återvända till en sådan regim. Det är absurt att Sverige utvisar människor till Afghanistan. Det fortsätter dock att ske. Det vore väl en sak om regeringens arbete att få människor som får nej på sin asylansökan att återvända till Afghanistan byggde på rättfärdiga och rättssäkert fattade asylbeslut, men så är inte fallet.

Sahar, 22 år, är en ingenjörstudent på Chalmers som har fått avslag på sin asylansökan. Migrationsverket säger att bara hon anpassar sig till sitt hemlands kulturella seder och bruk är det inte farligt att vara kvinna i Afghanistan. Men asylrätten borde garantera varje kvinna hennes fulla människovärde utan krav på anpassning till en regim som förtrycker henne.

Därför frågar jag Anders Ygeman: Kan regeringen verkligen stå för arbetet med återvändandet i ljuset av vad det är för asylbeslut som fattas? En feministisk regering med en feministisk utrikespolitik kan väl inte på allvar vilja arbeta för att kvinnor som Sahar med tvång ska skickas till talibanernas Afghanistan?

Fru talman! Ingen, inte ens Sverigedemokraternas Tobias Andersson, borde kunna stå upp för denna politik. Men så ser det ut i Sverige i dag, och Sverige sticker ut. Över 40 procent av asylansökningarna från personer från Afghanistan avslås i Sverige. Det är dramatiskt mycket mer än i andra europeiska länder. Det flyr människor från Sverige till Frankrike och Italien för att få asyl – den asyl de borde ha fått här, för ingen människa borde tvingas tillbaka till talibanernas Afghanistan.

Anf. 11 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Låt mig först svara på Annika Hirvonens fråga. Vi har den ordningen i Sverige att det inte är regeringen eller politiken som avgör vilka som ska få stanna eller inte, utan det har vi myndigheter som först beslutar om och sedan rättsvårdande myndigheter. Det är en ordning som inte minst Miljöpartiet har varit drivande bakom och som jag inte ser någon anledning att ändra. Med den ordningen har jag givetvis inte heller möjlighet att uttala mig om enskilda fall eller enskilda förhållanden, utan detta är något myndigheter och domstolspraxis måste avgöra.

Åter till interpellanten. När de ryska stridsvagnarna rullade mot Ukraina skrev Sverigedemokraterna på sin hemsida att Sverige var fullt. Under kriget i Jugoslavien, på ungefär samma avstånd från Sverige som Ukraina, var budskapet detsamma: Sverige var fullt. Så sent som 1997 hävdade Sverigedemokraterna att Ukraina var en främmande kultur som tillhörde den bysantinska kulturkretsen.

Låt mig därför fråga Tobias Andersson: Om Sverigedemokraterna numera välkomnar flyktingar från Ukraina, när lämnade de den bysantinska kulturkretsen och blev en del av vår krets? Varför ville Sverigedemokraterna inte ta emot flyktingar från Jugoslavien som på samma sätt som Ukraina låg i vårt närområde? Det skulle vara intressant att höra.

Så till sakfrågan. Här är Tobias Andersson ute och cyklar. Som jag gav uttryck för i den förra interpellationsdebatten har Sverige sedan 80-talet haft en återvändandepolitik. Vi har återvändandebidrag på 10 000 kronor per vuxen och 5 000 kronor per barn upp till ett takbelopp för alla utom ukrainare eftersom de är här i enlighet med massflyktsdirektivet.

Uppdraget till Migrationsverket handlar om på vilket sätt som vi, när det blir lugnare i Ukraina och freden kommer, kan vara med och bidra till

att ukrainare kan återvända dit och vara med och bygga upp sitt land. Varför ska vi ge pengar till de ena men inte till de andra? Det är detta som är bakgrunden.

I samma regeringsbeslut ger vi också ett uppdrag att ha motsvarande arbete för Somalia. Detta har varit en naturlig del av arbetet sedan 80-talet, minst. Jag tror att frågan i det här fallet landar på Sverigedemokraternas eget bord.

Anf. 12 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Naturligtvis blir det enklare för ett statsråd att skjuta över frågan till sin motdebattör från oppositionen i Sveriges riksdag i stället för att besvara de frågor som ställs av interpellanten. Jag förstår att detta är ett tillvägagångssätt som Anders Ygeman förespråkar. I stället för att gå till botten med de frågor som ställs av mig eller, i den tidigare debatten, från min riksdagskollega väljer han att svara med motfrågor för att undvika att ta ansvar.

Vi kan börja där. Jag tror inte att Socialdemokraterna vill hamna i ett läge där de behöver ta ansvar för allt som alla inom Socialdemokraterna någonsin har sagt, men nu menar Anders Ygeman att jag ska svara på en formulering som tydligen ska ha återfunnits på vår hemsida när jag var ett år gammal, 1997. Jag tycker, fru talman, att det kanske finns begränsningar för hur mycket man får sväva ut från ett ämne under en interpellationsdebatt. Jag avser inte att redogöra för vad som stod på vår hemsida när jag var ett år gammal. Jag minns inte formuleringen. Jag hade aldrig varit inloggad på internet då. Det finns många andra saker jag inte hade gjort vid det tillfället, och jag kommer inte att redogöra för detta i detalj.

Det finns säkerligen saker som Socialdemokraterna tyckte 1997 och som Anders Ygeman inte heller vill stå till svars för. Vi kan prata om politikförflyttningar som skett sedan dess. Där har det skett betydligt mer inom Socialdemokraternas politik, inte minst för att efterlikna vår, än vad som har skett inom vår politik. Från vår sida är det enkelt: Sverige ska bistå i närområdet när det rör sig om riktiga flyktingar, och så är fallet med Ukraina. Det handlar om kvinnor och barn som söker skydd för sitt liv i Sverige. Så har det sällan varit tidigare.

Afghanistan lyftes upp av en miljöpartist här, men det är en helt annan sak. Det är människor från nästan andra sidan världen som har passerat hur många länder som helst och som inte ens borde ha fått sitt asylärende prövat i Sverige, som har kommit hit och enligt henne därigenom har rätt att vara kvar här, och som inte skulle ha fått komma hit och som definitivt ska utvisas nu, för att svara på de frågor som kom därifrån.

Jag skulle vilja lyfta ut en del ur Anders Ygemans svar som löd: ”Att återta sina egna medborgare är en folkrättslig förpliktelse, och att folkrätten ska följas är en grundläggande princip i vår utrikespolitik och något vi ständigt arbetar för i dialog med andra länder.”

Fru talman! Om så är fallet, om det är otroligt viktigt för regeringen att säkerställa att andra stater tar emot sina egna medborgare, blir Anders Ygeman svaret skyldig när det gäller varför vi är så dåliga på detta och hur det kan komma sig att vi gång efter annan tillåter länder likt Afghanistan att inte ta emot sina kriminella medborgare när dessa definitivt har försakat sin rätt att vara kvar i Sverige, när de har kommit hit, vilket de inte borde ha fått göra, och sedan begått brott i Sverige, dömts för detta och till utvis-

ning men ändå förblir kvar i Sverige, tillåts gå under jorden i Sverige och tillåts fortsätta att utgöra ett säkerhetshot i Sverige.

Inte ens i dessa fall lyckas regeringen utvisa. Fyra av fem utländska medborgare som dömts för våldtäkt och till utvisning blir kvar i Sverige. Då kan man inte, menar jag, fru talman, påstå att detta är ett viktigt arbete för regeringen. Om det är så viktigt borde det mynna ut i åtminstone någon form av resultat, men det tycks det inte göra.

Vad ser regeringen för åtgärder framåt? Jag tog del av den proposition som presenterades. Jag tycker att vi utöver detta naturligtvis behöver börja ge oss på biståndet. Varför ska Afghanistan ha ens en krona av svenska skattemedel om de inte tar emot sina egna kriminella medborgare?

Anf. 13 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Anders Ygeman har rätt i att han som minister inte kan gå in i ett enskilt fall. Men det är inte bara ett fall, utan Sverige sticker ut genom att ge avslag på nästan hälften av asylansökningarna från personer från Afghanistan. Det kan jämföras med resten av Europa, där många länder knappt ger nej alls.

Då är det hans uppgift att gå till botten med varför besluten från Sverige inte är rättssäkra. Då är det hans uppgift att se på de lagar och regler som gör att det i Sverige är möjligt att säga: Nej, du har varit här i sju år, du studerar, du är kvinna och du kommer från Afghanistan. Men du får inte asyl, utan du får i stället leva i limbo här i väntan på att situationen i Afghanistan någon gång kanske blir sådan att det går att tvinga ut dig.

Det är Anders Ygemans ansvar att prioritera var han lägger sin tid och sina resurser. I dag har vi hört om mer resurser till att tvångsutvisa människor, det vill säga personer som Sahar, som enligt Migrationsverket ska anpassa sig till talibanernas kulturella seder och bruk. Resurserna borde läggas på att styra upp och se till att Migrationsverkets asylbeslut blir rätts-säkra och förankrade i verkligheten och att lagstiftningen ändras så att människor inte kan tvingas leva i ett ingenmansland, ett limbo, när det faktiskt inte är möjligt eller säkert att skicka kvinnor till talibanernas Afghanistan.

Återigen: Inte en enda människa borde tvingas tillbaka till talibanernas Afghanistan.

Anf. 14 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Det är riksdagen som slår fast vår asylpolitik. Enligt den är det myndigheter och rättssystemet som avgör vem som får asyl och vem som inte får det, vem som har skyddsskäl och vem som inte har det. Det finns en bred majoritet bakom detta i Sveriges riksdag.

Till Tobias Andersson vill jag säga att jag gick till botten med hans fråga. Det var därför det var helt tomt i hans replikskifte om det som interpellationen verkligen handlar om, nämligen att Tobias Andersson helt har missförstått systemet och att vi har haft stöd för återvandring i över 20 år, sedan innan Tobias Andersson föddes. Det var därför han började prata om en massa andra saker.

Fru talman! Det är något som är lite märkligt här. Tobias Andersson har gjort det till sitt signum att prata om det socialdemokratiska folkhemmet på 50-talet, långt innan Tobias Andersson föddes. Det går tydligen alldeles utmärkt. Jag citerade inte bara någon hemsida, Tobias Andersson,

utan jag citerade Sverigedemokraternas partiprogram. Men då vill Tobias Andersson inte känna till det utan säger att han var jätteung då.

Jag läste högt från Sverigedemokraternas hemsida från den 24 februari. Då var Tobias Andersson ändå 25 år gammal. Om Tobias Andersson inte kan stå upp för sitt partiprogram, fru talman, kanske han ändå kan stå upp för det som står på hemsidan nu, när han har varit riksdagsledamot i ett antal år.

Sedan ställde Tobias Andersson ett antal frågor om återvändande. Det stämmer, som han gav uttryck för, att regeringen har vidtagit ett stort antal åtgärder, men sedan går Tobias Andersson tyvärr vilse. Om vi tittar på de europeiska jämförelserna ser vi att Sverige är framgångsrikt i återvändandearbetet. Jag tror att det i reella tal bara är Frankrike eller Tyskland som lyckas med fler återvändanden än Sverige. I procent av avslag tror jag att Sverige numera hamnar på sjätte plats av 27 länder.

Tobias Anderssons systerpartier i Europa sitter i regeringsställning lite här och var, i Polen, Tjeckien och kanske Ungern – det beror lite på. Man har ju hoppat lite fram och tillbaka i synen på Ungern, även om ett antal sverigedemokrater har återvandrat dit. Tobias Andersson kanske kan hjälpa mig: Vilket av dessa länder där Sverigedemokraternas systerpartier styr lyckas bättre med återvändandet? Sett till den europeiska statistiken verkar siffran vara noll.

Fru talman! Jag svarade på samtliga Tobias Anderssons frågor. Han svarade inte på någon av mina. Grundfrågan här är naturligtvis när Ukraina lämnade den bysantinska kulturkretsen, det främmande för Sverigedemokraterna – och blev en del av våra grannar – som det uttrycks i partiprogrammet. Jag skulle gärna vilja ha ett svar från Tobias Andersson på det.

Jag skulle också vilja ha svar på varför man inte ville ta emot några flyktingar från kriget i Jugoslavien. Det var ett krig på samma sätt som det som vi ser i Ukraina.

Anf. 15 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tror att statsrådet kan ha missförstått riksdagens granskningsfunktion, alltså riksdagens funktion att granska regeringen och att ställa regeringen till svars för de beslut som den fattar. Detta till skillnad från vad statsrådet tycks tro att det handlar om, att det är statsrådets roll att ifrågasätta en enskild ledamots ställningstagande till någonting som var formulerat 1997 när ledamoten var ett år gammal. Det är inte så riksdagens granskningsfunktion fungerar.

Det som jag vill betona är att Anders Ygeman svajar på frågan. Anders Ygeman påstår att man med detta uppdrag till Migrationsverket endast vill likställa hanteringen av ukrainare med hur man hanterar andra migrantgrupper i Sverige. Men i så fall hade frågan inte behövt utredas. Då hade man inte behövt vidta ett uppdrag. Då hade regeringen bara kunnat säga till Migrationsverket att vi nu ska behandla ukrainare på samma sätt som vi behandlar andra migrantgrupper trots massflyktsdirektivet. Men i stället har man gett Migrationsverket månader för att återkomma med förslag på åtgärder mot den specifika gruppen ukrainare.

Fru talman! Jag vet inte om det bara är så att Anders Ygeman inte vill kännas vid detta eller om han inte förstår att detta blir konsekvensen av det uppdrag som man har gett till Migrationsverket.

Prot. 2021/22:137
27 juni

Svar på
interpellationer

Den enda frågan som är relevant för denna interpellation, oavsett vad Anders Ygeman avser, är naturligtvis hur det kommer sig att regeringen så hängivet vill mota ut ukrainare ur Sverige – människor som faktiskt är på flykt på riktigt, kvinnor och barn – men att regeringen samtidigt gjort det absolut minimala för att bli av med utländska våldtäktsmän, mördare och andra kriminella som har kommit från andra länder.

Anf. 16 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Först när det gäller frågan i interpellationen har Tobias Andersson helt missförstått sakernas tillstånd. Det går inte alls att jämställa människor som kommer från andra länder med dem som kommer genom TPD från Ukraina. Ett av skälen till det är Ukrainas viseringsfrihet. Så länge TPD gäller kan ukrainare återvända direkt. Det kan man inte om man kommer från de länder som Tobias Andersson tar upp. Därför behövs det speciellt stöd när det gäller Ukraina. Och om man ska klara det behöver det sannolikt koordineras i Europeiska unionen. Ukrainare har redan återvänt. Italienarna säger att 5–10 procent har lämnat Italien, och vi ser gränsrörelser på 25 000–30 000 varje dag från Polen in i Ukraina. Detta handlar helt enkelt om de människor som väljer att göra detta och hur vi ska kunna stödja dem när det gäller att bygga upp deras land och skaffa bostad hemma och hur vi ska ge dem information.

Jag vet att Tobias Andersson ville hindra ukrainare från att komma hit. Men nu när de är här kan han i alla fall hjälpa dem som vill återvända att göra det.

Fru talman! Det blir närmast komiskt när Tobias Andersson får hitta på någonting om riksdagens instrument för att han inte klarar att besvara frågan om vad som har stått i Sverigedemokraternas partiprogram. Jag har ställt frågan tre gånger. Jag har läst högt ur Sverigedemokraternas parti-program. Tobias Anderssons första försvar var att han var bara ett år då. Sedan är hans försvar att han inte ska svara på några frågor. Detta är en debatt, Tobias Anderson. Detta är demokrati i riksdagens talarstol. Han måste vara beredd att kunna svara på vad Sverigedemokraterna står för.

Varför ville han inte ta hit folk som flydde undan kriget i Jugoslavien? Varför ville han inte ta hit människor som flydde undan kriget i Ukraina? Varför påstod ni att Ukraina tillhörde den bysantiska kulturkretsen och var främmande för våra värderingar? Men, fru talman, detta får vi inget svar på. Det är pinsamt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2021/22:519 om utvisning av kriminella trots anknytning

Anf. 17 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig om jag anser att alla utländska medborgare som begår grova brott ska utvisas, och om jag och regeringen avser att vidta några andra åtgärder på temat utöver den proposition som nu behandlas.

Svaret på frågan är ja, fler som har begått brott ska utvisas. Regeringen har därför lagt fram propositionen *Utvisning på grund av brott – ett skärpt regelverk*. I propositionen lämnas en rad förslag som syftar till att skärpa lagstiftningen på detta område. Bland annat föreslås att högre krav ska ställas på utlänningsens etablering i det svenska samhället för att han eller hon inte ska bli utvisad. Med etablering avses här inte bara personens deltagande i arbetslivet, utan anpassning till svenska förhållanden och förankring i samhället i stort. Vissa brottstyper ska också i sig kunna tyda på en bristande anpassning till svenska normer och förhållanden, inte minst hederrelaterad brottslighet.

Vidare föreslås bland annat att straffvärdesgränsen sänks från tolv till sex månaders fängelse och att förbudet mot att utvisa en person som kom till Sverige som ung och som har vistats här viss tid tas bort och att återreseförbud utan tidsbegränsning ska meddelas i större utsträckning än i dag. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2022.

De föreslagna ändringarna kommer att leda till att reglerna om utvisning på grund av brott blir mer ändamålsenliga och anpassade efter nuvarande förhållanden så att fler utlänningsar som begår brott kan utvisas ur landet.

Anf. 18 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Under påskhelgen ägde fruktansvärda korankravaller rum runt om i vårt land. Över 400 poliser uppges ha skadats, och statens våldsmonopol utmanades kraftigt samt förlorades i vissa fall.

Det står nu klart att massinvandring, obefintliga krav i integrationspolitiken och slapp kriminalpolitik leder till en oerhört dystert samhällsutveckling.

Sverige har i dag stora hot inom riket i form av våldsverkande aktörer som hatar Sverige och allt som representerar Sverige – våra värderingar, vår polis, vår demokrati med mera.

Utgångspunkten måste dock vara att svensk lag och grundlagsfästa rättigheter alltid ska upprätthållas i Sverige, även i områden som kommit att belastas av kulturella parallellstrukturer, kriminalitet och invandring.

Svenska statens våldsmonopol ska aldrig backa undan eller ge vika för våldsytringar och angrepp. Polisen måste få fler verktyg, större befogenheter och ett tydligare uppdrag att etablera det svenska samhällets dominans i områden och situationer där det trängts tillbaka eller angripits.

Bland dem som häktades efter korankravallerna var många utländska medborgare och bör därför utvisas ifall de döms för brott i samband med detta.

Tyvärr sker det alldeles för sällan i dag. Och även om regeringen nu föreslår vissa förbättringar rörande utvisningar i sin proposition *Utvisning på grund av brott – ett skärpt regelverk*, som Anders Ygeman hänvisar till i sitt svar, är det inte tillräckligt. Det var något som inte minst konstaterades genom att riksdagen riktade ett flertal tillkännagivanden i skärpande riktning till regeringen i samband med att propositionen behandlades.

I SD:s följdmotion betonade vi inte minst anknytningens betydelse. Enligt 8 kap. 2 § i utlänningslagen föreskrivs det att domstol som överväger utvisning ska ta hänsyn till utlänningsens anknytning till det svenska samhället.

Propositionen föreslog även i denna del vissa skärpningar, vilket välkomnas. Men gällande brottslighetens anknytning bör det särskilt noteras att både utredningen och regeringens förslag att anknytning till Sverige genom arbete, kunskaper i svenska och liknande omständigheter alltså ska kunna utgöra skäl för att utvisning inte ska ske. En sådan generell ordning är enligt oss alldeles för givmild.

Utgångspunkten bör vara att anknytning inte beaktas alls för dem som döms för brott där förutsättningarna för utvisning uppfylls. Utländska medborgare som begått brott i Sverige har genom sitt agerande försakat rätten att vara kvar i Sverige. Huruvida de har lärt sig ett visst mått av svenska eller har ett arbete ska inte beaktas i den bedömningen.

Hur motiverar Anders Ygeman att regeringen fortsatt låter kriminella utlänningars påstådda anknytning vara relevant vid beslut om utvisning?

Anf. 19 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! När det gäller de upplopp som skedde under påskhelgen kan jag bara konstatera att flera av dem som var med där har dömts till långa fängelsestraff och utvisning. Det är bra.

Men detta är enligt den lagstiftning som gällde innan regeringen skärpte lagen. Den nya lagen träder i kraft den 1 augusti, och jag ser framför mig att fler kommer att dömas till utvisning. Beräkningarna från utredningen visar på att det kommer att bli uppåt 30 procent fler som döms till utvisning på grund av brott tack vare de regelskärpningar som regeringen gör.

Som vi hör applåderas de inte av Sverigedemokraterna, och det är knappast förvånande. Inte heller är vi så förvånade över att Sverigedemokraterna inte tycker att det spelar någon roll om man lär sig svenska, inte spelar någon roll om man arbetar och har arbetat och gjort rätt för sig och inte spelar någon roll om man försöker integreras i det svenska samhället. Vi tycker att det ändå ska beaktas. Där har vi olika uppfattningar. Svårare än så är det inte.

Anf. 20 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag redogjorde faktiskt för att Sverigedemokraterna stod bakom stora delar av den proposition som riksdagen nu har hanterat. Där emot var det Sverigedemokraternas uppfattning, vilken delades av en majoritet i denna kammare, att regeringens agerande var alldeles för klen – utöver att vara för sent.

Jag noterar att Anders Ygeman valde att inte svara på frågan om varför regeringen anser att en kriminell utlännings anknytning till Sverige är relevant vid bedömning av huruvida denna individ ska utvisas eller inte. Det svaret blev Anders Ygeman skyldig.

Likt jag redogjorde för i mitt första anförande har Sverigedemokraterna mot bakgrund av korankravallerna presenterat två separata åtgärds paket för att få bukt med parallellsamhällena och den kriminalitet de göder.

Vi kom först med ett 30-punktsprogram mot korankravallerna och därefter med ett åtgärds paket mot parallellsamhällena explicit. Inget annat parti har tydligt anslutit sig till våra förslag på åtgärder. Men jag avser att åtminstone, när jag nu har chansen, utkräva svar från regeringen i form av Anders Ygeman om hur de ställer sig till de olika åtgärderna. Jag vill inte minst göra det då Anders Ygeman och regeringen påstår att utvisning av

utländska kriminella och återvandring är viktigt. Då bör man, likt så många gånger förr, hämta inspiration från Sverigedemokraterna för att gå fram med sakpolitiken.

Fru talman! Allt som allt rör våra paket ungefär 40–50 förslag. Jag hinder inte uppehålla mig vid samtliga utan tar ett par som är aktuella inom interpellationens ramar.

Vi vill se ett hinder mot erhållande av svenskt medborgarskap vid kriminella gärningar eller kopplingar. Det är alltså en prövning som görs, och när den sker ska man även genomföra en vandelsprövning. Om en person har begått någon brottslig gärning under vistelsetiden i Sverige ska det alltid utgöra ett hinder mot att bevilja medborgarskap.

I det sammanhanget bör även vandelsprövningen vara relevant vid bedömningen av familjens asylprocess i Sverige.

Vi vill återkalla uppehållstillstånd vid allvarig brottslighet. Vid tillräckligt allvarig brottslighet bör enligt oss dessutom hela familjers uppehållstillstånd kunna återkallas, så länge detta inte strider mot principen om non-refoulement. Familjen utgör den minsta enheten i samhället, och de har ett gemensamt ansvar för att anpassa sig till svenska normer och värderingar.

Detta förslag, fru talman, har stött på kritik och påståtts utgöra kollektiv bestraffning – detta trots att utvisning inte är ett straff, vilket jag tror att Anders Ygeman är fullt medveten om. De som vore aktuella för detta är ju inte svenskar, vare sig juridiskt genom ett svenskt medborgarskap eller för den delen på andra sätt – kulturella och så vidare.

Deras blotta närvaro i Sverige utgör ett privilegium för dem, och det finns ingen gudaskriven regel att det privilegiet ska vara för evigt – än mindre om man inom familjen begår grova brott under tiden som detta privilegium innehas.

Hur ställer sig Anders Ygeman till dessa förslag?

Anf. 21 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag hämtar ingen inspiration från Sverigedemokraterna. När man hör Tobias Andersson är det inte heller svårt att förstå varför.

Nu var det ett litet tag sedan jag läste Sverigedemokraternas skrifter. Men flera saker av det som tas upp där är sådana saker som regeringen redan har genomfört. Om man kräver saker som regeringen har gjort är det kanske snarare Sverigedemokraterna som inspireras av regeringen än tvärtom. Exempelvis genomförs en vandelsprövning vid medborgarskap. Vi går nu vidare med att också kräva språktest och samhällskunskapstest vid medborgarskap. Samma sak gäller även i det tidigare skedet, alltså när man får permanent uppehållstillstånd.

Jag vill däremot vara väldigt tydlig med att jag inte delar Tobias Anderssons uppfattning att om en människa i en familj gör sig skyldig till ett brott ska man straffa en annan medlem i den familjen. Utvisning är såklart påföljd på grund av brott även om det i något slags juridisk mening inte är ett straff; där kan Tobias Andersson ha en poäng. Men det är ju straff han vill utmäta. Det framgår av hela inlägget.

Varför ska den kvinna som drabbas av hedersvåld från sin bror utvisas från Sverige? Varför ska den som pluggar, lär sig svenska och gör rätt för sig utvisas för att han har en bror eller en pappa som har begått ett brott? Vad skickar det för signal till alla de kvinnor som försöker leva jämställt i

Sverige och anpassa sig till svenska normer och värderingar om de kan utvisas, inte för att de gör fel utan för att de råkar ut för ett fel när brodern eller fadern ägnar sig åt hedersvåld eller liknande?

Den typen av rättskipning är främmande för västerländska förhållanden. Vi har sett den i andra delar av världen och i historien. Vi har sett den i sharialagarna, som ju tillämpar den här typen av kollektiv påföljd. Vi har sett den i 30-talets Tyskland. Jag tror inte att det är bra.

I motsats till Tobias Andersson menar jag att samhällets minsta enhet inte är familjen. Det är individen som är samhällets minsta enhet. Det är inte familjen som ska vara den minsta enheten och ha rättigheter. Det ska vara individen. Tobias Andersson är en självständig individ. Han ska inte straffas för vad hans pappa, mamma, bror, syster eller partner har gjort. Det ska de göra och ställas till svars för.

Anf. 22 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag försökte vara tydlig i de tidigare inläggen och konstaterade att utvisning inte utgör ett straff. Ändå väljer Anders Ygeman att återkomma och prata om vårt förslag i termer av att det skulle utgöra någon form av kollektiv bestraffning. Så är alltså inte fallet.

Utvisning innebär bara ett uppbrott från ett privilegium som man har innehaft. Det är inget straff. Det här är personer som inte är svenskar. De vistas förvisso i Sverige just nu, men de har inte någon uppenbar anledning att för alltid få fortsätta med det, och definitivt inte om man tillhör en familj som begår brott.

Jag förstår att Anders Ygeman vill försöka blanda bort korten lite. Det här handlar inte om att någon som själv blir utsatt för brott skulle kunna utvisas om det är partnern som begår hedersbrott.

Det här rör sig om allvarlig brottslighet, inte minst den typ av systemhotande brottslighet som vi såg under korankravallerna. Där kunde det röra sig om att man som mor langade stenarna som en son kastade mot polisen eller att man som mamma hejade på om sonen träffade och i efterhand uttryckte stolthet över sonens agerande. Då kanske inte mamman har varit faktiskt delaktig i den ytterst kriminella handlingen att kasta stenen mot polisen och göra sig skyldig till våldsamt upplopp eller blåjussabotage. Men brottet har ju möjliggjorts av mamman.

Eller om man möjliggör ett klanbeteende inom familjen och är ytterst medveten om att den typ av klanverksamhet sker som underminerar det svenska samhället, ska man då inte kunna utvisas som en konsekvens av det?

Utvisning är inte ett straff. Det är ett stopp på ett privilegium som icke-svenskar som befinner sig i Sverige innehar. Jag tycker att det är ett rimligt nästa steg.

Anf. 23 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Vad är det vi hör? Tobias Andersson säger att det här inte rör sig om hedersvåld utan om allvarlig brottslighet. Hedersvåld, Tobias Andersson, är allvarlig brottslighet. Hedersvåld drabbar kvinnor. Hedersvåld dödar kvinnor. Det är allvarlig brottslighet.

Vad ni vill göra är att göra det möjligt att utvisa offret för hedersvåldet, eftersom det passar in i hur ni ser på samhället. Vi står på offrens sida. Vi tänker inte tillåta att den som sköter sig eller som förtrycks av en bror eller

en pappa ska utvisas på grund av att Sverigedemokraterna inte tycker att hedersvåld är allvarlig brottslighet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Hirvonen (MP).

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2021/22:137
27 juni

Svar på
interpellationer

§ 9 Svar på interpellation 2021/22:532 om insatser för återvandring

Anf. 24 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Ludvig Aspling har frågat mig om regeringen kommer att bereda andra migrantgrupper samma insatser för att stödja återvandring och frivilligt återvändande som de som kommer att erbjudas ukrainska medborgare som har sökt skydd i Sverige.

För många av dem som återvandrar eller återvänder finns i stor utsträckning stöd att erhålla. Personer som har beviljats skydd enligt massflyktsdirektivet och som vill återvända till sitt hemland kan dock i dagsläget inte ta del av det stöd som exempelvis personer som beviljats uppehållstillstånd som flyktingar i Sverige har möjlighet att söka. Personer som efter lagakraftvunnet avlägsnandebeslut självmant återvänder till Ukraina har inte heller möjlighet att ansöka om återetableringsstöd.

Regeringen har därför gett Migrationsverket i uppdrag att analysera och föreslå insatser för att stödja återvandring och frivilligt återvändande till Ukraina. Uppdraget vad gäller återvandring har redan redovisats, och uppdraget vad gäller frivilligt återvändande ska redovisas senast den 31 augusti. När uppdraget är slutredovisat kommer regeringen att ta ställning till om det finns behov av insatser och vilka insatser som i så fall kan bli aktuella.

Anf. 25 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Regeringen beslutade alltså den 18 maj att uppdra åt Migrationsverket att analysera behovet av insatser för att stödja återvandring och frivilligt återvändande specifikt för ukrainska medborgare som sökt skydd här. I och med detta fortsätter ett bekant mönster på migrationspolitikens område: Vi identifierar ett problem och föreslår en lösning, lösningen avfärdas som rasistisk, moraliskt förkastlig eller omöjlig, men till sist kopieras den och läggs fram av andra partier under rubriken ansvarstagande eller någon annan liknande eufemism.

Det kanske mest komiska i den här historien inträffade när ett annat statsråd nyligen ville visa hur upprörd hon var över att vi hade lyft fram samma fråga. ”Det är inte regeringspolitik att peka ut etniska grupper och prata om kraftfulla åtgärder för återvandring”, twittrade Annika Strandhäll mindre än en vecka efter att regeringen fattat beslut om åtgärder för återvandring för en viss etnisk grupp. Cirkusföreställningen i Rosenbad fortsätter, med andra ord.

Frågan om återvandring har inte varit föremål för ett uppdrag från regeringen på ganska länge. Senast Migrationsverket fick en målsättning för detta var 2005. Det anslag som rört återvandring har sedan dess minskat

ganska drastiskt i storlek och kommit till allt mindre användning. Det enda återvändningsbidrag som Sverige har, fru talman, har bara delats ut till en handfull personer de senaste åren. Förra året var antalet personer noll, alltså inte en enda person.

Detta är dock inte en ny fråga i och för sig. I proposition 1996/97:25 *Svensk migrationspolitik i ett globalt perspektiv* står det till exempel så här, fru talman: ”Insatser internationellt och i Sverige bör ha det långsiktiga målet att flyktingar frivilligt skall kunna återvända under säkra förhållanden till sitt ursprungsland. Detta synsätt bör i princip prägla mottagandet av flyktingar i Sverige från första början.” Jag kan bara hålla med.

Det här kan också ställas mot förhållandena i våra grannländer – framför allt Danmark, där man med hjälp av sin repatrieringslov fått till ett effektivt och framgångsrikt återvändandearbete. Detta är en lag som har utarbetats av Ygemans betydligt vettigare systerparti och som möjliggör breda satsningar och samarbeten på såväl kommunal som statlig nivå för att hjälpa framför allt personer som har fastnat i utanförskap att återvända hem.

Fru talman! Vi är egentligen överens här, skulle jag vilja säga, så när som på en punkt. Det gäller frågan om vilka personer som ska bli föremål för de här åtgärderna. Regeringen vill att det nya uppdraget bara ska gälla ukrainare, medan vi, precis som Socialdemokraterna på 90-talet, tycker att det bör gälla alla som kan återvända.

Min fråga är alltså helt enkelt denna: På vilket sätt ligger det i linje med den feministiska utrikespolitiken att vilja att kvinnor och barn från Ukraina återvänder men att vuxna män från Afghanistan och Irak ska stanna? Finns det något skäl till att det är just ukrainarna som väljs ut?

Nu kommer det att bli så i den här debatten att vi pratar om ukrainare. Jag kommer även att nämna andra grupper invandrare. Jag tycker egentligen inte att det är på det sättet man bör diskutera denna fråga. Man behöver inte peka ut etniska grupper så som regeringen gör. Man bör ha en ordning som gäller för alla.

Jag misstänker att Anders Ygeman kommer att försöka komma med något slags efterhandskonstruktion angående det regeringsbeslut som vi diskuterar och påstå att det enda man vill är att samma regler ska gälla för ukrainare som för alla andra. Men det är faktiskt inte detta det står. I så fall hade man ju inte behövt analysera behovet av insatser och så vidare. I så fall hade regeringsuppdraget kunnat vara att bara ta fram lagstiftning för att ukrainarna ska omfattas av samma regler som alla andra.

Anf. 26 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Det känns smått surrealistiskt att det i riksdagens kammare i dag debatteras hur man kan få fler människor att lämna Sverige för talibanernas Afghanistan.

Förra veckan ställde Marit Törnqvist på Mynttorget ut installationen *Den stora saknaden*, som handlar om människor som flytt Sverige för att inte tvingas bli utvisade till platser där de riskerar sitt liv och människovärde.

Sverige står nämligen ut jämfört med andra europeiska länder. Det finns inget annat land som är i närheten av att utvisa människor till Afghanistan lika ofta som Sverige. Det beror på att Afghanistan är ett av världens farligaste länder. Nu styrs det av talibanerna – som förvägrar flickor att

ens gå klart grundskolan, som förvägrar kvinnor deras mänskliga rättigheter, som förföljer hbtq-personer, ateister och kristna och som förföljer alla som inte vill leva enligt deras medeltida seder och bruk.

Fru talman! I ett tidigare replikskifte inledde vi en diskussion om vilka prioriteringarna borde vara för en regering som ser att Sverige sticker ut på det här sättet. Jag noterar att regeringen har prioriterat att med tvång utvisa människor som fått negativa asylbeslut som jag varken anser vila på rättfärdiga grunder eller vara tillkomna genom rättssäkra processer.

Jag tycker att det är angeläget att migrationsministern tar en titt på de regelverk som möjliggör att unga kvinnor som levt i Sverige i sju år och kanske studerat till ingenjör – som Sahar, till exempel – får negativa asylbeslut av svenska myndigheter och får läsa att de ska anpassa sig till talibanernas kulturella seder och bruk och återvända till Afghanistan. Samtidigt är det i praktiken omöjligt, fru talman. Just nu genomförs inte tvångsutvisningar till Afghanistan enligt vad jag känner till. Människor hamnar i stället i limbo, ett vakuum, och är kvar i Sverige men utan rättigheter.

Det här borde inte vara möjligt. Först och främst borde det inte vara möjligt att uppmana kvinnor från det feministiska Sverige att anpassa sig till talibanernas kulturella seder och bruk, men framför allt borde inte människor, om det är omöjligt att verkställa en utvisning, tvingas leva år ut och år in i limbo utan rättigheter i Sverige och utan rätt till vård, utan rätt att studera och i värsta fall, som en del jag har träffat, utan rätt att ens arbeta och försörja sig men också utan rätt till samhällets ekonomiska stöd. Det här är att sätta människor i ett läge där de inte kan leva ett liv över huvud taget.

Min och Miljöpartiets uppfattning är att regeringens prioriteringar först måste vara att komma till rätta med rättsosäkerheten innan man börjar vidta åtgärder för att tvinga kvinnor som Sahar till talibanernas Afghanistan.

Anf. 27 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Ja, Annika Hirvonen, vi har ju den ordning som Miljöpartiet har varit med och beslutat om, nämligen att det är myndigheter och domstolsväsendet som bestämmer vem som har rätt eller inte att vistas i Sverige och vilka som har asylskäl och vilka som inte har asylskäl. Det är nog en god ordning att det är de som får avgöra det. Och de har självklart tillgång till all den information som Annika Hirvonen här ger uttryck för.

Sedan över till Ludvig Asplings frågor. Det grundläggande här är att alla de som har kommit till Sverige som flyktingar har i över 20 år haft tillgång till återvandringsbidrag, men det omfattar inte ukrainarna. Då säger Ludvig Aspling lite retoriskt: Då kan ni väl bara säga att samma regler gäller? Men det kan vi inte, för det är annan grund – TPD stökar till det lite, och det finns viseringsfrihet som stökar till det lite. Vi kommer alltså att behöva utforma stödet till ukrainarna annorlunda för att det ska bli ändamålsenligt. Det framgår delvis i det underlag som Migrationsverket har gett till regeringen med anledning av uppdraget, och det kommer att framgå av slutredovisningen. Det tror jag att även Sverigedemokraterna kommer att komma fram till när de har läst igenom det och tänkt igenom frågan.

Vi ska alltså helt enkelt ge alla människor som har kommit till Sverige för att söka skydd möjligheten att återvända och återvändra utifrån sina utgångspunkter. Där skilde ukrainarna ut sig eftersom de hade en rättslig

Prot. 2021/22:137
27 juni

Svar på
interpellationer

grund som vi inte har haft i Sverige på 20 år, och därför var vi tvungna att titta på dem separat.

Sedan är det bra, apropå cirkus, att Ludvig Aspling berömmar regeringsbeslutet om Somalia – samma beslut som Tobias Andersson hävdade inte existerar i den tidigare debatten – snacka om cirkus!

Ludvig Aspling är, sin ungdom till trots, betydligt äldre än Tobias Andersson, och eftersom Tobias Andersson använde sin ungdom som huvudskäl till att inte kunna svara på mina frågor kanske Ludvig Aspling, med all sin ålder och vishet, kan göra det.

Jag undrar lite hur det kom sig, när kriget började och stridsvagnarna rullade in i Ukraina, att det stod på Sverigedemokraternas hemsida att Sverige var fullt och varför man under Jugoslavienkriget, som var på ungefär samma avstånd till Sverige som Ukraina är, inte ville ta emot flyktingar därifrån, trots att de flydde från ett krig i vårt närområde. Sverigedemokraterna slog också fast i sitt partiprogram att Ukraina inte är en del av vår kulturkrets, inte är våra grannar, är främmande och tillhör den bysantinska kulturkretsen och utgör ett hot mot den svenska kulturen. Nu verkar det ändå som att – Ludvig Aspling får rätta mig om jag har fel – Sverigedemokraterna har lämnat den uppfattningen. Det välkomnar jag i så fall.

Min enkla fråga är därför: När lämnade Sverigedemokraterna uppfattningen att Ukraina är främmande och tillhör den bysantinska kulturkretsen?

Anf. 28 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Om Anders Ygeman vill diskutera det bysantinska imperiet kan vi absolut göra det. I så fall får han lämna en skrivelse till Sveriges riksdag där detta på något sätt ska behandlas. Det är ingenting som vi kommer att ta upp i den här debatten, för det har ingenting med den här frågan att göra. Det vi diskuterar här är ett regeringsbeslut som är ett par veckor gammalt.

En ganska intressant detalj i regeringens beslut är att det inte står så mycket om varför man fattar det här beslutet. Det finns en liten pliktskyldig rubrik om skälet för regeringens förslag, men det står ingenting där förutom att massflyktsdirektivet säger att medlemsstaterna ska göra det här på något sätt. Frågan är då: Finns det några materiella skäl till att hjälpa ukrainare att återvända som inte gör sig gällande gentemot andra migrantgrupper? Jag tänker att vi kan kolla lite på det.

Antalet bosatta personer från Afghanistan till exempel är i dag 63 000. Antalet medborgare i Sverige är cirka 47 000. Enligt SCB uppgår medianinkomsten 2019 för personer födda i Afghanistan, inklusive svenska medborgare, till 28 procent av nivån för inrikes födda. 65 procent av personer födda i Afghanistan fick huvuddelen av sin inkomst från bidrag 2021. 25 procent fick hela sin inkomst från bidrag.

Läget i Afghanistan har stabiliserats. Det förekommer inga öppna stridigheter i landet. Internationell flygtrafik har återupptagits, och det föreligger enligt Migrationsverket inga praktiska verkställighetshinder.

Antalet bosatta personer födda i Somalia uppgår till cirka 70 000 personer. Antalet medborgare är cirka 25 000. Enligt SCB uppgick medianinkomsten bland personer födda i Somalia, inklusive svenska medborgare, till 21 procent av nivån för inrikes födda. 70 procent av personerna från

det landet fick huvuddelen av sin inkomst från bidrag 2021. 25 procent fick hela sin inkomst från bidrag.

Läget i Somalia är stabilt. Det pågår stridigheter i vissa delar av landet medan andra delar, till exempel Somaliland, är relativt trygga och stabila. Mogadishu betraktas dessutom som ett rimligt internflyktsalternativ. Det finns inget generellt verkställighetshinder för utvisningar till det landet.

Det här skulle man ju ha kunnat framföra som ett skäl till att det även krävs insatser gentemot andra medborgare. Till skillnad från vad Anders Ygeman precis sa i sitt anförande nämnde jag inte det här andra regeringsbeslutet som finns angående personer från Somalia. Han måste ha hört fel. Det är helt okej – det kan man göra. Vi kan ta det i en annan debatt. Jag kan lyfta upp det i ett annat sammanhang. Men vi ska också poängtera att det beslutet och det beslut som vi diskuterar nu rör något olika saker.

Det som är lite intressant här också, tycker jag, är hur arbetet inom Regeringskansliet egentligen är organiserat. Det som Anders Ygeman säger här är att regeringen kommer att fatta beslut om exakt vilka åtgärder som ska vidtas för att hjälpa ukrainare att återvändra, och det kommer att göras när Migrationsverket har slutredovisat det. Sedan säger han i nästa replikskifte exakt vilket beslut som regeringen kommer att fatta, och det är att exakt samma ordning som gäller för alla andra, alltså den ordning som gäller sedan 1984 då man införde återvändringsbidraget som det ser ut i dag, även ska tillämpas på ukrainare. Ingen skillnad, utan alla kommer att behandlas på exakt samma sätt.

Då kan man fråga: Har Anders Ygeman mandat att stå i Sveriges riksdags kammare och fatta beslut för hela regeringen? Det är lite udda. Jag hade uppfattningen att regeringen inte arbetar på det sättet, men jag kan ha fel. Då kan vi komma till en ganska enkel fråga: Kan Anders Ygeman redan nu i dag säga att det beslut som regeringen kommer att fatta är att exakt samma ordning ska gälla för ukrainare som för alla andra personer som omfattas av reglerna som tillkom 1984? Är det alltså Anders Ygemans besked här och nu att det är precis det beslutet som regeringen kommer att fatta? Det var det han sa i det tidigare replikskiftet. Skulle vi kunna få detta bekräftat?

Anf. 29 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Det som bekymrar mig i den här debatten är att flera debattörer vill låtsas som att ingenting är på tok i systemet och att det bara handlar om enskilda beslut som vi politiker inte skulle kunna påverka. Så är inte fallet. Det handlar också om lagar. Det handlar också om regeringens egna prioriteringar.

Vilka uppdrag lämnar man? Man lämnar uppdrag om att se över regelverket för återvandring för ukrainska medborgare. Gott så – de allra flesta vill ju tillbaka när det är säkert, när det går.

Man lämnar inte uppdrag om hur rättssäkerheten i asylprocessen kan stärkas så att man inte utvisar människor som till exempel Sahar till talibanernas Afghanistan. Man lämnar uppdrag som handlar om hur fler kan tvingas till platser som de är livrädda för att åka till – så rädda att några till och med har tagit sina liv för att slippa åka dit.

Jag har tagit del av fruktansvärda berättelser från människor vars familjemedlemmar har blivit utvisade från Sverige till Afghanistan. Efter

några dagar har de blivit kidnappade av talibanregimen. Det finns människor som till och med blivit dödade av talibanerna.

Det här är något som borde ligga högst upp på migrationsministerns att-göra-lista. Det handlar inte om att lägga sig i bedömningen av enskilda fall i strid med lagarna utan om att säkerställa att lagarna är i linje med anständigheten.

Anf. 30 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Det kommer alltid att finnas de som vid en given tidpunkt tycker att det kommer för få människor från ett visst land på grund av en fruktansvärd katastrof, militär konflikt eller politiskt förtryck. Precis på samma sätt kommer det vid ett givet tillfälle alltid att finnas personer som tycker att det kommer för många från en viss katastrof, en viss konflikt eller ett visst område.

Jag tror att det är bakgrunden till att Miljöpartiet tillsammans med ett antal andra partier här i riksdagen ville att det skulle vara en juridisk och inte en politisk process. Jag har ingen anledning att överpröva detta riksdagsbeslut. Det kommer dock att leda till att det vid varje givet tillfälle finns de som kritiserar regeringen för att den är för generös eller för att den är för restriktiv.

Men i grunden är det bättre att opartiska myndigheter kontrollerar asylskäl och att de kan prövas och överprövas av domstolsväsendet än att jag, Annika Hirvonen eller Ludvig Aspling bestämmer vem som ska få stanna och inte. Jag tror att det är en bra ordning som vi inte ska rucka på, även om det leder till att jag får stå till svars för den ordning som Annika Hirvonen har beslutat om i kammaren.

Fru talman! Ludvig Aspling får nog läsa i protokollet vad som sas. Negationer är något fantastiskt. Jag menade *inte* det som Ludvig Aspling gav uttryck för. Min poäng var att man inte kan göra samma sak som vi har gjort med andra grupper av skälet att det handlar om annan rättslig grund och en annan ordning för viseringsfrihet. Däremot ska de ges motsvarande stöd för att både återvända och återuppbygga det ukrainska samhället. Vi har ju en väldigt lång period framför oss av återuppbyggnad av det som den ryska aggressionen har förstört.

Ludvig Aspling får nog ändå ursäkta. Om man ställer en interpellation i vilken man gör gällande att ukrainska skyddsbehövande särbehandlas jämfört med andra trots att så inte alls är fallet får man nog stå ut med att jag frågar hur det kommer sig att det på Sverigedemokraternas hemsida stod att Sverige var fullt när de ryska stridsvagnarna rullade in, att Åkesson inte kunde välja mellan Putin och Biden och att Sverigedemokraterna sa att Sverige var fullt även när kriget rasade i Jugoslavien. Man blir ju nyfiken på vad det är som har fått Sverigedemokraterna att ändra sig.

Det stod dessutom i Sverigedemokraternas partiprogram att den ukrainska kulturen var främmande för den svenska, inte att vi var vänner och grannar och att vi skulle hjälpa dem. Tvärtom stod det att den var ett hot mot den svenska kulturen. Jag hoppas nu att Sverigedemokraterna har ändrat uppfattning mot det som stod i deras partiprogram.

Ludvig Aspling kan rätta mig om jag har fel. Jag är i så fall också väldigt nyfiken på *när* Sverigedemokraterna ändrade sin uppfattning om detta. Det verkar som att de hade samma uppfattning när stridsvagnarna

rullade mot Ukraina, eftersom det då stod på hemsidan att det var fullt. Kanske skedde det någon dag efter eller någon dag innan.

Ludvig Aspling får gärna förklara detta för kammaren. Tobias Andersson hade chansen förut, men han skyllde på sin ålder. Ludvig Aspling har hittills haft två chanser. Vi får se om han utnyttjar den sista möjligheten att förklara för svenska folket hur Sverigedemokraternas väldigt märkliga ställningstaganden uppkommit.

Anf. 31 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Det kan jag absolut göra. Anledningen till att vi sa att Sverige är fullt är inte konstigare än att Sverige *är* fullt. Konsekvensen av att Sverige är fullt är att vi måste stoppa mottagandet från länder som inte finns i vårt direkta närområde och där det inte handlar om riktiga flyktingar. Vi måste alltså stoppa mottagandet av andra migrantgrupper än ukrainarna. Ukrainarna har mycket starkare skäl att vara här, och därför bör vi låta dem komma trots att Sverige är fullt.

Det här har jag redogjort för i ett antal debatter här i kammaren. Jag är säker på att Anders Ygeman har hört mig säga det förut, men i pedagogiskt syfte tog jag det igen.

Låt mig återgå till ämnet för debatten, nämligen regeringsbeslutet från den 18. Anders Ygeman säger att han vill ha det på två olika sett. Han säger först att det absolut inte finns någon skillnad mellan ukrainare och andra grupper vad gäller hur vi kommer att tillämpa reglerna om hjälp för återvandring. Det är precis samma ordning. Det finns ingen skillnad. Vi pekar absolut inte ut någon, säger Anders Ygeman. Men samtidigt säger han också att vi inte kan ha samma ordning som för alla andra eftersom de har en annan grund för uppehållstillståndet, TPD, och inte är flyktingar. Detta är naturligtvis trams.

Det materiella stöd som Sverige erbjuder personer som vill återvända går naturligtvis att erbjuda alla personer oavsett vilken grund för uppehållstillstånd de har. Det är fullständigt uppenbart. Det handlar inte om raketforskning, utan det förstår en person som har pluggat statsvetenskap i fem minuter. Självklart kan vi, om vi vill, erbjuda ukrainare exakt samma villkor som vi erbjudit andra sedan 1984. Frågan är om det är detta regeringen kommer att besluta om.

Anders Ygeman vill ha det på två olika sätt. Han säger att han absolut inte har lovat någonting eller gett något besked. Samtidigt säger han att de absolut inte kommer att peka ut någon migrantgrupp eftersom de aldrig skulle göra det. Samma ordning som gäller för alla andra kommer att gälla för ukrainare. Okej, men vilket av alternativen är det som gäller, Anders Ygeman? Kom igen nu!

Anf. 32 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Ludvig Aspling verkar inte förstå skillnaden mellan viseringsfrihet och icke-viseringsfrihet, TPD-skydd och flyktingstatus. Jag tror att han trots sina retoriska utsvävningar kommer att ändra uppfattning när han läser det underlag som kommer in med anledning av det uppdrag som vi har gett. Det har Sverigedemokraterna gjort många gånger förut, och jag kommer att välkomna när de gör det den här gången också och inte ställa honom alltför mycket till svars för de utfästelser han gjort i kammaren i dag.

Jag är politisk motståndare till Ludvig Aspling och Sverigedemokraterna men måste ändå säga att Ludvig Aspling är en enormt skicklig retoriker. Han får här tre frågor ställda till sig, fru talman, men svarar på en helt annan fråga. Sedan säger han: Det här har jag svarat på många gånger.

Frågan var när Sverigedemokraterna ändrade sig om Ukraina. När var de inte längre ett hot, som det stod i Sverigedemokraternas partiprogram? När skulle de välkomnas till Sverige? Det var inte när kriget började, eftersom det stod på Sverigedemokraternas hemsida då att Sverige var fullt och att vi inte skulle släppa in folk som flydde från kriget i Ukraina.

Ludvig Aspling och Tobias Andersson har nu sammantaget haft sex chanser att svara utan att göra det. Men inte ens det bästa, vackraste retoriska fikonlövet kan dölja att Sverigedemokraterna är nakna. Man utmålade Ukraina som ett hot. Man utmålade även jugoslaverna som ett hot. Man sa att Sverige var fullt och att de inte skulle få komma hit. Men vid någon mystisk tidpunkt har man sedan ändrat sig. Man klarar dock inte att berätta när det skedde eller varför.

Den ena sverigedemokraten skyller på att han var ung. Ludvig Aspling svarar på en annan fråga. Sex chanser, inte ett svar – det imponerar inte.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2021/22:535 om välfärdskontroller på flygplatser

Anf. 33 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Pontus Andersson har frågat mig om regeringen, i likhet med Danmark, avser att se över möjligheten att genomföra välfärdskontroller på landets flygplatser.

Jag beklagar att Pontus Andersson, som har gjort det här till en stor fråga, valt att inte vara här och ta emot sitt svar. Jag hoppas att han har viktigare uppgifter och plikter en dag som denna.

Arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott är viktigt för att upprätthålla förtroendet för välfärdssystemen. Regeringen har därför beslutat att inrätta en ny myndighet som ska förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från dessa. Myndigheten ska också genomföra systemövergripande dataanalyser och granskningar. Regeringen har också beslutat att tillföra cirka 200 miljoner kronor till välfärdsmyndigheter för deras arbete med att förebygga, kontrollera och följa upp felaktiga utbetalningar och fusk med välfärdsmedel.

Regeringen har även tillsatt en utredning som ska lämna förslag för att minska antalet felaktiga utbetalningar och bidragsbrott, där bland annat förbättrad samverkan och informationsutbyte mellan myndigheter är några av de åtgärder utredaren ska analysera.

Vad gäller fall där en person med flyktingstatus frivilligt återvänder till det land som han eller hon flytt ifrån kan det innebära att personen inte längre ska anses vara flykting och att flyktingstatusförklaringen därför ska återkallas. I gränspolisens arbete ingår att rapportera misstänkt missbruk av asylsystemet till Migrationsverket. Migrationsverket har även inrättat en nationell funktion för kontrollanalys som ska öka förmågan att upptäcka och agera mot missbruk.

Då Pontus Andersson (SD), som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav tredje vice talmannen att Tobias Andersson (SD) i stället fick delta i debatten.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 34 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Under det första kvartalet 2019 blev 372 personer påkomna med vad som i Danmark kallas för socialt bedrägeri på landets fyra största flygplatser. Danska myndigheter gjorde stickprovskontroller på sammanlagt 12 708 personer som ankommit till Danmark och kunde då se till att en mängd bidragsfuskare förlorade sin rätt till bidrag. Samtidigt kunde myndigheterna också avslöja en mängd asylsökande och personer med tillfälliga uppehållstillstånd som åkt på semester till länder som de hade flytt ifrån.

Liknande kontroller som de i Danmark hade kunnat genomföras i Sverige för att upptäcka fuskare även här. Under sommarmånaderna är det dessutom vanligt att familjer tar sina barn utomlands för arrangerade äktenskap, vilket också är ett skäl för extra kontroller av både in- och utresor på landets flygplatser.

Min uppfattning är att fusket i Sverige kan vara än mer utbrett än det fusk som har kunnat bevisas i Danmark. I takt med att kostnaderna för sociala förmåner ökat behöver kontrollerna därför intensifieras. Och välfärdskontroller på flygplatser kan vara ett sätt att komma åt dem som tar resurser från välfärden som hade kunnat gå till skolan, vården, omsorgen eller andra behov.

Mot bakgrund av detta frågade Pontus Andersson statsrådet Anders Ygeman följande: Avser regeringen, i likhet med Danmark, att se över möjligheten att genomföra välfärdskontroller på landets flygplatser? I Pontus Anderssons ställe kan jag konstatera att statsrådet inte svarade på frågan utan i stället valde att beröra lite blandade saker och regeringens generella arbete mot välfärdsbedrägerier.

Kan statsrådet, trots att han valde att inte göra det i sitt interpellations-svar, svara ja ifall han anser det danska tillvägagångssättet vara bra och intressant, alternativt nej ifall han inte anser det vara så?

Fru talman! En väldigt enkel ja- eller nejfråga riktar jag till Anders Ygeman.

Anf. 35 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Det är ändå lite modigt av Tobias Andersson att efter de inlägg i debatterna som vi haft här i kammaren, där han tre gånger har vägrat att besvara en fråga med ursäkten att han var för ung, att den inte var föremål för debatten och jag kommer inte ihåg vad den tredje ursäkten var, i sitt första inlägg avkräva svar av mig på en fråga.

Jag ska svara på Tobias Anderssons fråga. Men kanske kan då Tobias Andersson försöka bemöda sig om att svara på den fråga som jag ställt nu så många gånger, nämligen: När ändrade sig Sverigedemokraterna om Ukraina och ukrainarna? Du har tre inlägg på dig, och jag hoppas att du ska besvara frågan. Förlåt, fru talman! Jag hoppas att Tobias Andersson ska besvara den. Jag ber om ursäkt.

Nu till Tobias Anderssons fråga, som jag i motsats till Tobias Andersson ska försöka besvara.

Vi har tillsatt en utredning som ska titta brett på hur vi ska kunna slå än hårdare mot välfärdsfusket. Det kan naturligtvis vara intressant att titta på den danska lösningen i den kontexten. Jag skulle dock tro, utan att föregripa utredningen alltför mycket, att det finns effektivare sätt att nå de resultat som danskarna har gjort, eftersom ju alla in- och utpasseringar i riket faktiskt finns att tillgå i elektronisk form och därmed kan utgöra underlag för ett sådant kontrollarbete. Med tillgång till det och med manifest i förväg skulle man också kunna, även om man skulle vilja göra kontrollerna på flygplatsen, göra dem betydligt effektivare än de stickprovskontroller som Tobias Andersson ger uttryck för att Danmark gör.

Bakgrunden till att regeringen har tillsatt utredningen är att vi tror att det finns betydligt mer att göra för att komma åt fusk på bred front. Tobias Andersson ger uttryck för en väldigt liten del av det fusk som sker och som vi skulle vilja komma till rätta med.

Vi har sett ett antal välfärdsbedrägerier av folk med olika bakgrund. Inte minst Tobias Anderssons eget parti har ju haft en oturlig förmåga att hamna i medierna för det, vilket jag naturligtvis, fru talman, hoppas att Tobias Andersson tar avstånd från.

Det raka svaret på Tobias Anderssons fråga, fru talman, är ja. Då hoppas jag att Tobias Andersson med de tre inläggen framför sig kan ge ett lika rakt svar på min fråga.

Anf. 36 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! På temat välfärdsbedrägerier hade inte jag, om jag varit Anders Ygeman, valt att kasta sten i glashus, då Anders Ygeman haft egna kollegor som fram till nyligen företrädde Socialdemokraterna i denna kammare och som utskottsordförande varit aktuella i medier för mindre smickrande påståenden. Jag väljer att lämna det därhän.

Sedan, fru talman, har jag nog faktiskt aldrig under mina fyra år i Sveriges riksdag varit med om ett statsråd som så återkommande väljer att fly ämnet som är aktuellt för interpellationsdebatten, och som dessutom återkommande väljer att dua mig i talarstolen i stället för att följa de regler som finns här och försöka visa respekt för sin motdebattör. Men det tycks ha satts i system. Det här är den tredje interpellationsdebatten som jag och Anders Ygeman har i dag. Och det är den tredje interpellationsdebatten under vilken han avstår från att svara på mina frågor, kommer med pseudo-frågor som han för in från sidan och därefter väljer att dua mig. Jag tycker att det är respektlöst, fru talman.

För att få Anders Ygeman att släppa det som han tycks vara helt maniskt besatt av kan jag snabbt försöka besvara de frågor han ställt men som över huvud taget inte har någon som helst relevans för det vi debatterar. Men då kanske Anders Ygeman åtminstone kan somna i kväll utan att ligga och undra kring mitt ställningstagande rörande detta.

Den första frågan till mig rör en viss formulering i vårt partis principprogram från 1997, när jag var ett år gammal. Svaret på den frågan är: Jag vet inte varför det var formulerat så. När jag blev medlem 2012 var detta inget principprogram som vi följde. Vill Anders Ygeman ha ett mer utförligt svar än så uppmanar jag honom att ställa frågan till någon annan.

Den andra frågan som han ställer är när vi ändrade oss om Ukraina. Sverigedemokraterna har alltid förespråkat hjälp i närområdet. Vårt ställningstagande till Ukraina bygger å ena sidan på att vi anser att Sverige är

fullt som en konsekvens av den politik som Anders Ygeman och andra har genomfört, vilken kraftigt har begränsat våra förutsättningar att ta emot ukrainare i Sverige. Å andra sidan ser vi ett värde i att hjälpa vårt närområde och ta emot de kvinnor och barn som är riktiga flyktingar från Ukraina.

Vi har alltså inte ändrat oss i den frågan, som jag ser på saken. Anders Ygeman kanske är av en annan uppfattning. Alldeles oavsett det rör inte frågan ämnet i denna interpellation. Men jag har som en gärning av god vilja gentemot Anders Ygeman ändå valt att besvara hans frågor. Och jag hoppas, fru talman, att Anders Ygeman nu kan lämna dem därhän och därutöver visa mer respekt under den följande delen av interpellationsdebatten.

Det jag vill komma åt med min interpellation är att få ett svar på frågan ifall regeringen tycker att det danska exemplet är aktuellt. Det handlar om huruvida man vill intensifiera arbetet mot dem som exempelvis reser utomlands trots att de är i en asylprocess i Sverige, eller för den sakens skull dem som reser utomlands och är på semester när de borde vara i Sverige och söka jobb. Eller de som går på andra bidrag från det offentliga men väljer att slösa bort det offentligas medel som de har erhållit genom att åka utomlands och inte vara på plats och göra rätt för sig i Sverige.

Anders Ygeman väljer att försöka skaka av sig detta genom att säga att det är en liten fråga. Men jag tycker att den är av stort signalpolitiskt värde. Jag tror att de som gör rätt för sig har svårt att förstå hur så många kan lyckas fuska så mycket i det socialdemokratiska Sverige.

Fru talman! Uppskattningar lyder att det rör sig om uppemot 30 miljarder som försvinner från det allmänna varje år i Socialdemokraternas Sverige i rent fusk.

Anf. 37 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att be om ursäkt om jag vid något tillfälle inte talade via talmannen utan direkt apostroferade Tobias Andersson. Så ska man naturligtvis inte göra.

Fru talman! Sedan hade Tobias Anderssons spelade ilska naturligtvis varit effektivare om han inte själv gjorde samma sak i det inlägget men anklagar mig för det. Men det kan vi lämna därhän.

Fru talman! Om Tobias Andersson av någon anledning missade det i mitt förra inlägg svarade jag ja på Tobias Anderssons fråga. Jag tror att jag till och med svarade två gånger. Upprördheten över att jag inte svarar på frågor torde också vara på den spelade ilskans konto.

Det blir lite konstigt att man väljer att gå med i ett parti, aktivera sig i ett parti, bli riksdagsledamot för ett parti, fru talman, och vara en av dess ledande företrädare, ja kanske mest ledande företrädare i migrationspolitiken, och samtidigt inte vet vad som har stått i det egna partiets partiprogram i de frågor man engagerar sig i.

Trots att man har fått frågan hur många gånger som helst har man inte brytt sig om att ta reda på vad som stått och kanske ännu viktigare inte tagit reda på när det ändrades. Men det må väl vara hänt, fru talman. Jag hoppas att riksdagsledamoten läser på till nästa debatt och jag får mer uttömmande svar i den frågan.

Det var en fråga till jag ställde som fortfarande skaver lite. Nu har vi fått veta, fru talman, att Sverigedemokraterna ändrat sig. De som tidigare var främmande och var från annan kulturkrets är nu "riktiga flyktingar".

Men vi har inte fått svar på varför de som flydde kriget i Jugoslavien, på samma avstånd till Sverige, inte var riktiga flyktingar. Det blir lite märkligt. Även om det är så att Tobias Andersson inte vet svaret på den första frågan kanske han ändå kan svara på den andra frågan.

Vi kommer att få ta del av ett betydligt bredare utredningsunderlag än det som interpellanten ger uttryck för. Där kommer vi att kunna besluta om betydligt bredare åtgärder och därmed kunna slå till än hårdare mot bidragsfusk oavsett vilken härkomst fuskaren har. Vi kan inte bara titta med ena ögat. Vi måste titta med båda ögonen, fru talman. Oavsett vilken härkomst eller bakgrund som brottslingarna har ska de bakom lås och bom, och skattebetalarnas pengar ska gå till det som var avsett.

Fru talman! Vi hoppas fortfarande att vi ska få svar på frågan varför de som flydde kriget i Jugoslavien inte var riktiga flyktingar.

Anf. 38 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Det finns nog mycket som ingen av oss kommer att få svar på i den här debatten inom ramarna för det som inte har med den här debatten att göra.

Jag skulle kunna ställa frågor till Anders Ygeman som också ligger helt utanför interpellationens ämne. Jag skulle kunna fråga Anders Ygeman vad det är för märke på hans slips, vad det är för skostorlek han har, vad han ska göra i helgen, vad han gjorde i midsommar eller för den sakens skull vad Anders Ygeman har tänkt att göra under sommaren. Kommer Anders Ygeman att vara i Almedalen? Kommer vi att stöta på varandra i minglet tillsammans? Jag vet inte, fru talman. Det är andra frågor som inte har med den här interpellationen att göra.

Anders Ygeman har satt i system att ägna sig åt sådant under de tre interpellationsdebatter som jag och statsrådet har haft i dag. Det är klart att man kan agera på det sättet. Det kan jag också göra. Men jag har svårt att se att jag och Anders Ygeman i vår dialog med varandra, i det meningsutbyte som jag efterfrågar när jag lämnar in en interpellation, kommer framåt om man väljer att hänga sig åt det.

Fru talman! Jag upplever att jag har varit mer än tillmötesgående med att svara på frågor som ligger utanför denna interpellations ämnesområde. Jag anser också att Anders Ygeman har lämnat en hel del att önska när det kommer till att svara på de frågor som jag har ställt till statsrådet inte bara i denna interpellationsdebatt utan även tidigare under denna dag.

Anders Ygeman är fortfarande svaret skyldig. Om man står bakom den danska regeringens förslag med välfärdskontroller, varför har då dessa inte initierats? Varför står det då inte någon tullpersonal på Arlanda och andra flygplatser och genomför det som Anders Ygeman påstår sig stå bakom när jag ställer honom frågan?

Anf. 39 TREDJE VICE TALMANNEN:

Interpellationen handlar om välfärdskontroller och inte om Ukraina.

Anf. 40 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag ska svara en tredje gång på Tobias Anderssons fråga. Han frågade nämligen om jag tyckte att det var intressant med det danska förslaget. Ja, det tycker jag. Men jag tror att man måste ha ett betydligt

bredare anslag. Det är också bakgrunden till att jag tillsatt en utredning, som jag gav uttryck för i mitt interpellationssvar.

Fru talman! Jag tycker att om interpellanten säger att den ena gruppen är riktiga flyktingar och den andra inte är det så är det rimligt att försöka ta reda på varför det är så. Det måste ligga inom ramen för att ha en god debatt.

Fru talman! Det konstiga är varför det är så svårt för interpellanten att svara på den frågan. Han ställde en massa frågor. Jag kan svara snabbt. Min slips kommer från Stockholm Kravatt. Min skostorlek är 42. Jag kommer att vara i Almedalen, och vi kommer inte för min del att springa på varandra. Jag undrar fortfarande varför de som flydde från krigets Jugoslavien inte är riktiga flyktingar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2021/22:137
27 juni

Svar på
interpellationer

§ 11 Svar på interpellation 2021/22:540 om nationell strategi för att omvandla utsatta områden

Anf. 41 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Aphram Melki har frågat mig om regeringen kommer att ta fram en nationell strategi för att omvandla de utsatta områdena till trygga och säkra områden senast 2030.

Det finns en ojämlikhet i Sverige som tydligt återspeglas geografiskt mellan olika områden. Det innebär att människors levnadsvillkor skiljer sig kraftigt åt beroende på var i landet eller i vilket bostadsområde de bor. Det handlar exempelvis om förvärvsfrekvens, disponibel inkomst och utbildningsnivå men även om otrygghet och utsatthet för brott. Detta vill regeringen bryta.

Regeringens arbete för att minska och motverka socioekonomisk segregation grundas på fakta och kunskap. Redan 2018 antog regeringen en långsiktig strategi för att minska och motverka segregationen, som gäller fram till 2028. En av regeringens viktigaste prioriteringar är att bryta segregationen och bekämpa brottsligheten, och statsministern har gett alla statsråd i uppdrag att vända på varje sten för att så ska ske. Arbetet mot segregationen måste bedrivas inom en mängd olika områden och på såväl nationell som regional och lokal nivå.

Regeringen planerar att lämna flera propositioner till riksdagen med förslag för att bryta segregationen.

Anf. 42 APHRAM MELKI (C):

Fru talman! Tack, statsrådet Anders Ygeman, för svaret!

I dag finns det enligt polisen 61 utsatta områden i Sverige. Över 500 000 människor bor just i dessa områden. Ett utsatt område karakteriseras enligt polisen av låg socioekonomisk status, parallella samhällsstrukturer, kriminalitet och dödsskjutningar som bara ökar.

Trångboddheten är vanligt förekommande i dessa områden. Samtidigt växer alternativa samhällsstrukturer och religiös fundamentalism, vilket har skapat strukturer som är helt fränkopplade från rättsstaten.

Ansvar för att lösa situationen faller i dag i huvudsak på enskilda kommuner, vilka många gånger gör ett mycket bra arbete med knappa resurser. Jag kan till exempel nämna att enbart tre kommuner i Sverige – en av dessa är min hemkommun, Järfälla – har tagit fram en handlingsplan för utsatta områden. Det är inte tillräckligt.

Det är statens ansvar att säkerställa att rättssamhället har tillräckliga resurser. Här måste det göras mycket mer, inte minst vad gäller resurser och samordning. Det behövs en nationell strategi för att omvandla utsatta områden till fungerande, trygga stadsdelar. Den nationella strategin måste ta sikte på att minska arbetslösheten, säkerställa en likvärdig skola och stärka tryggheten genom att såväl öka den polisiära närvaron som satsa på det förebyggande arbetet och stärka rättsväsendet och insatserna mot den våldsbejakande kriminaliteten.

Sverige behöver ha som mål att det senast 2030 inte längre ska finnas några områden som definieras som utsatta. Allt annat är ett svek mot de 500 000 svenskar som bor i dessa områden.

Fru talman! Statsministern har i sin regeringsförklaring lovat att vända på varje sten för att lösa segregationen. Det är bra. Ändå har regeringen och Socialdemokraterna avslagit yrkandet om att ta fram en nationell strategi. Regeringen har haft makten i snart åtta år. Inget har blivit bättre utan tyvärr snarare sämre.

Fru talman! Utifrån detta vill jag fråga statsrådet: Kommer regeringen att ta fram en nationell strategi för att omvandla de utsatta områdena till trygga och säkra områden senast 2030?

Anf. 43 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Tack, Aphram Melki, för interpellationen och frågorna!

Som jag nämnde i mitt tidigare svar har regeringen vidtagit ett antal åtgärder för att bryta segregationen. Vi har avskaffat EBO, lagen om egen bosättning, för att förhindra att områden med många människor som saknar egen försörjning ska fyllas på med fler människor som saknar egen försörjning. Vi har gjort det enklare att utvisa människor som begår brottsliga handlingar. Det behöver öka. Vi har skärpt ett antal straff. Vi har kraftigt ökat resurserna till polisen så att polisen nu har mer pengar än någonsin, och vi har fler poliser än någonsin tidigare.

Vi har också gett åtta myndigheter speciella uppdrag när det gäller att motverka segregationen och analysera vilka åtgärder som kan vidtas. Vi har gett Arbetsförmedlingen ett speciellt uppdrag när det gäller att bryta långtidsarbetslösheten. Och många fler åtgärder kommer att behöva vidtas.

I det här läget frågar interpellanten mig om jag är beredd att sätta upp ett mål till 2030. Jag utesluter inte att sätta upp ett sådant mål. Samtidigt vill jag säga att det viktigaste inte är att sätta upp ett nytt mål, utan det är att vidta kraftfulla och verkningsfulla åtgärder.

Vi har flera gånger tidigare satt upp mål och gjort ett antal projekt i de områdena och har, skulle jag vilja säga, faktiskt svikit människorna i de områdena genom att de åtgärder som har satts in har varit kortsiktiga och projektorienterade snarare än långsiktiga.

Gräset i parkerna i Stockholms innerstad hålls jättefint klippt medan invånarna i Hagsätra Rågsved, där jag växte upp, får höra att gräset där inte är klippt eftersom det pågår försök med ängsmark. Då är det klart att

invånarna där undrar varför deras gräsmatta är mycket mindre värd än den i innerstan. Dåligt underhållna och upprustade områden och skolor som inte håller den standard som man kan kräva är också ett svek mot de människor som lever i utsatta områden.

När vi har otillräckliga åtgärder och otillräckliga krav på att sätta människor i arbete och har otillräckliga krav och åtgärder för att människor ska lära sig svenska är det ytterst ett svek mot dem som bor i de områdena. Vi måste alltså ställa tydligare krav.

Vi måste också öppna fler dörrar till framtiden. Vi måste se till att människor som bor i ett särskilt utsatt område eller ett utsatt område kan ställa exakt samma krav på samhällsservicen, oavsett om den är kommunal, regional eller statlig, som människor som bor i andra områden kan göra. Vi måste också se till att människor får både krav på sig att lära sig svenska och ta ett arbete och möjligheten att lära sig svenska och ta ett arbete.

Regeringen har vidtagit ett antal olika åtgärder i den riktningen hittills, men det kommer att behövas ytterligare ett antal åtgärder. Jag har inget emot att prata med Centerpartiet eller andra partier om hur ett mål för framtiden ska sättas upp och vilka kriterier som ska gälla för att man ska kunna lämna statusen som ett särskilt utsatt område eller ett utsatt område.

Om jag jämför den svenska nomenklaturen med exempelvis den danska ser jag att den danska är förutsägbar för kommuner, regioner och stat. Om man når ett visst resultat gör man också ett hopp upp eller ned på listan. Det är en brist i den svenska strukturen. Det gör det svårt för en kommun eller region att förutse resultatet av en åtgärd som man vill vidta. Då finns det en risk att kommuner eller regioner väljer att inte vidta åtgärderna. Det tror jag är ett förbättringsområde som vi kan jobba med tillsammans.

Anf. 44 APHRAM MELKI (C):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Jag blir glad över det mesta som statsrådet har nämnt. Att EBO har avskaffats är ett steg i rätt riktning.

Jag är också glad att statsrådet inte utesluter att sätta ett datum för när dessa områden ska lämna utanförskapet. Jag har hållit på med politik ett tag nu, och jag menar att om man inte sätter upp ett datum, ett fast mål, blir det ingen leverans. Men jag kan hålla med om att resultatet måste vara förutsägbart. Där ligger det på staten, på regeringen, statsrådet och de ansvariga, att fastställa vilka kriterier som gäller för att lämna placeringen på dessa listor, som är problematiska ur många synvinklar. Men jag är glad över de här bitarna.

Statsrådet vet säkert att Delmos nyligen har kommit med en rapport om segregationen. Det är många sidor att läsa igenom, men jag har ägnat ett par timmar åt det. Rapporten visar tyvärr bland annat att segregationen har ökat i Sverige och att områdena med socioekonomiska utmaningar har blivit fler. Det är ett bekymmer. Över hälften av Sveriges befolkning, drygt 54 procent, bodde 2020 i ett område med goda socioekonomiska förutsättningar. Samtidigt bodde ungefär 13 procent, cirka 1,4 miljoner människor, i ett område med ekonomiska utmaningar. Det är en massa människor.

Boendesegregationens konsekvenser är mer påtagliga för barn än för vuxna, eftersom barnen tillbringar mer tid i sitt närområde.

Regeringens långsiktiga strategi har nämnts av statsrådet. Den består av sex punkter. Jag kan dra dem lite kort: boende, utbildning, arbetsmarknad, demokrati, civilsamhälle och brottslighet. Jag tycker att det är bra punkter. Men på nästan alla punkter har utvecklingen tyvärr varit negativ. Det går inte åt rätt håll.

Ett segregerat samhälle påverkar oss alla men på olika sätt. Segregationen medför inte bara kostnader för alla som hindras att nå sin fulla potential. Den påverkar även samhället i stort. När man lyckas minska segregationen kan människors chanser till egen försörjning och självständighet öka väsentligt.

Genom minskad boendesegregation kommer också fler barn och unga med olika bakgrund att mötas i skolan, vilket kan öka tilliten och toleransen.

Fru talman! Jag vill fråga statsrådet om han, givet det jag nu nämnt, anser att regeringens långsiktiga strategi har varit lyckad när segregationen ökar i Sverige. Strategin har gällt sedan 2018, vilket har nämnts. Det har gått fyra år, och det är sex år kvar.

Anf. 45 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Det är en fråga om man ska klyva ord här eller inte. Men jag tror att Aphram Melki egentligen frågar om jag tycker att vi har börjat vända segregationen i det svenska samhället och om det har varit en framgång. Svaret är nog faktiskt nej. Det är betydligt mer som behöver göras. Vi behöver inte bara ta de senaste 4 åren, utan jag skulle säga att segregationsarbetet har varit ett misslyckande för Sverige de senaste 20 åren.

Detta ger vid handen att de åtgärder vi måste göra för att bryta segregationen måste vara av en helt annan art än dem vi har gjort de senaste 20 åren. Om vi bara gör ungefär samma sak igen kommer vi sannolikt att få se samma resultat, och det duger inte. Därför måste vi ta till betydligt mer drastiska åtgärder än vad vi har gjort.

Jag vill ändå nämna att riksdagen har röstat nej till ett antal av de åtgärder som regeringen har velat vidta för att bryta segregationen. Det handlar bland annat om skolsegregationen, som Aphram Melki tog upp, där vi hade kunnat ha betydligt rättvisare villkor och tuffare krav på de fristående skolorna om riksdagen inte hade valt att rösta nej till det. Detta beklagar jag.

Det är tyvärr så att Sverige har ett helt annat skolsystem än resten av världen, och detta är en av de delar som har drivit på segregationen. Jag tror också att vi har haft för låga krav på hyresvärdar, oavsett om de varit privata eller allmännyttiga, jämfört med andra länder i vår omvärld.

Jag tror att det var rätt att lägga om migrationspolitiken 2015. Jag gav uttryck för en del andra saker i mitt tidigare svar. Däremot kan jag ställa ett litet frågetecken för om 2030 trots allt inte är en väl snäv tidsram. Danmarka satte upp ett 2030-mål. De började med detta arbete 2006 och fattade det formella beslutet 2010, så de har nått mer än halvvägs nu. De har fått bort några områden från sina listor, lite fler än Sverige, men det beror på att de har tydligare krav för när ett område ska räknas eller inte räknas och hur de ska komma bort från listorna.

Det är viktigt att man, oavsett vilket måldatum man har, sätter upp tydliga delmål och att det är tydliggjort för alla aktörer, oavsett om de är privata eller offentliga, vad som krävs av dem. Detta tror jag är avgörande.

Och det är viktigt att man jobbar både på den negativa sidan, med konsekvenser, straff, utvisning och allt sådant, och på den positiva sidan för att lyfta upp dessa områden och deras status.

Om man ska minska segregationen krävs att det blir fler som kan försörja sig och fler som kan språket i dessa områden. Då måste de också vara attraktiva bostadsmiljöer dit studenter och människor med arbete vill söka sig. Momentant kan den här typen av listor vara svåra för områdena, men när vi får progression och områden försvinner från listan kan det möjliggöra för fler att söka sig dit.

Jag tror att jag med detta har svarat på de frågor som Aphram Melki ställde.

Anf. 46 APHRAM MELKI (C):

Herr talman! Tack, statsrådet, för det raka svaret! Jag uppskattar verkligen när man säger ja eller nej. Skolsegregationen är bekymmersam, och hyresvärdar och inställningen till olika bekymmer som finns i våra bostäder är också bekymmersamma.

När det gäller om det är en rimlig målsättning med 2030 eller 2032 känns det inte heligt för mig, men vi måste säga ett datum för när vi ska leverera liksom klara kriterier för vad som ska levereras.

Jag anser att Sverige har två stora utmaningar. Klimatutmaningen är både global och lokal. Segregationen däremot är en mycket lokal utmaning. Regeringen har lovat att vända på varje sten för att lösa segregationen. Hittills har resultatet uteblivit, och situationen har bara blivit sämre. Därför, herr talman, vill jag uppmana statsrådet att visa ledarskap och handlingskraft i denna för hela Sveriges befolkning oerhört viktiga fråga.

Anf. 47 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag kan bara kvittera. Här behövs väsentligt fler åtgärder, och det behövs både att vi sätter målsättningarna högt och att vi tar till verkkningsfulla och kraftfulla åtgärder. Jag och interpellanten är nog överens om att om vi bara sätter upp en målsättning kommer ingenting att hända. Jag hoppas att vi tillsammans med Centerpartiet kommer att kunna sätta upp sådana verkkningsfulla åtgärder och mål framöver.

Herr talman! Jag tror att detta kommer att vara mitt sista inlägg från riksdagens talarstol under denna mandatperiod, såvida inte riksdagen kallas in vid ett senare tillfälle. Jag vill därför passa på att önska både interpellanten, kammaren och talmannen en riktigt god sommar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2021/22:460 om återvinning av kompositmaterial

Anf. 48 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Alexandra Anstrell har frågat mig om mitt och regeringens arbete med återvinning av kompositmaterial i vindkraftverk. Alexandra Anstrell undrar om jag anser att det finns tillräckliga lösningar gällande återvinning av vindkraftverkens kompositmaterial och att detta

Prot. 2021/22:137
27 juni

Svar på
interpellationer

fanns på plats innan den storskaliga utbyggnaden påbörjades. Alexandra Anstrell har även frågat om jag har någon plan för hur kompositmaterialen ska omhändertas i avvaktan på att en ekonomiskt hållbar metod för återvinning finns.

Regeringens arbete med omställningen till en cirkulär ekonomi har en stor potential att minska resursanvändningen och därmed begränsa klimat- och miljöpåverkan. Genom att återvinna det som har blivit avfall kan avfallet utnyttjas som en resurs i en cirkulär ekonomi. Potentialen för ökad materialåtervinning är fortsatt stor. Här har företagen och verksamhetsutövarna ett stort ansvar att utforma produkter och produktionsprocesser på ett sätt som möjliggör ett cirkulärt omhändertagande av produkterna när de blir avfall. Detta gäller även för vindkraftverken.

Riksdagen har beslutat om det övergripande målet för energipolitiken, som bygger på samma tre grundpelare som energisamarbetet i EU och syftar till att förena försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet. År 2040 är målet att Sverige ska ha 100 procent förnybar elproduktion. Vindkraftverkens utbyggnad är en central del av denna utveckling och för möjligheterna att nå målet.

Regeringen är medveten om problemen som uppstår när komplexa plastflöden blir avfall, till exempel rotorbladen på vindkraftverk, som består av glasfiberarmerad plast. Hittills har inte så många vindkraftverk tagits ur bruk i Sverige, och en stor del av nedmonterade verk har gått vidare till andrahandsmarknader för vidare bruk. I ett resurseffektivt samhälle vill vi hellre se att produkter och material kan tas om hand på ett bra sätt genom återanvändning och materialåtervinning.

Utvecklingen går starkt framåt, och Statens energimyndighet konstaterar att det i dag finns flera olika återvinningstekniker för glasfiberkompositer. Flera olika kemiska återvinningsprocesser är också under utveckling som kan vara intressanta för just uttjänta vindkraftverk.

Alexandra Anstrell har frågat om jag avser att initiera några riktlinjer för hur ekonomiskt hållbar återvinning av vindkraftverkens kompositmaterial ska genomföras. Vidare har Alexandra Anstrell frågat om jag har tagit något nytt initiativ till att stödja forskning gällande återvinning av kompositmaterial.

Det övergripande målet för forskning och innovation på energiområdet är att bidra till att uppfylla uppställda energi- och klimatmål, den långsiktiga energi- och klimatpolitiken och energirelaterade miljöpolitiska mål. Regeringen ser även positivt på den starka drivkraften i Europa att utveckla avancerad återvinning av plast.

Regeringens strategi respektive handlingsplan för en cirkulär ekonomi fokuserar på cirkulär ekonomi som drivkraft för näringsliv och andra aktörer genom åtgärder som främjar innovation och cirkulära affärsmodeller. I strategin lyfts plast fram som en av de mest prioriterade materialströmmarna. Regeringen har även nyligen publicerat en nationell handlingsplan för plast med 55 beslutade åtgärder. Regeringen strävar efter en hållbar hantering av plast genom hela livscykeln för att uppnå giftfria och cirkulära kretslopp och undvika negativ påverkan på miljön. I handlingsplanen finns också mål för att uppnå detta.

Avslutningsvis vill jag påpeka att regeringen, som en del av handlingsplanen för cirkulär ekonomi och genom budgetpropositionen för 2021, breddade stödet till industriprojekt, med exempelvis stöd till kemisk återvinning av plast och andra återvinningsanläggningar. Industriklivet stärktes även för 2022 med ytterligare 159 miljoner kronor till 909 miljoner kronor.

Då Alexandra Anstrell (M), som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Ann-Sofie Alm (M) i stället fick delta i debatten.

Anf. 49 ANN-SOFIE ALM (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Sammantaget kan det på kort tid bli över 400 vindkraftverk utmed Bohuskusten. Det kommer att förändra vår unika kust för överskådlig framtid. Det är stora vindkraftverk som planeras, lika höga som Eiffeltornet. Och det är ju bra, för ju högre upp man kommer, desto mer kraft kan man utvinna ur vinden.

Men det finns trots allt saker med dessa vindkraftverk som påverkar oss här och nu, till exempel ljudnivån från dem. Det är inte bara människors hälsa som påverkas negativt av det konstanta pumpande ljud som vindkraftverken genererar, utan på samma sätt påverkas, störs och förstörs också livet i våra hav. Människor drabbas av huvudvärk och sömnproblem, medan fisk och andra levande organismer i haven flyttar för att undkomma oljuden.

Bohusläns helt unika obrutna horisont över Västerhavet kommer att finnas kvar, i alla fall på vykort. Det är ju trots allt bara estetiskt, men det kommer att försämra Sveriges bnp när Bohusläns turister väljer andra länder som har mer orörd natur. Att solnedgången kommer att fladdra när solljuset strömmar genom vingarna tror en del kommer att vara störande, men de blinkande ljusen över horisonten nattetid kommer några att tycka är vackert.

Vindsnurrorna kommer dock att ge oss ett välbehövligt tillskott på energi. Det behövs verkligen energitillskott efter nedläggningen av södra Sveriges kärnkraft. Men om jag ska vara ärlig med ministern, herr talman, ska jag säga att Sveriges energiproblem inte är grundat på att vi har för lite el när det blåser. Vi har för lite el när det *inte* blåser, och detta kan rimligtvis inte fler vindkraftverk ändra på.

Ska vi ha en jämn elproduktion som håller för konsumtionstoppar och kyla måste vi bygga kärnkraft, vilket jag är glad över att även ministrarnas parti nu verkar tycka. Man har dock inte varit lika viljestark som Moderaterna och givit order om att bygga. Man har bara gömt undan diskussionen till efter valet. Men detta med kurragömmalek ska jag återkomma till, ministern.

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt att tala om både fördelar och nackdelar med vindkraft. Det blir lätt väldigt ensidigt annars. Och eftersom ministern talar om det cirkulära samhället skulle jag vilja fråga någonting om just detta.

Det cirkulära samhället är gott. Det är ansvarsfullt mot kommande generationer.

Prot. 2021/22:137
27 juni

Svar på
interpellationer

Men kommer ni ihåg de gamla propagandafilmer från den tid då det bara fanns en eller max två tv-kanaler och vi inte hade rätt att äga vår egen telefon? På den tiden fanns det filmer som visade hur man skulle hålla skärgården ren: Man skulle samla ihop allt skräp i en plastpåse, helst med en sten i botten, och slänga det överbord. Sedan skulle problemen försvinna.

Det är precis samma känsla som jag får när jag läser om de här lösningarna med stora vindkraftsparker som ska placeras så långt ut till havs att de inte syns.

Jag blir lite nyfiken på hur regelverket ser ut för den andrahandsmarknad i den cirkulära ekonomin som ministern nämner och som finns för uttjänta verk i Sverige. Vilka länder går dessa verk till, och vems är sedan ansvaret för återvinningen av dem?

Anf. 50 TALMANNEN:

Den här debatten handlar framför allt om återvinning av kompositmaterial från vindkraft.

Anf. 51 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack, Ann-Sofie Alm, för ditt engagemang för den bohuslänska kusten! Jag återkommer till den diskussionen när vi går in på nästa interpellation.

När vi pratar om hur vi ska lösa den stora energiotmaning som vi ju står mitt i är det viktigt att nämna att vi är inne i en grön industriell revolution, där vi just nu håller på att ställa om den svenska industrin och fasa ut det fossila. Vi gör det för klimatets skull. Vi gör det för våra barns och barnbarns framtid och för att man ska kunna leva och verka på en planet som är hållbar. Vi gör det naturligtvis också för att vi själva och våra barn vill kunna andas frisk luft och dricka rent vatten.

Detta är också en av anledningarna till att riksdagen i sin visdom har satt upp ett mål om att vi ska ha ett helt förnybart energisystem till 2040. Samtidigt är svenska hushåll drabbade av tuffa utmaningar som relaterar till de ökade energipriser som inte minst är ett resultat av Putins olagliga krig mot Ukraina men också av det faktum att det nya gröna Sverige och de nya gröna teknikerna kommer att kräva väldigt stora mängder energi framöver.

Precis som Ann-Sofie Alm själv påpekar lade vi från Socialdemokraternas och regeringens sida fram ett brett kraftpaket i förra veckan för att klara energiomställningen, där vi var väldigt tydliga med att det kommer att behövas mer av allt. Det behövs sol, vind och vatten, och vi är också beredda att diskutera frågan hur kärnkraften ska ingå i en svensk energimix framöver.

Men man ska vara ärlig och förhålla sig till den verklighet som vi har. Vi har i dag i Sverige en energimix där framför allt vattenkraften är stommen. Den är både planerbar och reglerbar och står för över 40 procent av den svenska energimixen. Vi har också varit förutseende nog att få in mycket fjärrvärme i vårt system.

Vi tar nu nya initiativ för att få mer solenergi på plats, förhoppningsvis. Vi hoppas också att de andra partierna i Sveriges riksdag ska vara konstruktiva när det gäller att diskutera hur vi ska lösa den här utmaningen. Där har inte Ann-Sofie Alms partiledare svarat särskilt väl, utan det har

varit ett ganska blankt nej. Moderaterna har hänvisat till en kärnkraft som visserligen står för en viktig del av den framtida utmaningen men dock bara en del.

Vindkraften är och kommer att vara oerhört viktig. Vi ser i dag hur våra grannländer satsar enormt på den. För svensk del är det i den havsbaserade vindkraften som vi i dag har den stora investeringsviljan, inte i ny kärnkraft.

Anf. 52 ANN-SOFIE ALM (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Nu ska ju debatten handla om kompositmaterialet och hur vi återvinner det. Jag är ingen expert på detta. Men min fråga var hur den cirkulära ekonomin och andrahandsvärdet i kompositvingarna ska regleras. Hur tas det om hand, och var hamnar vingarna sedan?

Jag får inget svar av ministern, och jag är själv ingen expert på detta. Jag har alltså ingen koll på var kompositbergen grävs ned någonstans. Svenska Vattenfall har ju förbjudit deponi av dem just för att de inte är återvinnbara.

Men vad händer med de uttjänta verken om vi exporterar dem till andra länder? Min gissning är, herr talman, att de lämnas åt sitt öde i ett land där man kanske inte har det så gott ställt som vi har det i Sverige och där man kanske inte har en så rigid miljölagstiftning som vi har här.

Jag är faktiskt förundrad, herr talman, över att man kan förespråka en så stor utbyggnad av havsvindparker som nu sker utan att veta var man ska göra av materialet. Det är som att förespråka en höghastighetsjärnväg och säga att den är miljövänlig utan att berätta hur den påverkar miljön i det stora hela.

Herr talman! Ministern sa i sitt svar: Flera olika kemiska återvinningsprocesser är också under utveckling som kan vara intressanta för just uttjänta vindkraftverk.

Det här är spännande, tycker jag, och jag vill veta mer om det. Vad jag vet är det i dagsläget möjligt att separera komponenter på kemisk väg, men än så länge är det väldigt dyra och väldigt hälsofarliga kemikalier som används. Jag skulle gärna vilja veta hur långt in i framtiden som utvecklingen av de här kemiska processerna ligger.

Eftersom Vattenfall har förbjudit deponering av rotorbladen återstår separering på mekanisk väg, det vill säga att man helt enkelt krossar dem. Problemet med det, herr talman, är att det då uppstår ett giftigt damm. Det är alltså egentligen inte någon lösning. Om man i stället skulle förbränna dem och använda värmen som energi och utvinna el av den skulle det bildas otroligt giftiga gaser. I min värld, herr talman, är inte heller det någon lösning.

Det är klart att vi ska återvinna vindkraftverken. Annars ska vi naturligtvis inte bygga fler vindkraftverk, för vi kan inte bygga upp stora berg av kompositmaterial som inte går att återvinna.

I miljöbalken står det att den som bedriver eller planerar att bedriva en verksamhet ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta övriga försiktighetsmått som behövs för att hindra eller motverka skada eller olägenhet för miljön eller för människors hälsa.

Eftersom de planerade vindkraftverken planeras av regeringen är det regeringen som ska vidta försiktighetsmåten, utföra skyddsåtgärderna och iakttä de begränsningar som behövs för att tillse att inte natur, miljö och klimat förstörs för generationer i syfte att försörja nuvarande generation med elektricitet. Jag undrar, herr talman, vad miljö- och klimatminister Annika Strandhäll har för plan för detta.

Anf. 53 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack, Ann-Sofie Alm, återigen, för det otroliga intresset för den här frågan! Vi kommer alldeles strax att ha en interpellationsdebatt till som rör just vindkraften, och då hade jag tänkt redogöra lite mer i detalj för de prövningsprocesser som krävs för etablering av vindkraftsparker och vindkraft, oavsett om det är på land eller om det är långt, långt ute till havs. Man väger naturligtvis av konsekvenser och miljökonsekvenser ur mängder av olika perspektiv. Det gäller fiskerinäringen, miljön, försvaret, människors hälsa och den marina miljön, om det är den det handlar om.

Men jag tänkte också försöka svara lite på de frågor som vi diskuterar när det gäller återvinning av kompositmaterial och den plast som ingår i vindkraftverk i dag. Precis som jag sa har vi en utveckling som går väldigt starkt framåt. Bland annat Energimyndigheten konstaterar att det i dag finns flera olika återvinningstekniker för just glasfiberkompositer. Man kan till exempel mala glasfiberkomposit, som sedan kan användas som inblandning i fyllnadsmedel, byggnadsmaterial och andra kompositmaterial. Det finns också flera olika kemiska återvinningsprocesser som just nu är under utveckling, som kan vara otroligt intressanta för just uttjänta vindkraftverk.

Anledningen till att vi ser denna enormt snabba utveckling är naturligtvis att de flesta länder som har en energiutmaning satsar på vindkraften, inte minst med tanke på att den nya moderna vindkraften är mycket mer effektiv.

Hittills, som jag sa, har det inte varit så många vindkraftverk i Sverige som har tagits ur bruk. En del av de nedmonterade verken har gått till andrahandsmarknader för vidare bruk. Som det ser ut i dag går det mycket riktigt inte att utesluta att en del av dem, även om det inte är många, har hamnat på deponi eller gått till energiåtervinning. Just för att motverka detta har regeringen tagit fram och fattat beslut om en strategi respektive handlingsplan för cirkulär ekonomi som fokuserar på den cirkulära ekonomin som drivkraft för näringslivet och andra aktörer. Genom ett främjande av innovation och cirkulära affärsmodeller kan man bidra till att vi får en fungerande cirkularitet också när det gäller de här delarna från vindkraftverken.

Vi har också nyligen publicerat en nationell handlingsplan för plast, vår första, med 55 beslutade åtgärder.

Vad gäller kraftfull utbyggnad av olika saker där man inte riktigt har svaret på hur man ska ta hand om avfallet är väl just kärnkraften ett alldeles utmärkt exempel. Så sent som i början av året var jag med och lade fram förslag, som beslutades, om det första slutförvaret av uttjänt kärnbränsle i världen. Ska vi bygga ny kärnkraft måste vi också kunna svara på hur vi ska ta hand om avfallet därifrån, men det kanske Moderaterna har svar på.

Anf. 54 ANN-SOFIE ALM (M):

Herr talman! Jag tackar för det beslutet. Det var ett bra beslut för framtida energiproduktion i Sverige.

Vindkraft är en förnybar energikälla som inte genererar några utsläpp. Det är vad vindkraftsindustrin påstår. Men stämmer det verkligen? När man bygger rotorbladen används stora mängder balsaträ från regnskogen. Man använder epoxi, ett starkt irriterande och frätande ämne. Värst av allt, tycker jag, herr talman, är bruket av det hälsoskadliga bisfenol A i vindkraftverkens rotorblad. Ett kilo bisfenol A förorenar 10 miljarder liter vatten. Det behövs alltså inte mycket, herr talman, för att orsaka stora skador på miljön.

Forskning visar att rotorbladen tappas ungefär 10 procent av sin vikt under sin livstid i läckage av just de här viktiga och farliga ämnena. Ju större vindkraftverk som ska byggas till havs, desto större blir läckaget av dessa synnerligen giftiga ämnen. För att vindkraften ska bli trovärdig måste man sluta påstå att den inte har någon negativ klimatpåverkan eller miljöpåverkan.

Herr talman! Det finns såklart andra miljövänliga energialternativ att tillgå. Det är rekordhöga elpriser, ökade klimatutsläpp och sämre stabilitet i elsystemet. För mig är det uppenbart att Sverige behöver ny kärnkraft och en ny regering, om herr talmannen ursäktar. Mitt parti, Moderaterna, föreslår att statliga Vattenfall redan nu ska påbörja planeringen för ny kärnkraft vid Ringhals – ju snabbare, desto bättre. Men det hade varit bra om ministern hade haft en konkret plan för återvinning av kompositmaterialet i rotorbladen, för det här måste vi lösa tillsammans för, som ministern säger, framtida generationers skull.

Anf. 55 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Vi pratar nu om avfall, återvinning, förnybart, framtida energibehov och så vidare. Ja, Ann-Sofie Alm, den befintliga kärnkraften kommer definitivt att vara en viktig del av den svenska energimixen, men just energimix är väl nyckelordet. Vi har en energimix. Du refererar till framtida kärnkraft och det beslut som fattades i januari. Det är inget beslut som tar någon som helst höjd för någon framtida ny kärnkraft.

Slutförvaret som det ser ut är ju dimensionerat för den livslängd som man i dag bedömer att de befintliga svenska kärnkraftverken har och det redan upparbetade kärnavfall som finns i bassänger i Oskarshamn. Man behöver i så fall fundera på hur man ska konstruera en sådan lösning.

Framför allt är det också så att Sverige inte kan gå bakåt. Faktum är att vi måste klara av att ta till oss ny, modern teknik. Danmark gick så sent som i går ut och pratade om hur de ska bli en stormakt när det gäller den havsbaserade vindkraften. Väldigt många andra länder följer efter. USA bygger den längs med hela ostkusten. Sverige, som har en fantastisk kust och en stor investeringsvilja, måste naturligtvis finnas med i den mixen.

När det gäller att ta hand om avfallet från våra vindkraftverk rekommenderar jag läsning av vår handlingsplan för cirkulär ekonomi. Där står väldigt mycket om det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2021/22:137

27 juni

Svar på
interpellationer

§ 13 Svar på interpellation 2021/22:484 om ekocid och Stockholm+50

Anf. 56 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jens Holm har frågat mig om jag avser att i alla relevanta internationella sammanhang verka för att det juridiska ramverket ska moderniseras så att brott mot miljön, så kallat ekocid, införs som ett brott inom ramen för Romstadgan, och om jag avser att specifikt framhålla behovet av en ekocidlagstiftning under miljökonferensen Stockholm + 50.

När vi nu håller denna interpellationsdebatt har FN-mötet Stockholm + 50 redan ägt rum. Om frågan hade väckts tidigare hade jag gärna hållit denna debatt före konferensen. I slutet av maj lämnade jag dock ett skriftligt svar på Jens Holms fråga om ekocid och Stockholm + 50. Mitt svar i dag följer det som jag gav då.

Regeringen delar uppfattningen att det finns behov av bättre internationella juridiska ramverk för att skydda miljön. Av den anledningen driver regeringen aktivt på för en ambitiös klimat- och miljöpolitik inom ramen för de pågående internationella processer där dessa frågor hanteras och där Sverige gör skillnad, till exempel i arbetet med FN:s klimatkonvention och FN:s konvention om biologisk mångfald samt inom EU. Dessutom har Sverige i oktober 2021 ställt sig bakom en banbrytande resolution i FN:s råd för mänskliga rättigheter varigenom rätten till en hälsosam miljö för första gången erkändes som en mänsklig rättighet.

En del av regeringens starka engagemang i dessa frågor är initiativet att Sverige, tillsammans med Kenya, i början av juni stod värd för FN-mötet Stockholm + 50 bland annat i syfte att öka takten i omställningen mot hållbara och gröna samhällen, fler jobb och en miljö i balans för alla där ingen lämnas utanför.

Vi kan nu se ett mycket lyckat resultat av konferensen, där bland annat FN:s generalsekreterare Guterres och delegationer från mer än 150 länder deltog tillsammans med representanter från civilsamhälle och näringsliv. Utifrån diskussionerna på mötet har Sverige tillsammans med Kenya sammanfattat resultatet i tio ambitiösa uppmaningar till omvärlden för att öka takten i omställningen. Vårt gemensamma ansvar gentemot unga och ungas deltagande, att knyta ihop olika politikområden och ett accelererat genomförande av redan beslutade nationella och internationella åtaganden är områden där Stockholm + 50 verkligen har bidragit till att föra agendan framåt.

Frågan om bättre möjligheter att införa sanktioner mot storskalig miljöförstörelse och att tillskapa ekocid som ett internationellt brott lyftes även bland annat av den grupp ungdomar som jag och mina nordiska kollegor träffade i anslutning till Stockholm + 50.

Frågan har fått en ökad uppslutning under de senaste åren. Att inrätta brottet ekocid genom ett tillägg i stadgan för Internationella brottmålsdomstolen, Romstadgan, är ett innovativt förslag och en del i en viktig debatt om hur vi ska kunna komma till rätta med storskalig förstörelse av jordens ekosystem. Att arbeta med att utveckla det folkrättsliga regelverket är samtidigt ett arbete som kräver att det finns en bred samsyn bland många stater för att nå framgång – annars är risken att man befäster att inrättandet av ett sådant brott inte har internationellt stöd.

Romstadgan utgör ett framgångsrikt resultat av en balanserad och svår-förhandlad kompromiss som till stora delar bestod i en kodifiering av redan existerande grova och allvarliga brott. Det kan därför innebära utmaningar att öppna upp denna stadga, inte minst i ljuset av dagens oroliga geopolitiska situation.

Regeringen följer utvecklingen av frågan noga. Om det i framtiden finns förutsättningar att inrätta ekocid som ett internationellt brott avser regeringen att vara en aktiv del i diskussionen för detta. Jag ser goda möjligheter att vi tillsammans med våra nordiska grannländer inom samarbetet i Nordiska ministerrådet gemensamt kan se på möjligheterna att få till stånd ett regelverk för internationellt ansvarsutkrävande vid storskalig miljöförstörelse, och att vi på så sätt kan följa upp dialogen med ungdomarna och de angelägna synpunkter om detta som framfördes under Stockholm + 50.

Anf. 57 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka klimat- och miljöministern för det väldigt försenade svaret på min interpellation.

Jag vill börja i formaliafrågan, herr talman. Ministern säger att om min interpellation hade väckts tidigare hade hon gärna tagit den här viktiga debatten innan miljökonferensen Stockholm + 50. Då vill jag berätta för hela kammaren att min interpellation kom upp på riksdagens hemsida och ministern och regeringen till handa den 10 maj, och som vi alla vet står det i riksdagsordningen att en interpellation ska besvaras inom två veckor, alltså den 2 juni – innan Stockholm + 50 började.

Jag vill därför fråga ministern varför hon har dröjt ända till nu, den 27 juni, med att besvara den här viktiga interpellationen, som i mångt och mycket handlar om regeringens agerande inför miljökonferensen Stockholm + 50. Jag vill ha ett svar på den frågan, Annika Strandhäll.

Sveriges dåvarande statsminister Olof Palme lyfte redan för 50 år sedan frågan om vikten av att kriminalisera storskalig miljöförstörelse. Han nämnde just ordet ”ekocid”, alltså att vi kriminaliserar och gör det brottsligt att begå stora brott mot miljön.

Då, 1972, var Vietnamkriget på allas läppar. USA använde miljögifter som Agent Orange och annat i det kriget. Dessvärre ser vi nu, 50 år senare, att precis samma sak sker i Rysslands angreppskrig mot Ukraina, där det vid sidan av det stora mänskliga lidandet också begås gigantiska övergrepp på miljön – storskalig miljöförstörelse. Det hade varit så mycket lättare för Ukraina och omvärlden att driva den processen juridiskt mot Ryssland om vi hade haft en ekocidlagstiftning inom ramen för den så kallade Romstadgan på plats.

Allt fler människor, organisationer och regeringar från olika länder driver nu internationellt att Romstadgan ska utvidgas med att kriminalisera storskalig miljöförstörelse – ekocid. Till och med FN:s generalsekreterare António Guterres vill ha en global ekocidlagstiftning. Länder som Frankrike, Belgien, Danmark, Island, Bangladesh och Chile, för att nämna några exempel, driver också frågan. Men vad är egentligen Sveriges roll i den viktiga diskussionen?

Av interpellationssvaret att döma säger ministern först den ena saken och sedan den andra saken. Ministern säger att det vore värdefullt att få en skarp lagstiftning så att man kan driva frågor om brott mot miljön inter-

nationellt. Men å andra sidan är det komplicerat, och ministern verkar då bara följa utvecklingen. Samtidigt har ministern haft möten med ungdomar på Stockholm + 50-konferensen och pratat om just dessa viktiga frågor.

Vad sa du, Annika Strandhäll, till ungdomarna i Stockholm? Lovade du att Sverige kommer att driva kriminalisering av storskalig miljöförstörelse med hjälp av en så kallad ekocidlagstiftning? Är det Sveriges linje? Ja eller nej!

Jag har ett antal andra viktiga frågor, herr talman, som jag vill ta upp, men jag får ta dem i mitt nästa anförande.

Anf. 58 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag har självklart, Jens Holm, med anledning av hur du öppnade debatten, ställt frågan till mina tjänstemän. Jag hade bilden av att det hade inkommit en skriftlig fråga, som vi svarade på i slutet av maj. Annars hade vi naturligtvis i sedvanlig tid svarat på interpellationen. Det får vi självfallet kontrollera och återkomma till.

Den andra frågan gör mig lite förundrad, nämligen den fråga som interpellationen handlar om i dag. Jag tyckte att jag lämnade ett svar som också speglade en tydlig förståelse och öppning för begreppet ekocid och ekocid som företeelse. Därför är jag lite förvånad över hetsigheten från Jens Holms sida.

Faktum är att det var först i december 2019 som Maldiverna och Vanuatu som första länder lyfte upp frågan om att etablera ekocid som internationellt brott under Romstadgan inför den artonde stadgepartsförsamlingen. I juni 2020 meddelade Frankrike att regeringen skulle konsultera med rättsexperter om hur ekocid skulle kunna inkorporeras i inhemsk lagstiftning. I december tillkännagav den franska regeringen att ekocid skulle införas som ett nytt brott i fransk lag. Det är ett lagförslag som dock har fått kritik för att innehålla en för svag definition.

Belgiens regering lovade under hösten 2020 att ta diplomatiska initiativ. I december 2020 uttryckte också Finlands utrikesminister ett visst stöd för Vanuatus och Maldivernas krav på en seriös diskussion om ekocid inom ramen för ICC. Även Luxemburg och Kanada har under 2021 uttryckt sitt stöd och intresse för frågan. Den 17 februari 2022 antog Europaparlamentet en resolution om sin årliga rapport om demokrati och mänskliga rättigheter där EU och medlemsstaterna uppmanas att främja erkännandet av ekocid som internationellt brott enligt Romstadgan.

Också vid Socialdemokraternas partikongress i november 2021 fördes en diskussion i frågan. Den var även aktuell under samtalen och i anslutning till FN-mötet Stockholm + 50. Jag redogjorde i mitt interpellations-svar för den diskussion som bland annat jag tillsammans med de nordiska ministrarna hade med den grupp av ungdomar som var utsedda att delta där. Vi hade en mycket konstruktiv dialog. I mitt svar till Jens Holm i dag uttryckte jag att jag definitivt förstår de röster som höjs om att det är dags att inrätta brottet ekocid. Men för att det ska bli framgångsrikt behövs en stadig grund att stå på, inte bara att stå på en barrikad utan också att nå någon form av framgång i frågan.

Jag ser goda möjligheter att samarbeta med just likasinnade länder, till exempel de nordiska länderna som deltog under Stockholm + 50, för att förflytta frågan framåt. Vi kommer att ta en aktiv del om vi ser en sådan väg framåt, vilket jag också svarade Jens Holm.

Anf. 59 JENS HOLM (V):

Herr talman! Låt mig börja i formaliafrågan. Den 10 maj kom min interpellation klimat- och miljöministern till handa. Då svarade klimat- och miljöministern att hon avsåg att svara på min interpellation efter Stockholm + 50-konferensen, inte inom två veckor som det står i riksdagsordningen. Då var jag nödgad att skicka in en skriftlig fråga som ska besvaras inom sju dagar. Det var min enda chans att få något som helst svar från klimat- och miljöministern innan Stockholm + 50. Självklart hade jag velat ha debatten innan Stockholm + 50-mötet.

Jag tycker att klimat- och miljöministern försöker dribbla bort sitt ansvar i frågan på ett klantigt sätt. Det är bara att kolla i loggen när frågan kom in.

När det gäller att kriminalisera storskalig miljöförstörelse var det intressant för debatten att få höra uppräknings, förutom de länder, organisationer och FN:s generalsekreterare som aktivt driver på för att kriminalisera ekocid, av ytterligare ett antal exempel på hur olika länder aktivt driver frågan.

Sverige fanns inte med i uppräknings från klimat- och miljöministern, och det är det svenska agerandet som jag här i riksdagens kammare vill utkräva ansvar för.

Här gäller det Stockholm + 50-konferensen. Mycket riktigt hade klimat- och miljöministern ett möte med ungdomar där man pratade om möjligheten att kriminalisera storskalig miljöförstörelse. Men jag vill veta vad Sveriges roll var under det mötet och under resten av Stockholm + 50-konferensen. Var Sverige ett av de länder som aktivt drev på framåt i frågan för att ekocid ska kriminaliseras? På intet sätt har det framkommit under Stockholm + 50-konferensen, och jag ser det inte nu heller.

Nu säger ministern att hon vill driva frågan inom Nordiska ministerrådet. Men det är lite oklart vad ministern vill driva där.

Jag har två frågor. Först vill jag veta, Annika Strandhäll, vad som sas under mötet med ungdomarna på Stockholm + 50-konferensen. Vad sa *du*, Annika Strandhäll? Vad var den svenska linjen? Var Sverige positivt till att kriminalisera ekocid?

Vidare vill jag veta, när nu frågan på något vis ska drivas inom Nordiska ministerrådet, på vilket sätt ministern tänker sig att frågan ska drivas. Handlar det verkligen om att storskalig miljöförstörelse ska kriminaliseras, som har föreslagits, inom ramen för en mängd aktörer, som en komplettering eller ett tillägg till Romstadgan, så att ekocid får samma tunga betydelse som brott mot mänskligheten, krigsbrott och annat? Det här är i synnerhet viktigt för små, svaga och fattiga länder som inte har de ekonomiska resurserna att driva processer mot andra stater eller multinationella företag som skövlar deras skogar, förgiftar deras grundvatten och bedriver annan storskalig förstörelse av miljön. Det är särskilt för deras skull som vi behöver den skarpare lagstiftningen.

Anf. 60 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag tackar för Jens Holms mycket starka engagemang i frågan. Det är något som vi delar.

Jag redogjorde också i mitt svar för att frågan aktualiserades främst från den så kallade youth task force som Sverige var med i att få på plats

under Glasgowmötet. Den har under det senaste året arbetat med ett antal starka rekommendationer till Stockholmsmötet.

Vi hade bland annat ett möte med dem och de nordiska ministrarna, där vi gick igenom deras önskemål och rekommendationer och hur de hade landat.

Vi hade också en större sittning med representanter från olika delar av det internationella samfundet, FN och miljöministrar från runt om i världen tillsammans med representanter för ungdomsorganisationerna, där de lyfte upp den här frågan och vi diskuterade igenom den.

Jag förstår att Jens Holm har en mycket bestämd uppfattning om hur han skulle önska att brottsrubriceringen ekocidbrott infördes. Jag har stor respekt för det. Jag har också svarat om de reflektioner som regeringen gör relaterat till det här, som handlar om att det i det här läget kanske inte är möjligt att få stöd för att öppna upp Romstadgan. Vad vi har förstått så här långt har att öppna upp Romstadgan för ekocid i nuläget inte något bredare stöd bland stadgeparterna.

Som jag vet att Jens Holm är mycket väl medveten om finns det i det nuvarande geopolitiska läget betydande risker mot den bakgrund som jag beskrev i mitt interpellationssvar. Romstadgan är i dag en mycket väl avvägd kompromiss där de brottsrubriceringar som ingår till största delen är grova, sedan tidigare väl prövade brott.

Vi vill inte hamna i ett läge som innebär att det enda vi åstadkommer är att bevisa att det inte finns internationellt stöd för att införa brottsrubriceringen ekocidbrott. Därför bör vi, som det är min bestämda politiska uppfattning att man ibland bör göra, ta ett djupt andetag och bygga de allianser som krävs för att faktiskt kunna åstadkomma någonting.

Det var därför jag ville beskriva bakgrunden till att vi nu ser att ekocid som företeelse renderar ett allt bredare stöd från allt fler ställen. Jag försökte i all ödmjukhet beskriva vad vi ser framför oss förmodligen skulle vara en klok strategi framåt.

Vi har ju mycket goda erfarenheter sedan tidigare när vi samarbetar med likasinnade länder, till exempel våra nordiska kollegor. Jag räknade också upp ett antal andra länder där vi brukar kunna finna gemenskap i våra ställningstaganden och därmed bygga allianser.

Anf. 61 JENS HOLM (V):

Herr talman! Min enkla fråga till Annika Strandhäll är egentligen: Har anhängarna av att kriminalisera ekocid inom ramen för Romstadgan Sveriges stöd eller inte? Det är ju det vi inte får svar på här.

Å ena sidan säger klimat- och miljöministern att det behövs starkare internationell lagstiftning kring grova brott mot miljön. Å andra sidan säger klimat- och miljöministern att det vore väldigt svårt och kanske till och med olyckligt att öppna upp förhandlingar om Romstadgan, som om allt det vi nu förhandlat till oss då skulle kunna falla. Jag har lite svårt att se det, ärligt talat.

I ett sådant här läge behövs det aktiva pådrivare. Det är därför jag tycker att det är så viktigt att få veta vad Sveriges roll i den här frågan egentligen är. Men från Annika Strandhäll hör jag inte mer än förvisso fina men ganska tomma förklaringar.

Vad sa till exempel klimat- och miljöministern till ungdomarna? Det frågar jag nu för tredje gången. Sa Annika Strandhäll att den svenska regeringen är en varm anhängare av att skärpa den internationella lagstiftningen så att ekocid kan kriminaliseras? Var det vad Strandhäll sa eller inte? Svara gärna ja eller nej på den frågan. Det är oerhört viktigt att det finns pådrivare i den här frågan, och jag tycker inte att det håller att ministern säger att hon följer utvecklingen och att det här är en intressant fråga. Det håller inte.

Detsamma gäller inom Nordiska ministerrådet. På vilket sätt avser Annika Strandhäll att lyfta upp kriminalisering av ekocid inom Nordiska ministerrådet? Är det vad hon avser att göra?

Anf. 62 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Som vanligt när det handlar om komplexa frågor räcker det som regel inte med ett ja eller ett nej eller att man låser sig vid enstaka lösningar.

Återigen anser regeringen att det är angeläget att försöka stärka det internationella ansvarsutkrävandet vid storskalig miljöförstörelse, inklusive möjligheten att kriminalisera handlingar som innefattar storskalig miljöförstörelse. Det är regeringens linje.

Precis som interpellanten sa är det 50 år sedan Olof Palme nämnde detta på FN:s första miljökonferens. Det är naturligtvis mer aktuellt i dag, givet de parallella planetära kriser som råder, och det är viktigt med ett helhetsperspektiv på det här.

Det klimat- och miljöarbete som Sverige deltar i, till exempel inom ramen för FN:s klimatkonvention och FN:s konvention om biologisk mångfald, och inte minst det utvecklingsbiståndssamarbete som Sverige deltar i är några grundläggande saker i att adressera de här kriserna. Det är också viktigt att kunna utkräva ansvar hos de personer och företag som gör sig skyldiga till detta. Men Sverige kan inte ensamt åstadkomma förändring, utan det krävs att vi samarbetar mellan länder. Det internationella samarbetet och multilateralismen har kanske aldrig varit viktigare än i dag.

Det är i ljuset av detta som jag har gjort mina tidigare inlägg. Sverige kommer att vilja vara pådrivare om vi ser en utveckling som går i den här riktningen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.57 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.03.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.03.

§ 14 Svar på interpellation 2021/22:497 om Arica

Anf. 63 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Lorena Delgado Varas har frågat mig hur regeringen har jobbat vidare sedan interpellationen förra året med att ta ansvar för att flytta det giftiga gruvavfallet från Arica, hur jag kommer att arbeta för att Sverige ska återta det giftiga avfallet till Sverige samt om jag avser att verka för att stödja de drabbade i Chile. Vidare har Lorena Delgado Varas frågat hur mina planer ser ut inför och efter Stockholm + 50, mot bakgrund av det som framförts i interpellationen.

Sverige stod tillsammans med Kenya i början av juni värd för FN-mötet Stockholm + 50, bland annat i syfte att öka takten i omställningen mot hållbara och gröna samhällen, fler jobb och en miljö i balans för alla, där ingen lämnas utanför. När vi nu håller denna interpellationsdebatt har FN-mötet Stockholm + 50 redan ägt rum. Under Stockholm + 50 underströks brådskan i omställningen och genomförandet av gemensamma åtaganden för att åstadkomma transformativ förändring för nuvarande och framtida generationers välbefinnande.

Med det sagt ser regeringen med oro på den situation som beskrivs i Arica i Chile. Situationen är djupt beklaglig. Det har gått lång tid sedan det inträffade, och frågan har varit föremål för domstolsprövning både i Sverige och i Chile. Regeringen har tillbakavisat krav på att Sverige ska vidta åtgärder som rör våtverksslammet. Sedan 1980-talet har det skett en utveckling av regelsystemet, och sedan 2006 är det inom EU förbjudet att exportera farligt avfall utanför OECD.

Regeringen för en aktiv dialog och samarbetar i miljöfrågor med Chile. Sverige undertecknade bland annat 2016 ett bilateralt avtal om hållbar gruvnäring. Detta löpte ut under 2021. Från svensk sida finns ett intresse att förnya detta. Förhandlingar pågår också mellan EU och Chile om ett moderniserat associeringsavtal som ska innehålla ett särskilt hållbarhetskapitel med skrivningar om miljö, mänskliga rättigheter, sociala villkor och jämställdhet. Avtalet kommer att ytterligare stärka EU:s och Sveriges dialog med Chile i dessa frågor.

Regeringen bedriver dessutom ett aktivt arbete för att implementera FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter och för en aktiv dialog med företag, föreningar, civilsamhälle och näringslivsorganisationer. Oavsett var i världen svenska företag verkar ska de agera hållbart och ansvarsfullt genom att arbeta för mänskliga rättigheter, jämställdhet, goda arbetsvillkor, miljö, klimat och korruptionsbekämpning.

Sverige har en drivande och ambitiös linje i det internationella kemikalie- och avfallsarbetet liksom för att utveckla arbetet med hållbart företagande, inte minst för att öka kunskapen om risker men också för att utveckla innovativa lösningar som bidrar till mindre miljöpåverkan. Alla människor ska kunna leva under säkra, hälsosamma och hållbara förhållanden.

Sverige driver sedan 2018 tillsammans med Uruguay en högnivåallians om kemikalier och avfall för att driva på för att få ett nytt ambitiöst globalt ramverk om kemikalier och avfall. Vid de nyligen avslutade förhandlingarna om Baselkonventionen i Genève bidrog Sverige även aktivt i beslutet om att den globala handeln med elavfall ska regleras hårdare, vilket ger

länder – ofta utvecklingsländer – större möjligheter att stoppa import av elavfall.

Slutligen har regeringen under mandatperioden gjort satsningar för att minska gifter i vår vardag och i miljön och för att till exempel öka kunskap och stimulera till åtgärder inom avancerad läkemedelsrening, öka kunskap och åtgärdestakt kring högfluorerade ämnen – PFAS – och minska miljögifter i hav och vatten genom att stärka arbetet med sanering av förorenade områden, sediment och miljöfarliga vrak.

Regeringen har också avsatt särskilda medel för att substituera farliga ämnen och stärka kemikaliearbetet inom EU och globalt för att driva på en bättre utveckling av kemikalier regler med en särskild satsning på att varor och produkter ska vara giftfria från början. Under 2022 åtog sig Sverige att bidra med 4,1 miljarder kronor mellan 2022 och 2026 vid den åttonde påfyllnaden av Globala miljöfonden, GEF 8. Detta är en dubbling jämfört med den tidigare påfyllnaden i GEF 7. Sverige är därmed den fjärde största givaren och den största givaren per capita till GEF 8.

Då Lorena Delgado Varas (V), som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Jens Holm (V) i stället fick delta i debatten.

Anf. 64 JENS HOLM (V):

Herr talman! I mitten av 1980-talet exporterade det svenska gruvbolaget Boliden ungefär 20 000 ton giftigt avfall till Chile. Chile var under den här tiden en diktatur och styrdes av diktatorn Augusto Pinochet. Det här avfallet var garanterat inget som det chilenska folket ville ha på sin bakgård.

Nu i efterhand vet vi att det här avfallet bland annat innehöll stora mängder arsenik och andra gifter samt att det har lett till väldigt stor skada på både människor, djur och natur. Minst 12 000 personer har drabbats av Bolidens dumpning av det här giftiga avfallet.

I Chile finns det förstås fortfarande ett stort engagemang i frågan. Man kräver att Sverige som land tar sitt ansvar för dumpningen av det giftiga avfallet. Orten Arica, där man har byggt bostäder därför att det först förespeglades att avfallet inte var så farligt, är förstås extra drabbad. Frågan har även varit uppe i FN:s råd för mänskliga rättigheter, där man riktat väldigt skarp kritik mot Sveriges agerande. Man kräver att Sverige ska ta ansvar både för avfallet och för de personer som drabbats, så att de får någon form av kompensation och upprättelse.

Jag skulle säga att den svenska regeringen mycket väl visste vad det handlade om när den här dumpningen skedde: att det var en väldigt stor-skalig dumpning av miljöfarligt avfall. Redan på den tiden fanns det krav på multinationella bolag och stater att inte bete sig på det sättet.

Min kollega Lorena Delgado Varas har lyft den här frågan flera gånger. Hon vill veta vad som har hänt sedan hon senast lyfte den. Tänker Sverige ta ansvar för detta giftiga avfall, ta tillbaka det till Sverige och rena det, så att befolkningen i Chile inte drabbas? Tänker Sverige ge någon form av kompensation till de drabbade?

Min kollega Lorena Delgado Varas debatterade senast den här frågan den 18 juni 2021, för bra precis ett år sedan, med miljöminister Per Bolund. Då fick hon följande svar från miljöministern: ”Där är vi såklart beredda

Prot. 2021/22:137
27 juni

Svar på
interpellationer

att bistå Chile om man skulle begära sådan hjälp. Vi har inte fått någon formell begäran från Chile om insatser från svensk sida.”

Därför skulle jag vilja fråga Annika Strandhäll: Har den svenska regeringen fått någon formell begäran från den chilenska staten om att återta det här miljöfarliga avfallet och hjälpa de drabbade? Är regeringen fortsatt, som Per Bolund uttryckte det, beredd att bistå Chile ifall det kommer en förfrågan från den chilenska sidan avseende att återta detta miljöfarliga avfall och kompensera de drabbade? Är regeringen kort och gott villig att samarbeta med Chile i den här frågan?

Anf. 65 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tydliggöra att detta är en väldigt delikat fråga som har påverkat många människor. När den här exporten genomfördes klassificerades inte våtverksslam som farligt avfall. Det krävdes därför inget exporttillstånd från svenska myndigheter – Naturvårdsverket i det här fallet. Därtill fanns det heller inga specifika rekommendationer från OECD som var tillämpliga vid den här tidpunkten, tidigt 80-tal, eftersom de rekommendationer som då fanns endast gällde farligt avfall. Jag håller därför inte med om påståendet att Sverige är skyldigt att åtgärda situationen.

Regeringen har tillbakavisat krav på att Sverige ska vidta åtgärder som rör det här våtverksslammet. Det har gått väldigt lång tid sedan detta inträffade, och frågan har varit föremål för domstolsprövning både i Sverige och i Chile. Det är naturligtvis en otroligt olycklig situation med fruktansvärda effekter för både människa och miljö, men frågan är mycket komplex.

Juridiskt är det i nuläget inte möjligt för Sverige att gå in och agera i denna fråga, eftersom våtverksslammet sedan 1984 finns i just Chile. Oavsett de juridiska aspekterna är det inte heller säkert att det skulle vara lämpligt miljömessigt att gräva upp de här massorna och transportera dem för hantering i Sverige. Det skulle i så fall behöva göras någon form av teknisk utredning av hur slammet bäst bör hanteras för att minimera riskerna för spridning av farliga ämnen.

Det är också väldigt viktigt att beakta att det tyvärr finns många exempel på att avfall från OECD-länder hamnat i utvecklingsländer. Det är väldigt beklagligt att frågan om sanering inte har kunnat lösas, men det är inte regeringens ansvar. Vi är däremot alltid öppna för dialog och samarbete i andra miljöfrågor med Chile, precis som med andra länder. Sverige undertecknade till exempel 2016 ett bilateralt avtal om en hållbar gruvnäring, vilket löpte ut under 2021. Från svensk sida finns det ett intresse av att förnya detta.

Anf. 66 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag fick inte svar på mina frågor, så jag tänker snart upprepa dem till ministern.

Jag vill understryka för riksdagens kammare att den domstolsprocess som ministern hänvisar till, och där domen blev att fallet preskriberades för att det gått så lång tid, var en civilrättslig process. Staten Sveriges ansvar omfattas inte av det domstolsbeslutet. Relationen mellan staten Sverige och staten Chile är något helt annat.

Det var därför jag ville veta från ministern om ministern eller regeringen fått någon propå från den chilenska staten – från myndigheter eller direkt från regeringen – om hjälp med att hantera det här miljöfarliga avfallet genom att antingen sanera det på plats eller återbörda det hit till Sverige och sanera det här. Har det kommit någon sådan förfrågan från Chile, Annika Strandhäll – ja eller nej?

Min nästa fråga föranleddes av ett citat från dåvarande miljöminister Per Bolund, som uttryckte att regeringen var beredd att bistå Chile med att hantera det här miljöfarliga avfallet ifall det kom en sådan formell begäran från Chile. Per Bolund sa också att någon sådan formell begäran ännu inte hade kommit. Detta sas för ett år sedan, därav min fråga. Min första fråga var alltså om det kommit någon sådan formell begäran från Chile under det här året. Min andra fråga var om det som Per Bolund sa för ett år sedan här i riksdagens kammare fortfarande gäller. Om det kommer en sådan formell begäran, är Sverige berett att bistå Chile, ta ansvar för det här miljöfarliga avfallet och även ta ansvar för de åtminstone 12 000 personer som har drabbats i form av cancer, andra sjukdomar och till och med dödsfall på grund av det svenska miljöfarliga avfallet?

Herr talman! Jag tycker att det är lite intressant att klimat- och miljöministern pratar om samarbete med Chile i andra miljöfrågor, även gruvrelaterade frågor. Då måste jag fråga klimat- och miljöministern: Hur bra tror klimat- och miljöministern att det samarbetet kan gå när vi inte tar ansvar för våra gamla försyndelser? Borde vi inte sopa rent framför egen dörr innan vi börjar hoppas på att ta vårt samarbete till högre höjder?

Herr talman! Jag tror även att den här frågan är lite viktigare än att bara handla om svenskt miljöfarligt avfall som dumpats i ett då fattigt land som dessutom var en diktatur. Jag tror att hela världen följer den här processen och vill veta vad en miljöföregångare som Sverige gör i frågan. Om inte vi i Sverige tar vårt ansvar för det här giftiga avfallet, vad sänder vi då för signaler runt till resten av världens länder? De kommer självklart att tolka det som: Om inte Sverige tar ansvar för vad de skitar ned med behöver inte vi heller ta vårt ansvar.

Nu är det hög tid för miljöansvar, klimat- och miljöminister Annika Strandhäll! Var vänlig och svara konkret på mina frågor!

Anf. 67 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag redogjorde i mitt interpellationssvar för hur den svenska regeringen ser på situationen. Naturligtvis beklagar vi situationen och anser att det är olyckligt att den över huvud taget uppstått.

Dessvärre finns det otaliga förorenade områden runt om i världen som kräver sanering och återställande. Det viktiga här är att jobba aktivt och driva på för en säker hantering av just kemikalier och avfall globalt och att stärka länders institutionella kapacitet när det gäller denna typ av frågor.

Den situation vi nu diskuterar uppstod på grund av ett enskilt företags agerande i början av 80-talet. Det är givetvis beklagligt att frågan om sanering inte har kunnat lösas, men det är inte regeringens ansvar. Vi är givetvis alltid öppna för dialog och samarbete i andra miljöfrågor med Chile, precis som med andra länder, och vi hade tidigare ett avtal med den chilenska regeringen om en hållbar gruvnäring. Det löpte ut under 2021, men vi är intresserade av att föra en dialog med den chilenska regeringen som leder till att avtalet kan förnyas.

Regeringen har som sagt konstaterat i sitt svar till FN:s specialrapportörer, som Jens Holm nämnde, att det vid tidpunkten för exporten av våtverksslammet inte uppställdes några krav på exportlicens från svenska myndigheter eftersom material med metallinnehåll, liknande våtverksslam, då inte klassificerades som farligt avfall. När exporten genomfördes fanns inte heller några specifika rekommendationer från OECD angående export av avfall som inte klassificerats som farligt avfall. Därför har regeringen ingen anledning att vidta de åtgärder som rör våtverksslammet som krävs i brevet från FN:s specialrapportörer. Det är det svar vi har lämnat på denna fråga.

Frågan huruvida Sverige skulle kunna ge bistånd till Chile för att sanera, efterbehandla eller på annat sätt åtgärda området på plats i Chile har också rests. Det är viktigt att säga att Sverige inte har fått någon formell förfrågan från Chile om bistånd. Chile är inte heller ett utvecklingsland och har ingen möjlighet att få biståndsfinansiering från Sida.

Regeringen är givetvis oerhört angelägen om att Sverige inte ska hamna i liknande situationer igen. Nu pågår ett arbete inom EU för att införa ytterligare restriktioner så att farligt avfall inte kan exporteras till tredje-länder som saknar kapacitet att ta hand om det. Denna fråga har EU-kommissionen hanterat i den gröna given och i handlingsplanen för cirkulär ekonomi. Sverige driver på dessa frågor, både inom EU och globalt. Vi verkar också för ett ambitiöst genomförande av detta, precis som vi gör i det internationella kemikalie- och avfallsarbetet.

Anf. 68 JENS HOLM (V):

Herr talman! Annika Strandhäll hänvisar till länders bristande institutionella kapacitet när det gäller att hantera stora miljöproblem. Låt mig därför påminna om vår tidigare debatt om vikten av att kriminalisera stor-skalig miljöförstörelse, ekocid. Det här är ett exempel på där detta skulle ha gjort det lättare att driva en process.

Det är också intressant när ministern talar om en situation som har uppstått. Nej, det är en situation som har skapats av att ett svenskt gruvbolag medvetet har dumpat 20 000 ton miljöfarligt avfall i ett dåvarande fattigt utvecklingsland som leddes av diktatorn Augusto Pinochet. Givetvis har Boliden det yttersta ansvaret för detta, och ministern får gärna svara på vilka åtgärder hon har vidtagit för att Boliden ska ta ett större ansvar. Detta har tyvärr avgjorts i domstol, men Sverige har fortfarande ett ansvar internationellt gentemot den chilenska staten och det chilenska folket.

Jag upprepar därför min tidigare fråga: Om det kommer en formell förfrågan från Chile, från chilenska myndigheter eller direkt från den chilenska regeringen, om att Sverige ska ta ett större ansvar än hittills för detta miljöfarliga avfall – sanera det på plats eller ta det till Sverige och sanera det här samt ge compensation och upprättelse till de tusentals som har drabbats – är Sverige då berett att bistå Chile med detta? Ja eller nej?

Den tidigare miljöministern var som sagt beredd. Frågan är om den nuvarande miljöministern är beredd att bistå Chile i detta?

Anf. 69 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Låt mig vara väldigt tydlig: Nej, det har inte inkommit någon sådan förfrågan från den chilenska regeringen.

Avseende regeringens eventuella ställningstagande anser jag att jag var väldigt tydlig i mitt inledande svar. Vi håller inte med om att Sveriges regering eller Sveriges nation har någon skyldighet att åtgärda denna situation.

Jag kan konstatera att det har genomförts en rättsprocess gällande Bolidens ansvar, och som regeringsföreträdare kan jag givetvis inte uttala mig om de juridiska överväganden som ligger bakom dessa domar. Det har dock varit rättsprocesser i både Chile och Sverige.

Utrikesdepartementet har haft kontakt med Boliden för att beskriva hur mandatet för FN:s specialrapportörer ser ut och hur dessa rapportörer normalt sett brukar agera i en process, det vill säga att de är oberoende och att regeringen inte har någon insyn i hur de väljer frågor att ta upp eller hur de väljer att gå till väga i enskilda ärenden. I samtalet förklarades också att Utrikesdepartementet givetvis inte kan ge någon rekommendation till ett privat företag om hur det ska göra med anledning av en process som den aktuella.

Vi har som sagt normalt sett en mycket aktiv dialog med Chile och samarbetar i miljöfrågor. Det ser vi fram emot att fortsätta att göra.

Låt mig till sist konstatera att den situation som har uppkommit är djupt olycklig.

Tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2021/22:527 om det bohuslänska miljövärdet

Anf. 70 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Ann-Sofie Alm har frågat mig vilka initiativ jag avser att vidta för att säkerställa att den bohuslänska miljön och dess naturvärden bevaras om planerna på vindkraftverk förverkligas.

Att skapa jobb genom att driva på klimatomställningen är en av regeringens främsta prioriteringar. Vi vill att klimatinvesteringar och framtidens jobb ska hamna i Sverige och inte försvinna till andra länder. Därför verkar regeringen för att öka den inhemska produktionen av el. Vindkraft är i dag det snabbaste och billigaste sättet att öka elproduktionen. Potentialen för vindkraft långt ute till havs är enorm.

För att snabba på utvecklingen beslutade regeringen i februari i år om Sveriges första havsplaner, som möjliggör områden för energiutvinning motsvarande 20–30 terawattimmar. Energimyndigheten fick samtidigt i uppdrag att tillsammans med andra berörda myndigheter peka ut lämpliga områden för att möjliggöra ytterligare 90 terawattimmar elproduktion till havs.

Uppdragsmyndigheterna ska verka för samexistens och samverkanslösningar mellan energiutvinning och kulturmiljövårdens, naturvårdens, sjöfartens, totalförsvarets respektive yrkesfiskets intressen när dessa har anspråk i samma havsområden. Utifrån myndigheternas underlag ska Havs- och vattenmyndigheten föreslå ändringar i havsplanerna.

Syftet med havsplanerna är att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling genom att förena näringspolitiska mål, sociala mål och miljömål.

Havsplanerna ska också främja samexistens mellan olika verksamheter och användningsområden. Planerna ska ge vägledning till myndigheter och kommuner vid planläggning och prövning av anspråk på användning av området.

För att bygga havsbaserad vindkraft krävs tillstånd enligt miljöbalken eller enligt lagen om Sveriges ekonomiska zon. Vilken lag som blir tillämplig beror på var i havsområdet vindkraften ska placeras. I båda fallen ska verksamhetsutövaren genomföra en miljöbedömning och ta fram en miljökonsekvensbeskrivning om miljöpåverkan bedöms bli betydande.

Innan ett eventuellt tillstånd ges ska prövningsmyndigheten bland annat säkerställa att en planerad vindkraftspark har en lämplig lokalisering, att bästa tillgängliga teknik används och att lämpliga och tillräckliga skyddsåtgärder vidtas för att hantera eventuella negativa effekter på miljön. Om det finns risk för påverkan på ett Natura 2000-område behöver verksamhetsutövaren även söka Natura 2000-tillstånd hos länsstyrelsen.

Regeringen gav i februari i år Havs- och vattenmyndigheten och Energimyndigheten i uppdrag att göra en kunskapssammanställning av förutsättningar och möjliga åtgärder för framtida samexistens mellan havsbaserad vindkraft, yrkesfiske, vattenbruk och naturvård i områden med vindkraftsetablering.

Regeringen arbetar fortsatt för ökad samexistens mellan olika samhällsintressen och för att driva på klimatomställningen och skapa nya jobb i hela landet. En viktig förutsättning för detta är att fortsätta ha ett högt svenskt miljöskydd. Jag är övertygad om att vi kommer att kunna kombinera ett högt miljöskydd med energiproduktion även fortsättningsvis.

Anf. 71 ANN-SOFIE ALM (M):

Herr talman! Stort tack, ministern, för svaret! Jag har såklart fortfarande några funderingar, men jag återkommer till dem strax. Först vill jag nämligen såklart berätta om Bohuslans miljövärden och varför jag anser det så viktigt att våga prata om de negativa sidorna med havsvindparkerna, som regeringen, om jag får uttrycka det så, satsar ganska mycket prestige i att bygga.

Bohuslän är fantastiskt vackert. Det är verkligen inte konstigt att ledande internationella medier år efter år rankar den bohuslänska kusten högt på topplistorna över världens vackraste platser.

Turismen utgör en mycket stor del av livsinkomsterna för människorna i Västsverige. Inom upplevelseindustrin får många unga människor sitt första jobb, och även nyanlända har lätt att få in en fot på arbetsmarknaden den vägen. Västsvensk turism står för en icke obetydlig del av Sveriges bnp. Och, herr talman, vad vore en svensk sommar utan att få sitta på solvarma klippor och blicka ut över den obrutna horisonten, eller en sommar utan färska räkor från det salta Västerhavet?

Jag undrar därför vilken hänsyn till miljövärden regeringen tar när det gäller energipolitiken, som i detta fall faktiskt påverkar miljö- och näringspolitiken.

Herr talman! Jag undrar om regeringen och klimat- och miljöministern tror att det är en hållbar strategi att gömma verken ute till havs, där ingen ser dem – att det där ute på havet är som en ödemark där ingen vistas. Förlåt, jag låter kanske lite raljant, men jag är ganska förtvivlad.

Där ute pågår nämligen svensk matproduktion av rang. Där ute har de danska, norska och svenska fiskerinäringarna sina fiskevatten. De planerade etableringarna i den så kallade ekonomiska zonen skulle komma att täcka ett område av Skagerrak som är större än 600 kvadratkilometer, från i jämnhöjd med Väderöarna ned till Öckerö. Dessa vindkraftsparker skulle kraftigt begränsa fiskeriets möjligheter. Jag tror att de skulle ta död på det kommersiella fisket i Skagerrak.

I Bohuslän har människor i alla tider levt av vad havet kan ge. Fisket har alltid varit livsviktigt och har i alla tider sysselsatt människor och givit mat på borden. När man etablerar de stora gruvorna eller industrisatsningarna i norr tar man hänsyn till rennäringen, och det tycker jag är bra. Men varför gör man inte detsamma när det gäller fiskerinäringen?

Vi har gemensamt beslutat om en svensk livsmedelsstrategi. Men sanningen är den att vi i dag importerar 85 procent av den maritima maten. Vi har en skatt i våra vatten, som vi inte får slarva bort.

Herr talman! Ministern säger i sitt svar till mig att dessa vindkraftsparker ska utvecklas i samförstånd med fiskerinäringen och att man ska kunna samexistera. Men, herr talman, ministern får gärna utveckla hur denna samexistens ska kunna ske, för myndigheterna tar inte initiativ till den. Jag undrar helt ärligt, för ytterst få representanter för vindkraftsnäringen nämner ens samexistens: Vilka krav har regeringen ställt på näringarna och myndigheterna att samexistera?

Anf. 72 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack, Ann-Sofie Alm – det var ett nästan poetiskt sätt du beskrev västkusten på. Jag kan bara instämma i detta. Jag är född och uppväxt i Göteborg och har tillbringat stora delar av mina somrar längs med västkusten, i Bohuslän, och också under många år seglat i samma område. Så tro mig – jag är mycket väl införstådd med de värden som finns att bevara längs med Bohuskusten.

Det är därför otroligt viktigt att vi har högt ställda krav när vi gör förändringar som kan påverka dessa fantastiska miljöer. Det var därför jag i mitt svar till dig, Ann-Sofie Alm, redogjorde för bland annat de två uppdrag från regeringen som handlar om just framtida samexistens mellan havsbaserad vindkraft, naturvård och fiske.

I samband med att vi beslutade om havsplanerna i februari i år fick Statens energimyndighet i uppdrag att tillsammans med andra berörda myndigheter peka ut lämpliga områden för elproduktion till havs. De ska också verka för samexistens och samverkanslösningar mellan energiutvinningens, kulturmiljövårdens, naturvårdens, sjöfartens, totalförsvarets och yrkesfiskets respektive intressen, när nya områden för havsbaserad vindkraft eventuellt tas fram.

Utöver detta gav vi också Havs- och vattenmyndigheten och Statens energimyndighet i uppdrag att göra en kunskapssammanställning gällande förutsättningar och möjliga åtgärder för en framtida samexistens mellan den havsbaserade vindkraften och till exempel yrkesfisket med flera. Ett skäl till detta är att det saknas ett samlat kunskapsunderlag som beskriver både möjligheter och svårigheter när det gäller samexistens mellan dessa olika delar.

Uppdraget omfattar också särskilt utformning av vindkraftsparker kopplat till anpassning av fiskerinäring och åtgärder som minimerar skador på och främjar biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Detta finns alltså definitivt med.

Innan ett eventuellt tillstånd meddelas ska också tillstånd enligt miljöbalken lämnas, enligt de lagstiftningar vi har. Där ska säkerställas att en planerad vindkraftspark har en lämplig lokalisering, att bästa tillgängliga teknik används, som jag sa, och att man har både lämpliga och tillräckliga skyddsåtgärder för att hantera eventuella negativa effekter på miljön. Så detta finns med.

Jag tror att man någonstans ändå måste förstå potentialen i den havsbaserade vindkraften. Jag såg så sent som i morse att Danmark stärker sitt mål när det gäller vindkraft till havs och räknar med att producera 12,9 gigawatt 2030. Det motsvarar elproduktion som räcker att försörja 15 miljoner europeiska hushåll. Därför är det klart att detta är en potential som ett land som Sverige inte kan bortse från. Men det ska gå hand i hand med miljöhänsyn.

Anf. 73 ANN-SOFIE ALM (M):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret.

När det kommer till samexistens kvarstår frågan vilka krav som regeringen ställer på myndigheterna och näringarna för att de ska vara samexistens. Just nu är det precis som att samexistens är att fiskeindustrin ska hitta nya fiskevatten.

Enligt SFPO, Sveriges Fiskares Producentorganisation, har myndigheterna inte tagit något initiativ förutom ett informationsmöte.

Det kvarstår några andra funderingar också. Det vore intressant att höra ministern redogöra för hur fiske- och havsmiljön reagerar på dessa vindkraftsparker. Det är nämligen en stor del av miljövärdet. Om man inte med säkerhet vet hur hela ekosystemet kommer att reagera, kan man då inte kalla det för ett gigantiskt ekologiskt experiment som regeringen tänker sjösätta? Om experimentet skulle gå fel, hur ser ministern då på möjligheten att dra tillbaka beslut och ta upp vindkraftverken igen? Om det skulle slå riktigt fel måste vi väl ändå kunna rädda vår unika bohuslänska miljö och våra näringar?

Jag tror verkligen inte att det är regeringens mening att slå ut fisket och fasa ut möjligheten att verka och bo i skärgården och i kustlandet. Men risken finns, och det måste vi våga tala om.

Bara för att vindkraften är förnybar och för att andra länder bygger stort kan vi inte gömma undan de negativa miljökonsekvenser som storskaliga vindkraftsparker faktiskt innebär. Påverkan på natur, hav och marinbiologi är i detta sammanhang ännu oöverblickbart.

Herr talman! Ministern nämnde miljöbalken. 3 kap. 2 § lyder: Stora mark- och vattenområden som inte alls eller obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdenas karaktär.

Herr talman! Det skulle vara intressant att höra klimat- och miljöministern redogöra för hur regeringen tänker med tanke på denna lagstiftning, inte minst med tanke på fisket men även med tanke på den helt obrutna horisontlinje som kanske snart bara är ett minne blott.

Herr talman! Sjötrafiken kommer att påverkas mycket kraftigt, såväl trafiken mellan de nordiska länderna som den internationella fartygstrafiken mellan Nordsjön och Östersjön. Trafiken utanför den vackra Bohuskusten är viktig såväl handelspolitiskt som säkerhetspolitiskt. Denna fråga är inte helt enkel att lösa. Här står väldigt stora värden på spel, och det är inte säkert att Sverige tillsammans med de nordiska länderna kan lösa frågan själva.

Herr talman! Jag vill därför fråga ministern hur de bilaterala diskussionerna med sjötrafiken går. Hur kommer dessa transporter att lösa sitt viktiga och klimatvänliga transportuppdrag?

Herr talman! Kriget i Ukraina är ett fruktansvärt krig, och människor har fått en speciell medvetenhet om Försvarsmakten just nu. Det påverkar dessa vindkraftverk. Försvarsmakten säger nämligen nej till dessa vindkraftsparker.

Jag vill därför fråga ministern vilken hänsyn som regeringen kommer att ta för att tillse att staten kan ta sitt ansvar att försvara vår säkerhet och trygghet och ge Försvarsmakten de möjligheter som behövs. Är det också ett värde att ta hänsyn till?

Anf. 74 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Just Försvarsmakten är ett av de intressen som vägs av. Som jag sa tidigare vid den uppräknings som jag gjorde är det en av de delar som ingår.

Som jag sa, och som interpellanten också säger, är miljöbalken tillämplig. När man får tillstånd innehåller det i normalfallet även krav på så kallade kontrollprogram och att följa upp relevanta miljöeffekter under driftskedet.

Generellt kan man dock säga att områden som är känsliga för marina arter, eller för den delen känsliga naturtyper, ska undvikas vid en havsbaserad etablering. Man ska också veta att havsbaserade vindkraftverk även kan ha positiva effekter på den biologiska mångfalden. Exempelvis kan dessa verks betongfundament fungera som konstgjorda rev med en påbyggnad av musslor eller alger som också kan locka till sig fisk eller marina däggdjur.

Om det finns risk för påverkan på ett Natura 2000-område behöver verksamhetsutövaren även söka ett så kallat Natura 2000-tillstånd. Handlar det om vindkraft till havs behövs det ytterligare tillstånd, apropå en annan diskussion som vi brukar ha – om till exempel elkoncession och nätverksanslutningar.

Jag hörde också att Ann-Sofie Alm ställde frågan till mig om hur det ser ut med aktuella studier och om man tittar på påverkan på känsliga arter.

Aktuella studier tyder på att havsbaserad vindkraft under driftsfas inte är ett hot mot till exempel fisk, säl eller tumlare. Däremot har studierna visat att särskild hänsyn, inte minst när det gäller lokaliseringen, kan behövas för till exempel skyddsvärda bottenmiljöer eller för sjöfågel.

Utgångspunkten är också att vissa sjöfågelarter sannolikt kommer att undvika områden där vindkraftsparker etableras.

I dag finns det också teknik och åtgärder för att minska till exempel dödlighet kopplad till fåglar som kan kollidera i områden som kan vara viktiga. Man ska veta att detta är en teknik som har utvecklats jättemycket. Jag minns att Ann-Sofie Alm tidigare under dagens debatt pratade om

blinkande ljus, ljud och så vidare. Det har hänt jättemycket på detta område. I dag byggs det vindkraftverk utanför Storbritannien. Så fort fåglar närmar sig stannar de upp. Försvaret i Storbritannien har särskild belysning som bara lyser vid tillfällen där det verkligen behövs.

Jag tror därför att man verkligen ska ta till sig detta och inte måla upp bilder som skapar onödig oro hos människor som de facto inte är befogad i ett läge där vi behöver se till att få kontroll över vårt eget energisystem och göra oss fria från beroenden, inte minst från rysk påverkan, och se att länder som Tyskland, Storbritannien, Danmark och Norge gör storskaliga satsningar på just vindkraften.

Anf. 75 ANN-SOFIE ALM (M):

Herr talman! Jag tackar ministern för detta.

Sverige behöver mer el. Där är vi helt överens.

Herr talman! Jag betvivlar inte att ministern tror på det hon säger i sitt svar till mig om att regeringen vill skapa jobb genom att driva på klimatomställningen som en av regeringens främsta prioriteringar. Jag betvivlar absolut inte detta. Men med en fiskeflotta som läggs på land skapas inga arbeten, förutom möjligtvis de arbeten som behövs för att hugga upp fiskebåtarna till skrot och flis. Det är sorgligt, herr talman, att regeringen inte ser det som jag ser, nämligen gigantiska problem i dessa vindkraftsparker och när det gäller de bohuslänska miljövärdena.

Ministern nämner att havsbaserade vindkraftverk kan vara till gagn för faunan och miljön och att det blir konstgjorda rev runt betongfundamenten. Men de parker som nu planeras ska ju inte stå på betongfundament. De ska till ganska stora delar flyta fritt, vad jag har förstått.

Studier på aktuella arter visar att havsbaserat inte är ett hot, säger ministern. Vissa fågelarterer flyr vindkraftverken, och vissa påverkas inte alls. Det verkar också som att fisk trivs ganska bra runt betongfundamenten, ända till dess att vindsnurrorna sätts igång. Då flyr fisken därifrån.

Herr talman! Sveriges problem är inte att vi har för lite el när det blåser. Sveriges problem är att vi har för lite el när det inte blåser. Svaret på dyra elräkningar kan inte vara att vi ska bygga bort de bohuslänska naturvärdena och miljövärdena. Vi måste bevara de fina kuster vi har.

Anf. 76 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman och Ann-Sofie Alm! Nej, det finns ingen som vill förstöra de vackra svenska kusterna. Även i andra relevanta länder omkring oss har man lyckats lösa den här typen av knutar och ändå få stora havsvindkraftsparker på plats. Jag är övertygad om att detta kommer att möjliggöras även i Sverige.

Det är väldigt spännande med den flytande tekniken, som Ann-Sofie Alm nämner här och som ju inte är fäst i botten.

I grund och botten finns det en enorm potential här. Det finns en enorm investeringsvilja, och det brukar ju också Moderaterna tycka är något som är positivt. Det handlar om en satsning på vindkraft, inte minst havsbaserad vindkraft, som enligt i princip alla oberoende bedömare är det snabbaste sättet att få på plats mer el och billig el. Det är också därför industrin är så tydlig med sitt intresse för detta.

Sedan ska vi också ha andra kraftslag. Som vi sa inledningsvis i en tidigare debatt här: Det kommer att handla om en energimix. Det finns förhoppningsvis ingen politiker i Sveriges riksdag som vill introducera nya kraftslag på ett sätt som förstör våra vackra miljöer runt de svenska kusterna. Det här måste ske i enlighet med våra lagar och regler. Det ska vara prövningar som leder till att detta löses på ett sätt som gör att vi klarar samexistensen.

Jag tycker verkligen inte att vi ska skrämma vare sig fiskare eller medborgare när det gäller det här.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2021/22:137
27 juni

*Svar på
interpellationer*

§ 16 Svar på interpellation 2021/22:522 om Förbifart Stockholm

Anf. 77 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Thomas Morell har frågat mig om jag avser att informera mig om trafiksituationen på Ekerö med anledning av Förbifart Stockholm, särskilt när det gäller räddningsfordon.

Det pågår för närvarande en ombyggnad av Ekerövägen som kommer att ge mindre köer och ökad framkomlighet, särskilt för kollektivtrafiken. Jag utgår från att Trafikverket utifrån sitt uppdrag arbetar för att minimera de störningar som uppkommer under byggtiden för räddningsfordon och övrig trafik.

Trafikverkets projekt Ekerövägen har återkommande dialog med blåljusmyndigheterna för att uppdatera om produktionen allteftersom projektet utvecklas och förändras. Bland annat kallas räddningstjänsten till regelbundna möten om framkomligheten under byggtiden. Trafikverket säkerställer att blåljusmyndighetens krav och önskemål tillgodoses.

Slutligen och återigen: Det ankommer inte på regeringen eller ett enskilt statsråd att detaljstyra myndighetens arbete i enskilda projekt.

Anf. 78 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet! Det är andra gången vi diskuterar Förbifart Stockholm och de problem som finns ute på Ekerövägen.

Jag har varit ute och åkt på vägen. Jag vet inte om statsrådet har provat, men jag provade alltså för ett tag sedan. Det var påfrestande, kan jag säga, att ta sig fram. Jag noterade också att det fanns väldigt få smitvägar för räddningsfordon. Om en olycka inträffar eller om det sker något annat som kräver räddningsinsatser blir det svårt för dem som behöver komma fram och vidta åtgärder, alltså räddningstjänst, ambulans och polis, när det är stopp i trafiken och det inte finns någon möjlighet att smita förbi.

Alla är väl införstådda med att ett så stort projekt som Förbifart Stockholm ställer till bekymmer. Det vore märkligt annars, för det är ett projekt i storleksordningen 40 miljarder.

Det kommer att bli bra när det är färdigt. Men under tiden arbetet pågår måste man säkerställa att det hela fungerar i vardagen. De räddningsinsatser som behöver komma fram i händelse av att något inträffar måste kunna komma fram. Som det är nu har de bara en cykelbana att ta sig förbi på om

det är trafikstockning. Var och en inser att om ett räddningsfordon, en tung brandbil eller någonting annat, ska fram där blir det besvärligt.

Sedan vi hade den förra debatten har vi tagit reda på hur det ser ut med skadeläget på vägen. Det har varit 15 vägtrafikolyckor med personskada på sträckan Tappström–Drottningholm sedan årsskiftet. Vid dessa olyckor har 24 personer skadats, och av dem är två allvarligt skadade. Olyckorna har på ett eller annat sätt hindrat framkomligheten på Ekerövägen, och det till fara för andra Ekeröbors liv.

Ministern är skyldig att följa sin myndighet och se om den lever upp till de krav man kan ställa. Hur säkerställer man att det finns möjlighet för exempelvis räddningsfordon att komma fram? Att sitta och dricka kaffe och ta en bulle ihop med räddningstjänsten anser i varje fall inte jag vara tillräckligt för att säkerställa att en sådan smitväg finns.

Jag har varit där ute och tittat. Jag ser hur det ser ut, och jag har full förståelse för att räddningstjänst, polis och ambulans har svårt att klara sin insats.

Alla som har jobbat i denna verksamhet vet att varje minut är värdefull om man ska rädda liv eller egendom. En enda minut kan vara skillnaden för om en människa ska överleva eller inte. Man kan inte ta lätt på den situation som råder där ute. Visst, det kommer att bli bra när det är färdigt. Men det måste också fungera under resan fram till dess att vi kan inviga Förbifart Stockholm fullt ut. Man måste säkerställa att det fungerar för dem som lever och bor där ute.

Den resa jag gjorde på vägen var påfrestande, kan jag säga. Jag sa till dem som var med i bilen: Hur står ni ut med att sitta här varje dag? Det här, och de risker som finns i detta, är vardag för dem som bor där ute. Redan olycksstatistiken visar att det finns anledning att ställa hårdare krav på Trafikverket. Och det är ministerns roll.

Anf. 79 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Först och främst kan vi konstatera att det är nu som förbättringarna blir av – nu när vi har en regering som prioriterar att satsa på infrastruktur och som gör förbättringar i stället för att låta bli och i stället prioritera skattesänkningar.

Det är under socialdemokratisk ledning vi äntligen ser till att göra förbättringar som ökar framkomligheten och trafiksäkerheten. Jag är övertygad om att inte minst de boende också känner glädjen i att det äntligen händer någonting.

Jag noterar att Thomas Morell pratar väldigt mycket om dem som lever och bor nära vägen och åker på den. Jag bryr mig också väldigt mycket om dem som jobbar på vägarbetet: Sekos medlemmar som sliter, vardagens hjältar – eller vägarnas hjältar – som ser till att reparera och renovera våra vägar och våra järnvägar, ibland med bilister som kör förbi snabbt och aggressivt.

Vi säkerställer nu att det finns TMA-fordon. Vi vill att det ska vara en trygg och säker arbetsmiljö. Det är också Trafikverkets uppdrag, inte bara att man ska ta sig fram så snabbt som möjligt.

Jag tycker att det viktiga är – och det är det jag har säkerställt – att Trafikverket har en dialog med och rättar sig efter blåljusmyndighetens behov. De synpunkter som blåljusmyndigheterna har – ambulans, rädd-

ningstjänst och andra – ska tillgodoses. Där har man en gemensam planering.

Sedan är det fascinerande att ledamoten Morell, fru talman, åker runt och inspekterar i Stockholmsområdet. Det är ju välkommet. Jag vet inte om ledamoten är lika engagerad i att titta på vägbyggen hemma i Ljungby i Småland, uppe i Kiruna eller någon annanstans.

Jag tycker att det är bra att vi har myndigheter som har tydliga instruktioner att säkerställa en god arbetsmiljö för dem som jobbar där, att ha en bra dialog med räddningstjänsten så att man kommer fram och att i dialog med kommunen och andra aktörer och näringsidkare runt omkring säkerställer en bra framkomlighet. Men jag tycker också att det är en god ordning att inte jag som statsråd, eller för övrigt en riksdagsledamot, går in och petar i detaljer och har synpunkter utan att kanske ha all information. Så med all respekt för engagemanget, som jag uppskattar – det är viktigt – kanske det i sammanhanget också är viktigt att ha klart för sig vilken rollfördelning vi har.

Nu byggs satsningen. Nu får vi en väg vid Ekerö, tack vare att regeringen satsar. Trafikverket har en bra dialog med kommun, region och ansvariga myndigheter och säkerställer inte minst att blåljusmyndigheternas krav tillgodoses. Man har också i uppdrag att inte bara skydda dem som bor och åker där utan också säkerställa att även de som jobbar på arbetsplatsen har en bra trygghet.

Jag ska ärligt säga att det har oroat också mig när vi fått rapporter från Sekos medlemmar eller andra som arbetar vid våra vägbyggen om att bilister ibland kör väldigt fort förbi eller inte respekterar de regler för avstängning som finns.

Jag har informerat mig. Jag lyssnar på Trafikverket och har tilltro till att de också arbetar utifrån de instruktioner som regeringen har gett.

Anf. 80 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Jag har aldrig ifrågasatt vikten av att bygga vägen. Det är jättebra att den byggs. Jag är också medveten om att det kommer att vara besvärligt för dem som lever och bor i området under själva byggtiden. Det är dock en kostnad man får ta, för det blir ju bättre när det är färdigt.

Det jag ifrågasätter är att man så kapitalt har missat behovet av att få fram räddningsfordon i händelse av en olycka eller en annan större händelse som kräver insatser från blåljuspersonal.

Jag har heller aldrig sagt att man inte ska värna om dem som jobbar på arbetsplatsen. Vi har skrivit motioner om detta – att få ned farten på väg- och arbetsplatser för att skydda dem som jobbar där. Om det sedan är de som bygger vägen, de som bär fordon eller räddningstjänst som ska plocka ut skadade ur fordon har ingen betydelse; det är viktigt att de är skyddade på sin arbetsplats.

Det har aldrig varit tal om att acceptera höga farter förbi vägbygget på Ekerö. Vad jag har pratat om är att det har visat sig svårt för räddningstjänst att ta sig förbi när det blir kö där. Att räddningstjänst och ambulans har svårt att ta sig fram kan påverka säkerheten för dem som lever där ute – och även för dem som jobbar på vägen, om de skulle råka ut för någonting. De behöver ju inte bli påkörda; det kan hända någonting annat.

Sedan vore det väl märkligt om jag som riksdagsledamot inte åkte ut och tittade när jag får en direkt framställan om att åka dit och se hur det ser ut. Jag åker gärna till både Ljungby och Kiruna. Jag ska åka uppe i Norrland i sommar på semestern och titta på hur det ser ut med vägstandarden i Norrlands inland. Det kommer säkerligen en fotodokumentation om det också.

Vad det handlar om i det här läget är att ministern har ett krav på sig att säkerställa att myndigheten som ansvarar för vägbygget där ute också ser till att leva upp till de krav som finns för att säkerställa räddningstjänstens funktion, att kunna skydda liv och egendom. Den gången jag var där ute fanns det inte en chans för blåljusfordon att ta sig fram. I så fall skulle de få klättra på en cykelbana, vilket är helt omöjligt med dagens fordon.

Där brister det från Trafikverket, och där har också statsrådet ett ansvar. Jag återkommer till det i mitt slutanförande.

Anf. 81 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Regeringens uppgift är som sagt att säkerställa att myndigheterna följer de riktlinjer som finns. I det här fallet ska Trafikverket ha en dialog med kommuner och regioner i planerandet och genomförandet. Man ska se till att de som jobbar där har trygg arbetsmiljö – jag noterar att Thomas Morell till slut också tog den hänsynen.

Det är otroligt viktigt att de som jobbar har en säker och bra arbetsmiljö. Det innebär att man ibland kanske gör lite bredare avstängningar eller har lite större skyddsräcken för att de vägens hjältar som står där och reparerar våra vägar inte ska råka ut för en bil som kör förbi väldigt hastigt eller riskerar att sladda in och skada dem i arbetet.

Trafikverket har också en dialog med blåljusmyndigheterna – det har jag förvässat mig om. Trafikverket säger att de korrigerar enligt blåljusmyndighetens behov och önskemål. Det kan säkert ha varit en situation som inte såg bra ut när Thomas Morell var där. Jag vet inte, och det vet sannolikt inte heller Thomas Morell, om man just vid det tillfället hade en avledning och en alternativ väg som man redan tidigt kommit överens om i dialog med blåljusmyndigheterna.

Jag tror att både Thomas Morell och jag, fru talman, har varit ute på tillräckligt många vägbyggen och infrastruktursatsningar där man ibland tar bort en hel bro men då i god tid säger till exempelvis utryckningsfordon: Nu kommer den här bron att vara borta. Ni får ta en annan väg. Vi tittar på vad som är snabbast och lättast för utryckning. Det är så det praktiskt fungerar. Det är därför jag har större tilltro till att det är Trafikverket ihop med blåljusmyndigheterna som utövar den kontrollen och har den dialogen vid våra vägarbeten.

Återigen: Jag tror att de flesta nu är glada över att detta äntligen blir av. Det är kanske det allra viktigaste – att vi nu kan säga till Ekeröborna: Nu satsas det på framkomligheten. Nu byggs vägen och görs säkrare. Nu öppnas det upp för mer kollektivtrafikmöjligheter. Det är tack vare att vi har en socialdemokratiskt ledd regering som lägger mer pengar än någonsin på infrastruktur.

Anf. 82 THOMAS MORELL (SD):
Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Jag har aldrig ifrågasatt att vi ska ha säkerhet på en arbetsplats vid vägen. Det jag har ifrågasatt är att det är svårt för räddningstjänst att ta sig fram i den situation som råder där. När jag var där ute sa de: Det här är ett normalt förhållande. Då blir jag skrämmd. Jag har varit vid tillräckligt många trafikolyckor för att veta hur viktigt det är att räddningsfordon kommer fram för att rädda de människor som är skadade. Och det behöver inte vara en trafikolycka; det kan lika gärna vara ett hjärtstillestånd, en brand eller något annat som gör att blåljuspersonal måste komma fram snabbt.

Vi pratar om människoliv. Vi pratar om egendom som måste skyddas. Vi pratar inte om att folk ska åka snabbt, utan vi måste säkerställa att vi får fram de insatser som samhället har att erbjuda till dem som behöver dem. Det klarar man inte som situationen är där ute.

I det svar jag fått från statsrådet, både den här gången och förra gången, säger han att han "utgår från" att myndigheten gör sitt. Just den formuleringen är alldeles fel. I en rapport från juridiska institutionen vid Uppsala universitet står det, i sjätte kapitlet i analysen: "För att sammanfatta måste statsrådet, för att upprätthålla det konstitutionella kravet, vid myndigheters bristande verksamhet alltså följa utvecklingen på myndigheten och vid behov vidta åtgärder." Det är samma slutsats som konstitutionsutskottet har kommit med.

Statsrådet har ett ansvar att se till att myndigheterna gör vad de kan för att säkerställa säkerheten för liv och egendom. Här brister statsrådet, vill jag påstå.

Anf. 83 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Återigen är jag glad över engagemanget när det gäller boendes framkomlighet och räddningstjänsten. Det engagemanget har vi.

Samtidigt måste jag säga: Jag kom in i riksdagen 1994, och att tänka sig att det skulle vara ett konstitutionellt krav att statsråd vid varje vägbygge på detaljnivå skulle säkerställa hur ansvariga entreprenörer, myndigheter, blåljusmyndigheter och andra ska se till att fordon kommer förbi är helt orimligt. Tvärtom skulle väl det, fru talman, gränsa till att peta i det som är myndighetens ansvarsområde. Det kallas för ministerstyre, och då riskerar man att bli KU-anmäld och det vill jag faktiskt inte bli.

I det här fallet utgår jag från den ordning som vi faktiskt har där statsråden säkerställer att myndigheten har instruktionen och uppdraget. Trafikverket har fått både pengar och uppdraget att fullfölja en väldigt viktig vägsatsning för de boende i Ekerö. De ska följa de instruktioner som finns när det gäller hur man genomför detta i dialog med entreprenörer, boende, kommunen, kollektivtrafiken och blåljusmyndigheterna och med beaktande av säkerheten för dem som arbetar där så att deras perspektiv också kommer till sin rätt.

Det handlar inte bara om att folk ska ta sig fram snabbt utan också om att de som nu faktiskt reparerar våra vägar mer än någonsin eftersom vi satsar mer på vägunderhåll än någonsin – dessa vägens hjältar – ska få en trygg och säker arbetsmiljö. Det är utgångspunkten, och så hoppas jag också är fallet när det gäller Ekerö.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2021/22:137
27 juni

Svar på
interpellationer

§ 17 Svar på interpellation 2021/22:523 om Arlandabanan

Anf. 84 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jens Holm har frågat mig dels om jag avser att verka för att utnyttja optionen om att ta över Arlandabanan innan avtalet med A-Train löper ut, dels om regeringen har gjort någon egen utvärdering av vad kostnaderna för ett sådant friköp av Arlandabanan skulle innebära.

De grundläggande förutsättningarna för Arlandabanan och användandet av en OPS-lösning beslutades av riksdagen 1994. Socialdemokraterna reserverade sig då mot beslutet eftersom privatisering av infrastruktur innebär att vi förlorar den demokratiska kontrollen över samhällsviktig verksamhet och att kostnaderna läggs på den enskilda individen.

I avtalet finns möjligheter att pröva om det finns förutsättningar för staten att ta över ägandet och driften av Arlandabanan. Den dåvarande alliansregeringen redovisade sin syn i denna fråga i en skrivelse till riksdagen 2012 och avvisade då att utnyttja denna möjlighet då kostnaden för staten skulle bli mycket hög. Frågan har sedan dess behandlats i riksdagen vid ett flertal tillfällen då en riksdagsmajoritet sagt nej till att omförhandla avtalet. Jag kan alltså konstatera att det saknas stöd i riksdagen för ett sådant agerande.

Utredningen om Arlandas utveckling som nyligen presenterades aktualiserar också behovet av en välfungerande kollektivtrafik till och från flygplatsen. Regeringen har dessutom nyligen givit Trafikverket i uppdrag att utreda hur landtransporterna till och från Arlanda kan stärkas. Jag kan därför konstatera att frågan om hur vi kan få en bättre tågförsörjning till Arlanda fortsatt är aktuell.

Anf. 85 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill tacka infrastrukturministern för svaret på min fråga.

Vi vet att flyget står för väldigt stora utsläpp av växthusgaser, och det måste vi komma till rätta med, bland annat genom ett minskat flygande och ett ökat resande med andra, hållbara transportslag som tåget. Men även resorna till och från flygplatserna leder till utsläpp.

Det är väldigt märkligt att vi här i Stockholmsområdet har en ny, superbra järnväg från Stockholms city ut till flygplatsen Arlanda som utnyttjas otroligt dåligt. Endast 19 procent av dem som reser ut till Arlanda tar tåget Arlanda Express. Det kan jämföras med våra nordiska grannar Norge och Danmark där siffran ligger på 60 procent respektive 70 procent tågresande till och från deras flygplatser.

Skälet till detta är pengar. Att köpa en biljett för att resa till Arlanda med Arlanda Express innebär sannolikt att köpa den dyraste biljetten i hela världen för att resa till en flygplats. Det kostar 299 kronor för en enkel resa. Skälet till det är, precis som ministern har svarat här, att vi har ett privat monopol som trafikerar sträckan. Att vi har det privata monopolet ska jag inte lasta vare sig ministern eller mitt eget parti för, utan det var en tidigare borgerlig regering som genomförde det.

Fru talman! Man ska komma ihåg att regeringen har möjlighet att i förtid häva avtalet med A-Train som driver Arlanda Express. Det skulle förstås komma med en kostnad, men kanske skulle det vara värt den kostnaden därför att det i dag är få som reser med tåg till Arlanda för att det är

så dyrt. Hela vår kollektivtrafik i och omkring Arlanda blir uppsplittrad på grund av det här privata monopoliet som Arlanda Express innebär.

Därför tyckte jag att det var intressant att läsa Stockholms Handelskammars rapport om bättre kollektivtrafik till och från Arlanda att även de öppnar för ett utköp av A-Train och menar att staten sedan, till exempel genom SJ, ska kunna bedriva tågtrafik och att det ska vara som en integrerad trafik till och från Arlanda. Jag vet att även Moderaterna i Stockholmsregionen driver samma sak, så det synes mig finnas en ganska bred majoritet för en bättre lösning än vad vi har i dag.

Därför tycker jag att ministerns svar är passivt, och det anstår inte en minister med höga ambitioner på transport- och klimatområdet. Jag vill fråga Tomas Eneroth: Har regeringen gjort någon egen analys av vad det skulle kosta att lösa ut Arlandabanan så att staten kan driva den i egen regi? Jag skulle också vilja fråga ministern varför regeringen gjorde så 2019 att man förlängde avtalet med A-Train så att det här privata monopoliet fortsätter ända till 2050 i stället för till 2040 då avtalet skulle ha löpt ut.

Avslutningsvis undrar jag också: Måste verkligen ministern ha ett beslut i Sveriges riksdag för att staten ska kunna ta över ansvaret för Arlanda Express? Är inte det ett beslut som regeringen själv kan fatta?

Anf. 86 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Jens Holm, för engagemanget! Jag tror att vi i grunden har en gemensam utgångspunkt om att hitta bra lösningar och öka andelen kollektivtrafikförbindelser ut till Arlanda. Jag tycker att det är helt rätt.

Jag blev lite förvånad över det sistnämnda och måste fråga Jens Holm, fru talman, om han menar att regeringen mot riksdagens vilja skulle förstatliga en del av svensk infrastruktur. Det skulle vara ett lite anmärkningsvärt agerande, vill jag ändå säga.

Grunden är att alliansregeringen under ropet om alternativa finansieringsformer några veckor, tror jag att det var, före valet 1994 valde att skriva på avtalet som skapade Arlanda Express. Det var ett avtal som skrevs på ett sätt som gjorde det, enligt regeringens analys, orimligt dyrt att lösa ut. Det var den bedömning som dåvarande alliansregering gjorde. Sedan dess har det inte funnits någon parlamentarisk majoritet för att hitta någon annan lösning.

Jag noterar dessutom i det sammanhanget att Jens Holm själv ibland också har uttryckt att det vore bra att hitta fler alternativa finansieringsmöjligheter. Jag tycker att det förtjänar att konstateras att de här förslagen ofta landar i att privata intressen ska äga och kontrollera infrastruktur med alla de risker som det faktiskt innebär och att vi sedan får svårigheter med att gå in och korrigera i efterhand.

Nu är det Arlandabanan vi talar om, och lite senare, fru talman, kommer vi att ha en interpellationsdebatt här om Skurubron där i princip samma utveckling har skett. Man förhandlade sig fram till en alternativ finansieringsform, och nu, tio år senare, är man inte beredd att betala för konsekvenserna av detta.

Jag tror att det är en bra ordning vi har där vi gemensamt finansierar och betalar för infrastrukturen och därmed inte heller ålägger användarna väldigt dyra avgifter eller försvårar möjligheten för politiker att sedan, under demokratiska former, besluta om någonting annat.

Prot. 2021/22:137
27 juni

Svar på
interpellationer

Jag tror att nyckeln till det som både Jens Holm och jag skulle vilja se ligger i det uppdrag jag har gett till Trafikverket om att titta på landtransporterna till och från Arlanda i syfte att öka inte minst kollektivtrafikandelen. Det innebär att titta både på hur spårkapaciteten kan användas bättre och på BRT-lösningar eller liknande för att kraftigt öka kollektivtrafikandelen.

Peter Norman, regeringens utredare, hade också liknande förslag. Han talade till och med om biljettpriser på cirka 100 kronor i stället. Det är klart att det vore en önskvärd utveckling att få billigare, smartare och klimatvänligare resor ut till Arlanda.

Låt oss se hur remissinstanserna reagerar på Peter Normans förslag. Jag tror att det är där vi ska söka efter lösningar, inte i att försöka återförstatliga stora delar med alla de kostnader som det skulle innebära. Det ska man särskilt inte göra om det inte finns någon bred parlamentarisk uppslutning bakom ett sådant äventyr. Jag tror hellre att det ligger någonting i det som utredaren föreslår: att hitta möjliga förhandlingslösningar mellan aktörerna och se till att öka kollektivtrafikandelen.

Det är just därför jag och regeringen har valt att ge Trafikverket det uppdraget. Peter Normans underlag är en del i det men naturligtvis också engagemanget från Stockholms Handelskammare, Region Stockholm och kommunerna runt Arlanda. Det är nämligen inte bara vi som reser till och från Arlanda som ska ha nytta av den infrastrukturen. Det handlar också om hur regionen kan försörjas och få bättre kollektivtrafikmöjligheter. Det är därför viktigt att titta inte ensidigt på Arlandabananans förutsättningar utan också på all annan trafik till och från Arlanda.

Anf. 87 JENS HOLM (V):

Fru talman! Om vi ska vara noggranna är det på det sättet att Arlandabanan ägs av svenska staten. Sedan är det ett privat bolag med ägare i Australien och den kinesiska staten som kör Arlanda Express på uppdrag av staten, genom det avtal som finns mellan Arlandabanan och A-Train. Min fråga handlar om att lösa ut A-Train i förtid och att luta sig mot den klausul som finns i avtalet om att staten kan göra detta.

Tomas Eneroth och regeringen har gjort tvärtom. De förlängde avtalet med A-Train, så att det löper ut 2050 och inte 2040. Det var ett väldigt dåligt beslut som togs 2019. Tomas Eneroth får gärna kommentera det. Det förbryllade nämligen mig och många andra.

Nu är det som det är. Jag vill insistera på min fråga. Menar Tomas Eneroth verkligen att det behövs ett beslut i Sveriges riksdag för att omförhandla det avtalet så att det går att köra i egen regi tidigare än 2050? Det skulle jag vilja veta.

Jag ska också kommentera det ministern säger om så kallad alternativ finansiering. Vänsterpartiet anser att dagens finansieringsmodell, från löpande räkning från budgeten, inte fungerar. Vi bygger ut infrastruktur i alldeles för långsamt tempo. Vi vill därför att staten ska låna upp pengar till stora investeringar, till exempel till höghastighetsbanorna. Det är ett exempel på alternativ finansiering. Vi har aldrig varit anhängare av privatisering eller privata ägare av vår infrastruktur. Det tror jag att ministern förstår.

Jag hade också en fråga som jag inte fick svar på. Det gäller huruvida ministern och regeringen har gjort en egen beräkning av hur mycket det

skulle kosta att lösa ut A-Train i förtid. Jag fick inget konkret svar på det. Det tolkar jag som att regeringen inte har gjort det.

Stockholms Handelskammare pratar om uppskattningsvis 4 miljarder kronor. Det är förstås mycket pengar. Men man ska komma ihåg de stora vinsterna vi skulle få genom att köra Arlanda Express i egen regi. Då kan vi integrera kollektivtrafiken i Stockholmsregionen och få billigare biljettpriser. Det handlar framför allt om klimatskäl.

I dag är det mindre än 20 procent som tar tåget till Arlanda. Jämför med Gardemoen i Oslo eller Kastrup i Köpenhamn. Där tar 60–70 procent, ibland mer än 70 procent, tåget till flygplatsen. Vi ska väl inte vara sämre. Ska folk åka med egen bil eller taxi, med stora utsläpp som följd, för att det är billigare när vi har en välfungerande, modern och bra järnväg? Nej, folk ska självklart ta tåget.

Tomas Eneroth! Varför förlängde ni avtalet med A-Train till 2050? Har ni gjort någon egen beräkning? Måste beslutet verkligen fattas här i riksdagen?

Anf. 88 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Jens Holm, för engagemanget!

Återigen – jag tror att vi är helt överens om att andelen kollektivtrafik ut till Arlanda måste öka dramatiskt. Det är det som Peter Norman föreslår i sin utredning. Vi har också gett Trafikverket i uppdrag att titta på hur det ska ske, hur förbindelserna ut till Arlanda ska förbättras.

Jag vill ändå poängtera att det är viktigt inte bara för Arlanda. Arlanda är med Arlanda stad också en arbetsplats för väldigt många människor.

Någon kanske tänker: Høj bara biljettpriserna för parkeringsplatserna på Arlanda. Men då kommer trafiken att flyttas ut i omkringliggande kommuner, med alla bekymmer det innebär.

Problemet är att det är för lite kollektiva transporter till rimligt pris in till Arlanda. Där ligger Trafikverkets uppdrag. Det är där jag vill se en lösning. Om det är med spårbunden trafik, när man analyserat de förutsättningar som finns, eller om det också kan vara med så kallade BRT-lösningar, exempelvis elbussar, återstår att se. Trafikverket får återkomma när det gäller det.

Det är bra att Jens Holm säger att de inte tycker att alternativa finansieringsmöjligheter ska inkludera privata intressen. Det är annars den erfarenheten vi har i Sverige, att vi avhänder oss makten.

En sådan fråga är självklart någonting som riksdagen direkt eller indirekt kommer att behöva ta ställning till. Låt oss utgå från Stockholms Handelskammarens ställningstagande. Att lösa ut en aktör för över 4 miljarder kronor är en fråga som måste underställas riksdagen. Det är avsevärda resurser och en tydlig prioritering inom transportpolitikens område. Jag föreställer mig att riksdagen, om inte annat så i sin budgethantering, måste ta ställning till det. Ja, frågan måste ha en förankring i riksdagen innan man går vidare.

Den tidigare regeringen gjorde tidigare en bedömning och sa att överta driften av Arlandabanan och snabbtågspendeln avsevärt skulle överstiga värdet av anläggningen. Den formuleringen hade regeringen vid det tillfället. Sedan dess har frågan som sagt varit uppe i riksdagen vid återkommande tillfällen utan att det har funnits något starkare stöd för det.

Det som nu händer och som är intressant är att Peter Norman har gjort en utredning där man tittar på alternativ för att kunna minska kostnaden för att åka ut till Arlanda, inte minst med Arlanda Express. Låt oss se vad remissinstanserna tycker om den lösningen.

Vidare är det som regeringen tar ansvar för, och som vi har gjort, att ge Trafikverket i uppdrag att titta på bättre kollektivtrafikmöjligheter till och från Arlanda och till och från regionen. Det kan komma att krävas infrastrukturella förbättringar, mer spårkapacitet eller andra typer av insatser. Men det är helt nödvändigt.

Jag vill avsluta med att jag instämmer helt och hållet i Jens Holms uppfattning när det gäller kollektivtrafikandelen till Arlanda. Den är absolut inte acceptabel. Man kan i efterhand fundera på varför det har blivit så. Det beror på att Stockholmsregionen har prioriterat flera olika flygplatser.

Regeringens utgångspunkt är klar: Vi vill lägga ned Bromma flygplats och samla inrikesflyget på Arlanda. Det innebär bättre underlag för flygets internationella direktförbindelser och bättre förutsättningar för bra kollektiva trafiklösningar in till Arlanda. Jag hoppas och tror att Jens Holm och Vänsterpartiet stöder mig i den inriktningen.

Anf. 89 JENS HOLM (V):

Fru talman! Självklart gör vi det.

Det är dock lite frustrerande; den här regeringen har ändå styrt i två omgångar, i åtta år. Nu hänvisar ministern till nya utredningar för att lösa ett problem som har en väldigt tydlig lösning: att använda de moderna spår som finns från Stockholms city ut till Arlanda.

Ansvaret faller tungt på regeringen, som förlängde A-Trains koncession från 2040 till 2050. Det förbättrar inte regeringens förhandlingsläge ifall man vill förhandla om att bryta avtalet tidigare. Det var olyckligt att regeringen gjorde det. Tomas Eneroth har inte heller velat kommentera det när vi har pratat om det i andra sammanhang.

Det här är självklart en budgetfråga. I någon mån behövs riksdagens stöd för att få igenom en budget. Men ministern gör det lätt för sig när han dels gömmer sig bakom regeringen Reinfeldts beslut 2012. Det var tio år sedan och en helt annan regering. Dels har beslutet om att ta tillbaka Arlanda Express i egen regi inte prövats konkret i riksdagen, som ett förslag från regeringen. Det handlar om propositioner och sådana förslag som brukar klubbas i riksdagen.

Törs ministern vara djärv och driva fram ett sådant förslag? Jag förstår att han nu väntar på utredningsunderlaget, vilket är rimligt. Men det här är ett tydligt medskick från Vänsterpartiet till Tomas Eneroth: Driv frågan och se till att vi får en billigare och bättre kollektivtrafik till och från Arlanda! Det skulle alla vinna på, såväl de som arbetar där som de som reser och inte minst klimatet. Vänta inte för länge! Stödet för detta är större än vad ministern kanske tror.

Anf. 90 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar Jens Holm. Jag uppskattar verkligen engagemanget och viljan.

Självklart handlar hela utgångspunkten för uppdraget till Trafikverket om att man ska titta på flera olika alternativ för att öka kollektivtrafik-

andelen. Det inkluderar nyttjandet av de spår som finns och exkluderar inte byggandet av nya spår. Jag tror nämligen att det är helt nödvändigt.

Vi ska ha en flygplats av bra klass för hållbart flyg. Det är helt nödvändigt för ett exportberoende industriland som Sverige. Men det duger inte att trafiken dit går med personbilar. Även om personbilarna elektrifieras fullt ut och vi har transportsektor med nollutsläpp kommer bara trängselsfaktorn i sig att tala för att vi behöver hitta smarta kollektivtrafikmöjligheter.

Jag gläds ändå över att man under de här åren har öppnat för fler aktörer att kunna samnyttja spåren. Både SL och SJ gör det i större utsträckning. Men kanske är regeringens utredare Peter Norman någonting på spåren när han tittar på förhandlingsmöjligheterna. Låt oss se vad remissinstanserna säger om det. Men låt oss framför allt se det lite bredare underlag som Trafikverket nu ska ta fram.

Som Jens Holm nogsamt påpekade ser man nu även i Stockholmsregionen vikten av att kanske inte ens ha privatkontrollerade avtal för lång tid för infrastruktur. I stället ser man att samhällets gemensamma intressen för både bra kollektiva transporter och klimatomställningen av transportsektorn är lite större än marknaden. Det är en glädjande utveckling.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2021/22:524 om europeiskt bokningssystem för tågresor

Anf. 91 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jens Holm har frågat mig om jag avser att verka för att EU skyndsamt tar fram en central bokningssida för europeiska tågresor där alla europeiska tågbolag åläggs att mata in data för tidtabeller och priser så att de blir tillgängliga för alla resenärer.

Att göra det enklare att resa med tåg ut i Europa är en prioriterad fråga för regeringen. Under mandatperioden har regeringen arbetat aktivt med denna fråga och bland annat uppdragit åt Trafikverket att upphandla natttåg till kontinenten med trafikstart till hösten 2022. På nationell nivå driver även regeringen på för införandet av nationella biljettsystem för att underlätta resande med kollektivtrafik i hela landet.

EU-kommissionen har identifierat behovet av åtgärder för att öka attraktiviteten för tågresande inom Europa. Kommissionen planerar att lägga ett förslag i slutet av året. Sverige ser fram emot kommissionens förslag och arbetar för att stärka möjligheten till tågresor i EU.

Anf. 92 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill tacka infrastrukturministern för svaret på min fråga.

Frågan är aktuell för väldigt många européer just nu, inte minst svenskar som verkligen älskar att ta tåget ut i Europa. Det märker man när man själv försöker boka tågresor ut till Europa nu i sommar. Nattågen är alldeles för få, men de som finns är i praktiken redan fullbokade. Det blev de

Prot. 2021/22:137
27 juni

Svar på
interpellationer

nästan tre månader innan, det vill säga från och med att man kunde börja boka biljetter.

Jag och min familj har de senaste veckorna planerat vår tågloffning ut i Europa. Resan från Stockholm till Köpenhamn, Hamburg, Mannheim, Paris, Carcassonne i Frankrike, Barcelona och Sitges, söder om Barcelona i Spanien, var inte helt enkel att boka, och det här är bara resan ned. Sedan ska vi också tillbaka.

Varför? Vi har Interrailkort, så kallade tågloffarkort, och då behöver man bara boka sitt- och sovplatsbiljetter där man vill ha det. Vissa tycker kanske att det inte behövs ett centralt europeiskt bokningssystem eftersom det finns flera olika, såsom eurail.com, Rome2rio och Bahn, det vill säga den tyska motsvarigheten till SJ. Även SJ säljer en del utlandsbiljetter. Vidare finns nystartade ETC Tåg och väldigt många andra sajter.

Problemet är att ingen av dessa sajter är en heltäckande sida där man kan boka alla färdbiljetter, sittplatsbiljetter eller ligg- och sovplatsbiljetter. Vissa säljer vissa biljetter och andra säljer andra. När man bokar vissa franska och spanska biljetter får man dem från vissa ställen endast hemskickade per post, och man kan få vänta så länge som upp till tre veckor. Därför måste våra biljetter för hemresan från Spanien skickas till vårt hotell i Spanien, annars hade vi inte fått biljetterna.

Fru talman! Jag tror att det finns ett problem att lösa här, och jag tror faktiskt att EU är bäst skickat att lösa det. Vi behöver *en* sajt, en hemsida, som är en central plats där alla biljetter kan bokas.

Det här går helt i linje med EU:s klimatmål om att minska utsläppen till 2030. Där har man särskilt pekat ut transportsektorn och ökat resande med tåg som en väldigt viktig del i det så kallade Fit for 55-paketet. EU skulle också kunna ålägga alla tågbolag att tanka in sina tidtabeller och priser i ett centralt bokningssystem så att resenärerna bara behövde söka sig till ett ställe för att göra sin bokning. Det är egentligen obegripligt att detta ännu inte har skett.

Vissa tror nog att det här finns, men jag kan genom egen empiri tala om att det inte fungerar i praktiken med alla dessa olika bokningssajter. Jag vill ändå säga ett stort tack till dem som försöker utveckla bokningssidor. Jag tror dock att det stora problemet är att det saknas en central europeisk koordinering för att det ska fungera. Ett av grundproblemen är avregleringen av järnvägsmarknaden i Europa, där järnvägsbolagen ska konkurrera och inte samarbeta med varandra. EU skulle dock kunna ålägga dem att skicka uppgifterna till en central bokningssajt.

Jag vill veta om regeringen driver på för detta. Menar ministern att det kommer att finnas en central europeisk bokningssajt för europeiska tåg-biljetter, apropå det förslag som ska komma från EU?

Anf. 93 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Här har vi gemensamma utgångspunkter. Även jag är en gammal tågloffare och minns hur otroligt smidigt och bekvämt det var när man som ung ville resa runt inom Europa. Visserligen finns Trans Europ Express, men det samarbete som fanns upphörde sorgligt nog någon gång på 90-talet. Statliga tåg- och järnvägsbolag i Europa hittade gemensamma lösningar så att inte minst vi ungdomar kunde åka runt. Men sedan kom avregleringen och privatiseringarna. Som socialdemokrat får jag ändå tillstå att det funnits delar i det som varit positiva, så som ett bredare utbud

och utökning av regiontrafik. Men de gemensamma lösningarna har försvunnit.

Vi märker dock nu det som Jens Holm uppmärksammar, det vill säga att det finns en längtan tillbaka till att vi ska hitta fler gemensamma lösningar. Då måste grunden för detta finnas. En sak här är ITS-direktivet, som vi nyligen hanterade och som jag rapporterade om till trafikutskottet. Det är ett direktiv om intelligenta transportsystem där man reglerar skyldigheten att dela data mellan de olika europeiska länderna och de olika transportslagen. Utgångspunkten är att alla sedan 2017 har en nationell kontaktpunkt, en åtkomstpunkt, med trafikdata för olika transportslag. Det är början på detta.

Det andra är det som Jens Holm också nämnde, att kommissionen nu förbereder ett förslag, vilket jag i allra högst grad välkomnar, som kan komma att innebära att vi underlättar förutsättningarna ordentligt för multimodala digitala tjänster. Förslaget är tänkt att läggas fram under fjärde kvartalet 2022. Från Sverige deltar Trafikverket, SJ, Samtrafiken och andra i arbetet. Det kan faktiskt vara så att vi under ordförandeskapet, fru talman, får möjlighet att summera och ta initiativ för att det här ska få både den uppmärksamhet och den framdrift som det förtjänar.

Just nu drivs väldigt mycket av detta av ett antal länder – Sverige är ett av dem – som vill se mer gemensamma tåglösningar. Vår stora argumentation för nattågen, tillsammans med Belgien, Danmark och några andra länder som har agerat mot kommissionen, är ett exempel på detta.

Därutöver är det egentligen ideella krafter som gör ett jättearbete – tåg-resor.nu och Facebooksidor där väldigt många delar med sig av tips. Jag uppskattar verkligen engagemanget. Här bryts nya vägar, och man delar den information man har.

I grunden handlar det om att skapa ett ramverk, ett regelverk, där vi får fram en delning av multimodala digitala tjänster och ålägger, precis som Jens Holm var inne på, aktörerna att dela informationen om biljettdata, så att det blir möjligt för oss som resenärer att resa genom Europa, om inte gränslöst så åtminstone väldigt mycket enklare. Jag tänker att det är viktigt för EU:s och vår egen identitet. Jag tänker att det är viktigt för alla dem som inte vill köra bil eller flyga utan vill ta tåget.

Om vi backar tillbaka lite till före pandemin kommer vi ihåg att vi hade en debatt i Sverige om flygskam och att väldigt många valde att ta tåget ut i Europa. Det var en kraftig ökning, trots att det var bökigare, krångligare, dyrare och tog längre tid, för man ville minska sitt klimatavtryck. Och man ville, om jag ska vara lite filosofisk, inte bara komma fram till målet utan också uppleva själva resan.

Anf. 94 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag kan dela ministrarnas beskrivning av hur det var förr. Jag kommer ihåg min första tågluff. Jag köpte alla mina biljetter på tågstationen i Sundsvall och reste genom hela Europa. Jag tog nattåget från Stockholm, vaknade upp i Paris och fortsatte ned till Spanien och sedan samma väg tillbaka. Det gick alldeles utmärkt.

Det var lite lättare på den tiden, för då hade vi nationella monopol som samarbetade med varandra. Man samarbetade kring tidtabeller, priser och vad som hände ifall man missade tåg, när man kunde ta nästa anslutande tåg och så vidare. Så är det inte i dag. Vi har ett helt avreglerat system,

Prot. 2021/22:137
27 juni

Svar på
interpellationer

som blir till förfång för det här samarbetet. Det blir också till förfång för nattågen. Man pratar mycket om nattågen, men nattågens kapacitet i Europa är bara en liten skärva av vad det var en gång i tiden.

Vi kan prata om att rulla tillbaka tiden och återreglera. Jag tycker att det delvis behöver ske. Det som är fullständigt akut – där bör man egentligen inte ge sig in i privatiseringsdebatten – är behovet av ett centralt europeiskt bokningssystem.

EU har varit väldigt snabbt med att avreglera. Det var det första, det andra, det tredje och nu det fjärde järnvägspaketet. Och det handlade om avreglering, men ingen tog ansvar för resenären som ska stå där och själv sy ihop sin resa. Nu är det dags att ta ansvar för resenären. Då behöver vi ett centralt europeiskt bokningssystem.

Jag tycker inte, fru talman, att jag riktigt fick svar från ministern. Jag tror att intentionerna från EU är goda när det gäller de multimodala trafik-tjänsterna, som kommer att finnas med i det EU-förslag som läggs fram efter sommaren någon gång. Innehåller det också förslag om en central europeisk bokningstjänst, där alla operatörer åläggs att lägga in sina tid-tabeller och priser? Det vill jag veta. Jag vill självklart också veta om Sverige, vid sidan av en massa andra viktiga saker att driva, driver på för att EU ska ta initiativet till en central europeisk bokningstjänst med de egenskaper som jag var inne på.

Låt mig bara nämna nattågen. Det är fantastiskt bra att SJ börjar köra nattåg till Hamburg från och med den 1 september. Låt oss komma ihåg att grundtanken var nattåg hela vägen ned till Bryssel. Men, återigen, av konkurrensskäl får Sverige inte upphandla sådan trafik hela vägen till Bryssel, så det blev halvvägs till Hamburg. Det är alltid något. Men även det visar på att vi i grunden måste ändra på det europeiska järnvägssystemet. Och vi måste ha mer av samarbete och mindre av avreglering, för den har verkligen gått för långt.

Jag vore tacksam för svar på mina frågor.

Anf. 95 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det är sant att det är nu i höst som SJ börjar köra nattågen till Hamburg, och det är för att vi upphandlar trafiken. Det är ju med skatte-medel som vi gör detta. Det är egentligen sorgligt att det ska behövas. Man skulle önska att det fanns utrymme för en kommersiell nattågstrafik som är lönsam. Snälltåget finns där som pionjär, och har gjort det på ett beundransvärt sätt. Min ambition och förhoppning är att vi med den upphandling vi nu gör ska öka intresset och engagemanget på ett sätt som gör att kommersiella aktörer nu investerar än mer i nattågstrafik framöver. Jag tror nämligen att det är helt nödvändigt, för fler kommer att vilja åka nattåg. Men upphandlingsmodellen är komplicerad, och för dem som följer debatten vill jag tala om varför.

Olika länder har olika principer för vilken tågtrafik som ska få köra genom respektive land. I Tyskland vill man inte att andra staters upphandlade trafik ska köra genom landet. Det är därför som Sverige har agerat tillsammans med Danmark och Belgien. Vi har skrivit brev till kommissionen. Jag har tagit upp detta vid ett flertal tillfällen både bilateralt med Tyskland och naturligtvis också i andra sammanhang. Men dessvärre har vi ännu inte fått någon förändring till stånd. Vi kunde upphandla trafiken

till Hamburg, och det är min förhoppning och förvissning att det går att ta sig vidare därifrån ut i Europa.

Detta är ett steg på vägen. Men, precis som Jens Holm säger, går det för sakt i ett EU som numera är avreglerat. En gång i tiden var argumentet för avregleringen effektivitet, snabbhet och smarta lösningar. Nu verkar tidens tand visa att det kanske är bättre att reglera för att få effektivitet, snabbhet och smarta lösningar.

Från regeringens sida har vi dels agerat för nattågen, dels kommer vi inte minst under ordförandeskapet att se till att frågan om kommissionens arbetsprogram innehåller ett lagstiftningsförslag om multimodala digitala tjänster. Då har vi alla möjligheter att agera. Vi vet ännu inte om kommissionen kommer att lägga fram det här förslaget. Men Trafikverket, Samtrafiken och SJ deltar i detta arbete, och min förhoppning är att man ska lägga fram en produkt som sedan utgör en bra grund för en diskussion om tågtrafiken inom EU.

Grunden har vi som sagt på plats med ITS-direktivet. Men det måste också vara lättare att hitta gemensamma lösningar. Jag vill passa på att säga att vi i Sverige har haft en ordning där man har kunnat hitta bra biljettpriser inom ett län men inte utanför länet. Jag tycker att det har varit ohållbart. Vi har från regeringens sida arbetat systematiskt med att försöka till skapa någonting som liknar ett nationellt biljettsystem. Det har funnits resrobot.se och några andra modeller, men de har inte fungerat riktigt väl.

Nu lägger vi över 200 miljoner kronor, tror jag att det är, för att stödja regionerna i framtagandet av gemensamma biljettsystem. De system som har byggts upp ska kunna kopplas ihop för att på det sättet ge resenärerna en möjlighet att ha en biljett som inte bara gäller i Stockholms län eller hemma i Kronoberg utan i fler regioner eller i hela landet.

Det är så vi nu arbetar för att göra kollektivtrafikresandet mer attraktivt, billigare och smartare på svensk nivå men också på europeisk nivå.

Anf. 96 JENS HOLM (V):

Fru talman! SJ:s nattåg och likaså snälltåg och snabbtåg är jätteviktiga. Låt oss komma ihåg att SJ kör nattåg alla dagar från och med den 1 september och även de dagar som de inte får ersättning för från staten, för de vill kunna köra nattågen alla dagar. Det är otroligt viktigt och bra.

Ministern nämnde återigen EU-förslaget som ska innehålla de multimodala trafiktjänsterna vilka ska göra det lättare att boka biljetter, om jag förstod det rätt.

Fru talman! Jag skulle vilja att ministern tar i sin mun att Sverige driver ett centralt europeiskt bokningssystem för tågresor. Det är det som jag vill att ministern ska säga nere i Bryssel, och det är EU som måste leverera detta.

Sedan om detta blir bokningssajter som drivs på kommersiell basis spelar mig ingen större roll. Men EU måste inrätta ett centralt europeiskt bokningssystem för tågresor.

Jag hör inte riktigt ministern säga det. Det vore väldigt bra ifall ministern kunde vara tydlig och säga: Det här är den svenska linjen, och målsättningen är att det ska leda fram till detta.

Fru talman! Jag vill avsluta med att säga att detta med största sannolikhet är min sista debatt någonsin i Sveriges riksdag. Jag vill tacka alla kära meddebattörer, ministrar och andra riksdagsledamöter.

Jag vill tacka talmännen, jag vill tacka alla åhörare, och jag vill inte minst tacka riksdagens personal. Det är personalen här i kammaren, hela Riksdagsförvaltningen, personalen i matsalen, personalen som arbetar i kaféet, personalen som städar varje dag, personalen på servicedesk och helpdesk och inte minst vakterna.

Det har varit en fantastisk tid. Nu har jag gjort mina tolv år i riksdagen. Jag vill tacka för den här tiden.

Anf. 97 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Låt mig först till sakfrågan säga att det inte är någon tvekan. Vi arbetar hårt för att vi ska hitta fler förslag som underlättar gemensamt resande inom EU.

Ibland är det på den aggregerade nivån. Här handlar det också om kompositbromsblock. Det handlar om andra saker som också ligger i svensk prioritering. I varenda diskussion vi har handlar det om att öka förutsättningarna för mer gemensamma lösningar vare sig det är biljettsystemet, och det är viktigt i sig, eller uppgifterna, om vi ska vara riktigt ärliga med terminologin. Det handlar också om godstrafiken som måste fungera bättre inom EU. Jag tror att vi delar uppfattning där.

Jag hoppas och tror att Jens Holm, vilken roll han nu har, fru talman, under ordförandeskapet ändå deltar aktivt i den frågan. Den är viktig. Nu hävdar Jens Holm att han aldrig mer kommer att sätta sin fot här i talarstolen eller i riksdagen. Never say never. En duglig, drivande och väldigt engagerad politiker tycker jag verkligen behöver ha chans och möjlighet att komma tillbaka. Det är naturligtvis upp till Jens Holm och väljarna.

Jag vill å mina vägnar tacka för väldigt gott samarbete och bra debatter. Jag hoppas att vi ses på barrikaderna framöver!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2021/22:548 om den administrativa kostnaden för Skurubron

Anf. 98 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jasmin Farid har ställt flera frågor till mig om de administrativa kostnaderna för Skurubron.

Beslutet om byggandet av nya Skurubron och om hur finansiering av bron skulle ske fattades av den dåvarande moderatledda regeringen. Det beslutades sedan av den dåvarande borgerliga majoriteten i riksdagen. Det finns vidare ett avtal mellan Trafikverket och det moderatledda styret i Nacka kommun där genomförandet och finansieringen regleras. Det ankommer på parterna att ta ansvar för avtalet de har ingått. Jag får därmed hänvisa till Trafikverket för fortsatt dialog.

Anf. 99 JASMIN FARID (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag har stått här tidigare och vädjat till ministern att släppa partipolitiken och ändra sitt beslut om avgifter på Skurubron. Tyvärr står vi här i dag igen och får höra att alla de människor som kommer att drabbas av den här

dubbelbeskattningen kommer att få klara sig själva och får ta sitt eget ansvar. Vi hör också att ministern är fast besluten om att avgiftsbelägga Skurubron.

Som vi vet är Skurubron på väg 222 den enda landförbindelsen mellan Stockholm och östra Nacka samt Värmdö. Öster om Skurubron bor 35 000 Nackabor och 46 000 Värmdöbor som skulle drabbas av dubbelbeskattningen med avgiftsuttag på bron.

Kommunernas invånare har precis lika mycket rätt till en statlig finansiering av statliga vägar som alla andra svenskar har och ska inte behöva betala någon straffskatt för att de råkar bo i den delen av landet som har en enda broförbindelse till sin hemkommun.

Det som främst är en nagel i ögat i projektet är hur ministern har tillåtit en sådan ineffektivitet. Det måste ifrågasättas hur man kan tillåta den ineffektiva administrativa kostnaden för Skurubron, vilket ska inkluderas i avgiftsuttagen för invånarna enligt Trafikverket.

Enligt Trafikverket kommer 1,20 kronor av avgiftens 4 kronor per passage att gå till administration av själva avgiftsuttaget. Därtill kommer också räntekostnaden på det lån som Trafikverket tar för brobygget, 3,45 procents ränta.

Det innebär att nästan halva avgiften går till att betala för Trafikverkets administrativa system. Det är en nota på 1,2 miljarder kronor som invånarna ska betala för att finansiera när bron egentligen kostar 600 miljoner kronor.

I dag belastas invånarna också av statliga skatter som vägskatt, skatt på drivmedel, trängselskatt och fordonskatt. Listan är väldigt lång. Hur många fler skatter ska det behöva betalas? Det är skatt på skatt det handlar om. Om det nu ska tas ytterligare en skatt för att ta sig hem eller åka hemifrån, vad går då all den skatt man betalar till egentligen?

Är det rimligt att av varje 4 kronor som tas från en Värmdöbo ska 2 kronor gå till ministrarnas administrationskostnader? Kanske behöver man städa upp i Trafikverket så att invånarna inte straffbeskattas för den enorma ineffektiviteten som myndigheten har.

Har ministern något intresse av att försöka hitta någon lösning till invånarna, kritisera de höga administrativa kostnaderna och göra någonting åt det? Eftersom notan är orimligt hög borde det finnas ett intresse av att försöka få ned kostnaderna för skattebetalarna.

Det är ministrarnas ansvar att förändra den här typen av former. Det får mig att undra om ministern anser att den administrativa kostnaden för Skurubron är acceptabel enligt honom och om han anser att invånarna ska behöva belastas av den.

Jag frågar ministern igen om han tycker det verkligen är rättvist att Värmdöborna ska få betala avgift för den enda vägen de har från och till sin hemkommun.

Anf. 100 RICHARD HERREY (M):

Fru talman! Tack, ledamoten Farid, för den fina utläggningen om Skurubron. Jag bor i Nacka. Ledamoten Jasmin Farid bor i Värmdö, så det här är någonting som ligger våra väljare väldigt nära om hjärtat.

Jag vill också nämna Skurubron. Det finns en landförbindelse från Nacka och Värmdö. Infrastrukturministern och statsministern har båda vid

flera tillfällen uttryckt att det är statens ansvar att finansiera denna väg och denna bro.

Om så är fallet är det enda rimliga att staten bekostar Skurubron. Varför ska skattebetalande medborgare i Nacka och Värmdö själva behöva finansiera en statlig väg, som dessutom är den enda landförbindelse som finns?

Apropå Nacka och Värmdö vill jag också nämna annan infrastruktur i detta område. För 30 år sedan, 1992, ingicks ett avtal med bred politisk majoritet, Dennispaketet. Då ansåg man det nödvändigt, fru talman, att få bättre infrastruktur för hela Stockholmsregionen.

I överenskommelsen ingick Österleden. Då bodde cirka 85 000 människor i Nacka-Värmdö-området. Skulle vi börja projektera Österleden i dag skulle det bo cirka 210 000 människor när Österleden är klar i Nacka-Värmdö-området. Det är ungefär lika många som bor i Sveriges femte största stad, och det finns i princip bara en vägfil ut ur detta område: Södra länken. Den är i dag överbelastad och stängs på grund av hög trafikbelastning upp till hundra gånger per år. Var och en med minsta insikt i infrastruktur förstår att Österleden är nödvändig.

Här är socialdemokrater, moderater och en majoritet av andra partier helt överens i Nacka och Värmdö. Det enda som stoppar denna nödvändiga infrastruktur är regeringen. Så min andra fråga är: När anser infrastrukturministern att Nacka och Värmdö har tillräckligt många invånare för att få ta del av nödvändig infrastruktur? När anser infrastrukturministern att det är en lämplig tid att bygga Österleden?

Anf. 101 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater har i våra tre senaste infrastrukturmotioner haft med begreppet bompeng. Vi är alltså positiva till att man kan medfinansiera enskilda sträckor. Men vi har i vårt resonemang varit väldigt noga med att det ska finnas vissa kriterier för att man ska kunna använda sig av bompeng.

Ett av dessa kriterier är att det måste finnas en annan väg som man kan välja. Jag har exempelvis använt min hembygd Lysekil som exempel. Där skulle man mycket väl kunna finansiera en ny bro med bompeng, för det går att åka en annan väg än just över den bron. Ett annat exempel jag har använt är om man skulle bygga en bro på Gotland, ut till Fårö. Då bör man ha ett regelverk som säger att det är turisterna som betalar, inte de bofasta.

Det är rätt viktigt att man har dessa principiella resonemang. Annars kommer det medborgerliga stödet för medfinansiering att upphöra. Om det, vilket uppenbarligen är fallet här i Stockholmsområdet, upplevs som en ren straffbeskattning kommer man i längden att säga nej till den typ av medfinansiering som varje framtida regering troligtvis kommer att behöva ha.

Därför undrar jag hur minister Tomas Eneroth egentligen tänker i detta fall. Det riskerar att bli ett sådant negativt exempel som gör att det blir svårare att få medfinansiering i framtiden. Det finns däremot andra sträckor, bland annat de som utgör en kringled runt Stockholm, där man mycket väl skulle kunna jobba med bompeng, för det finns andra vägar att åka på.

Ett annat kriterium som varit viktigt för oss kristdemokrater i vår motion om dessa frågor är att beslutet ska komma från den lokala nivån, det vill säga att kommunerna tar initiativ till en medfinansiering. Man kan då

medfinansiera via skattsedeln eller via lån och bära räntekostnaderna, eller man kan ha en medfinansiering där en bompeng accepteras.

Just i detta läge uppfattar jag, återigen, att detta att det bara finns en väg resulterar i att det blir en straffbeskattning. Därför är vi kristdemokrater synnerligen tveksamma till just detta exempel, även om vi i vår egen motion vid flera tillfällen har påpekat vikten av att hitta de positiva medfinansieringsmetoderna.

Vi har ett par lyckade exempel. Hemma hos mig har vi bron över till Norge, som i dag är mer eller mindre avbetald. Vi har Sundsvall, där det går att köra en annan väg men man har medfinansierat en snabbare väg.

Så, fru talman, den oro jag känner och vill skicka med är att ett enskilt exempel där medborgare drabbas väldigt hårt tyvärr riskerar att hindra andra framgångsrika exempel.

Anf. 102 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag måste säga att jag delar Magnus Jacobssons slutsatser. Detta riskerar verkligen att innebära att det blir färre medfinansieringsförslag. Vi har haft några fall med bompengar, som Sundsvall och Svinesundsbron – bra lösningar. Det här är ingen bra lösning.

Jag tror att det var det moderata kommunalrådet Erik Langby – eller det kan ha varit Mats Gerdau – i Nacka, som tillsammans med moderata politiker i Sveriges regering och i Region Stockholm satt och förhandlade fram en lösning. Man upprättade ett avtal som innebar att man nu skulle dra på sig dyra avgifter för Nackaborna. Detta är konsekvenserna av den politik som ni har bedrivit.

Dessutom är detta inte ens en statlig väg. Väg 222 med Skurubron ingår inte i det nationella stamvägnätet utan hanteras av länsplanupprättaren. Och vem är länsplanupprättare i det här fallet? Det är inte regeringen; det är Region Stockholm. Vem är det som styr i Region Stockholm? Interpellanterna borde kanske vända sig till Kristoffer Tamsons eller Iréne Svenonius.

Detta är en fråga som hanteras i Region Stockholm. Det är en del av länsplanen. Finansieringslösningen utformades en gång i tiden av en borgerlig, moderatledd regering, tillsammans med en moderatledd kommun. Och nu, när notan ska betalas, är ni inte beredda att ta ansvaret.

Jag delar Magnus Jacobssons uppfattning. Det är denna typ av exempel på brist på ansvarstagande och konsekvens som gör att väldigt många kommer att dra sig för att hitta samfinansieringslösningar framöver. I Sundsvall har vi inte en sådan diskussion. När det gäller Svinesundsbron, där avgifterna nu faktiskt avvecklas eftersom bron är betald, har vi inte en sådan diskussion. Men i Nacka upprättade man ett avtal som, om jag ska tro interpellanterna, leder till väldigt dyra avgifter. Det är för att avtalet är skrivet så.

Vad det handlar om i detta fall är alltså moderat populism, brist på ansvarstagande och brist på konsekvens när det gäller det egna ställningstagandet en gång i tiden.

I sak vill jag säga att om denna fråga ska hanteras på annat sätt är det genom att man vänder sig till Region Stockholm. Det är också dit Nacka kommun får vända sig, ihop med Trafikverket, och prata om att omförhandla eller diskutera avtalet. Det är upp till aktörerna själva att göra det.

Prot. 2021/22:137

27 juni

Svar på
interpellationer

Men då vill det till att man från Region Stockholms sida är beredd att ta det ansvaret. Från regeringens sida har vi ökat resurserna till Region Stockholm med 8 procent i den kommande länsplanen. Regeringen har skjutit till mer pengar för att regionen i så fall ska ta ett ökat ansvar.

I så fall blir frågan till Jasmin Farid och ledamoten Herrey: Kommer ni då att se till att Moderaterna i Stockholmsregionen prioriterar att använda de resurser som regeringen nu skjuter till i regionen för att satsa på Skurubron? Väljer ni då att prioritera ett omförhandlat avtal? Detta är som sagt en del i länsplanen och inte i det nationella stamvägnet.

Anf. 103 JASMIN FARID (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag måste ändå förtydliga att det är ministern som har satt formerna för notan och faktiskt gjort det dyrare. Hur kan ministern då anse att det är bra användning av skattebetalarnas pengar att betala dubbelt så mycket som det egentligen ska kosta? Ska inte dessa pengar gå till polis, sjukvård och kollektivtrafik?

Värmdö kommun anser att hela kostnaden för Skurubron måste ingå i den nationella planen och att planerna för avgiftsuttaget ska slopas. Värmdö kommun har inte heller ingått något avtal om avgifter på bron. Det innebär att Värmdöborna nu kommer att dubbelbeskattas med en avgift för sin enda landförbindelse till och från kommunen.

Tyvärr gömmer sig ministern återigen bakom argument om att det var den dåvarande moderatledda regeringen som låg bakom allt eller om att allt är någon annans fel. Men var är Socialdemokraternas ansvar? De har nu lett Sveriges infrastrukturarbete i nästan ett decennium. Var ligger ministrernas ansvar att leverera infrastruktur till medborgarna? Var ligger ansvaret att inte försena en bro med ytterligare åtta år? Ministern har haft åtta år på sig att göra något med Skurubron, men beskedet till alla människor är att det är någon annans fel.

Jag vädjar till alla människor som kommer att drabbas av denna straffbeskattning att sätta ministrernas pajkastningspolitik på prov då vi nu tydligt får höra att det inte finns något intresse från Socialdemokraterna av att ta bort avgifterna på Skurubron. Vad ska man ha en infrastrukturminister till om han är helt maktlös när det gäller dessa avgifter?

Att hänvisa till det tretton år gamla avtal som Socialdemokraterna har ansvarat för de senaste åtta åren är inte ett argument som håller.

Detta handlar inte heller om partipolitik. Jag har sagt det tidigare: Det här är inte Moderaternas eller Socialdemokraternas problem. Det är Nacka- och Värmdöbornas problem – invånarnas.

En annan sak som ministern försöker undvika att kommentera är det faktum att Värmdö aldrig har ingått något avtal eller skrivit på något. Trots det tänker man köra över alla Värmdöbor med en avgift. Är detta verkligen rättvist?

Är det rättvist att man kör över en kommun som aldrig har fått delta i någon process eller haft möjligheten att ha en dialog om sin enda landförbindelse? Man har aldrig haft någon som helst chans att påverka eller göra sin röst hörd. Det är inte demokrati som ministern upprätthåller inom sitt eget ansvarsområde.

Jag vill också veta varför ministern ignorerar alla de inbjudningar han har fått från kommunen under så lång tid. Varför har han inte träffat kommunledningen? Varför har han inte visat något intresse av en dialog när

kommunen har stått helt chanslös i den här frågan? För mig är det fullständigt obegripligt att man tar sig rätten att i stort sett köra över kommunen helt och hållet.

Prot. 2021/22:137
27 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 104 RICHARD HERREY (M):

Fru talman! Jag vill först ge mitt stöd till ledamoten Farids inlägg helt och hållet. Värmdö kommun har inte varit delaktig i detta, och det är naturligtvis en mycket märklig sak att låta medborgarna i Värmdö kommun betala för någonting som de inte har haft något att säga till om.

Tydligen är det så att en regering som är borgerlig kan ingå avtal om hur vägar ska finansieras, men en socialdemokratisk regering kan inte vara ansvarig för att ändra ett sådant beslut. Det blir ju lite märkligt.

I daglig trafik passerar ungefär 65 000 bilar Skurubron. Så är det varje dag. Vi kan jämföra med Växjö, som är en kommun som infrastrukturministern känner till väl. Där finns vägarna 23, 27, 25, 37, 30 och ett antal andra vägar längs vilka man kan ta sig in och ut ur Växjö, där det bor ungefär 60 000 personer. Jag är inte säker på hur många passeringar som sker där varje dag, men jag vet hur många som sker på Skurubron.

Det är naturligtvis helt ohållbart att kräva att just medborgare i en viss del av landet ska betala sin väg själva – sin enda väg. Man kan skylla på hur många andra personer som helst och hur många andra regeringar och regioner som helst. Men ansvaret ligger på regeringen, som kan ta beslut om att finansiera detta. Det är lagstadgat att man ska finansiera detta. Därför är detta det enda rimliga.

Anf. 105 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! I mitt första anförande talade jag om principer, och det gläder mig faktiskt att regeringen på detta sätt egentligen ställer sig bakom de kristdemokratiska principerna, nämligen att beslut ska tas lokalt och att det rent principiellt ska gälla på väg där det finns alternativ.

Jag blir däremot lite förvånad över resten i statsrådets inlägg. Jag trodde att vi hade kommit längre i politiken och att vi inte behövde hålla på med blame game. På Trafikverkets hemsida framgår mycket tydligt att detta är en statlig väg. Det framgår också tydligt att det är Trafikverket som kommer att göra de förändringar som nu ska göras. Mig veterligen är det också staten som tar in de avgifter som uppbärs på det här sättet. Då borde givetvis även denna regering likaväl som andra regeringar kunna föra samtal om hur lämpligt det är med avgift i just det här läget.

Det är också korrekt att det tillförs en del resurser till de regionala trafikplanerna, och i och med det har en regering också möjlighet att ha synpunkter på de regionala trafikplanerna. Det är ingen hemlighet att Kristdemokraterna avsätter 6 miljarder mer än regeringen på de regionala planerna, så vi hade givetvis kunnat ha mer synpunkter än den socialdemokratiska regeringen, men jag är ändå lite förvånad över tonläget.

Rent principiellt blir det fel med den här typen av lösning på en sträcka där det bara finns en väg. Jag tror att jag har varit tydlig med att jag i grunden tycker att det är bra om vi kan hitta medfinansiering, men vi måste göra det på ett sådant sätt att det i sin förlängning har medborgerligt stöd. Jag tror nämligen att denna fråga kommer att återkomma i flera kommuner i framtiden, och då är detta ett principiellt väldigt viktigt ärende.

Anf. 106 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Låt mig läsa upp: Väg 222, Skurubron, ingår inte i det nationella stamnätet. Det är således länsplaneupprättaren, Region Stockholm, som har prioriteringsansvaret för vägen. Skurubron har beslutats som ett namngivet objekt i Stockholms läns länsplan för regional infrastruktur med förutsättningen att en del av kostnaderna täcks med avgifter som tas ut av trafikanterna på bron.

Det är detta avtal som Region Stockholm har tecknat. Dessutom har man gjort det på ett sätt som innebär att man får ganska dyra avgifter, som jag förstår det. Avtalet tecknades under den tid det var ett borgerligt styre, för det var på detta sätt man ville hitta en lösning för att få plats med denna investering. Hade man gjort som i vanliga fall, som under den här regeringen, och finansierat den med våra gemensamma resurser hade frågan inte uppkommit. Men Moderaterna ville alltså hitta en annan lösning, och det är därför vi nu har en situation där man vill skicka ansvaret någon annanstans när notan ska betalas.

Låt mig vara tydlig: Ansvaret ligger på länsplaneupprättaren. Där har regeringen skjutit till 8 procent. Jag tycker att både Jasmin Farid och Richard Herrey blir svaret skyldiga. Kommer ni att driva att den 8 procents ökning som kommer till länsplanen i Stockholm ska gå till kostnaderna för Skurubron? Det vore väl den enda rimliga konsekvensen av den argumentation som ni för nu, när ansvaret ligger på Region Stockholm, och ni som bekymrade riksdagsledamöter tycker att detta måste lösas.

Staten har skjutit till resurser. Då ankommer det på kommunerna i Stockholmsregionen och regionen att komma överens om en sådan prioritering. Från regeringens sida – och här delar jag inte Magnus Jacobssons uppfattning – kommer vi inte att gå in och peta i de prioriteringar som regionerna gör inom ramen för den egna länsplanen. Detta måste Stockholms läns politiker ta ansvar för.

Vi har säkerställt och talat om var ansvaret ligger. Jag har för egen del varit noga med att under min tid som infrastrukturminister inte gå med på den här typen av avtal. Jag tycker att det är vettigare och bättre att staten tar ansvar för infrastrukturen. Jag stänger inte dörren för att ibland hitta bompengar eller andra finansieringsmöjligheter, men det ska vara i väldigt speciella fall. Då ska det också vara på ett sätt som det finns bred uppslutning om och som gör det möjligt att inom överskådlig tid se att objektet är färdigfinansierat.

De som har kört över Svinesundsbron vet att den nu är avbetalad och klar, för man betalar inga bompengar längre. Samma sak kommer väl att utvecklas när det gäller Sundsvallsbron, där det finns bred uppslutning som jag förstår det. Men med Skurubron och bron i Nacka har jag förstått att det finns ett starkt engagemang mot den lösningen. Då borde det rimligen kanaliseras så att de politiker och den majoritet som tecknade avtalet nu tar ansvar för det.

Regeringen skjuter till 8 procent. Grundfrågan tillbaka till Jasmin Farid och Richard Herrey är: Kommer ni att agera för att regionen i så fall ska ta ansvar och finansiera de merkostnader som detta innebär? För det är regionens ansvar, inte regeringens.

Anf. 107 JASMIN FARID (M):

Fru talman! Jag måste ändå säga att jag uppfattar det som att ministern ändå dribblar lite grann med orden här när det gäller om vägen och bron är statliga eller inte. Det är statlig infrastruktur, punkt slut.

Hur kan statlig infrastruktur vara regionens ansvar? Jag ställer mig frågan: Vad är det Värmdöborna och Nackaborna ska få tillbaka för sina skattepengar om de själva måste finansiera sina statliga infrastrukturprojekt? Regionen levererar kollektivtrafik och sjukvård. Kommunen levererar vård, omsorg och skola. Vad levererar staten och ministern?

Jag har i debatten verkligen uppmärksammat att Värmdöborna och Värmdö kommun aldrig har fått vara delaktiga i den här processen. Statsrådet har haft möjligheten att ställa detta till rätta. Det är beklagligt att statsrådet under lång tid har ignorerat inbjudningarna till möten med Värmdö kommun.

När statsministern knackade dörr i sin hemkommun Nacka beklagade hon sig över avgifterna. Men där visar Socialdemokraterna lite osanning mot människor. Om de så innerligt tycker att det inte ska vara någon avgift på Skurubron, varför gör inte statsministern eller infrastrukturministern något åt det?

Vem sitter egentligen på makten och styr finansieringen av statliga infrastrukturinvesteringar? Är det kommuner eller regioner? Nej, det är faktiskt staten, och på det sättet är det infrastrukturministerns ansvar.

Ministern har fortfarande inte svarat på Värmdöbornas frågor. Är det rimligt att ha en sådan ineffektiv budget från ministerns håll? Är det verkligen rättvist att Värmdöborna, som har stått helt maktlösa, ska få betala med den här straffbeskattningen när detta är den enda vägen från och till deras hemkommun?

Beskedet har varit väldigt tydligt från Socialdemokraterna. De vill ha avgifter på Skurubron.

Anf. 108 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Beskedet är tydligt till alla Nackabor och Värmdöbor. Det är Moderaterna som sett till att det är avgifter på Skurubron. Så är det. Det är ni som har hittat på finansieringslösningen. Det är ni som har tecknat ett avtal som nu gör att aktörerna och de boende får betala dyra avgifter på den enda vägen.

Vi socialdemokrater var motståndare till detta. Och i det svar som jag har skrivit till Nacka kommun och till aktörerna har jag också sagt: Ni får vända er till de aktörer som faktiskt är ansvariga för detta. Prata med Trafikverket!

Jag noterar att trots upprepade påstötningar från mig har ingen av ledamöterna, fru talman, svarat på om de tycker att det är rimligt att man inom ramen för det moderatledda styret i Stockholmsregionen tar ansvar för det man har tillskapat och använder de resurser som regeringen nu skjuter till för att minska avgifts bördan. Den möjligheten torde ni i så fall kunna använda er av. Regeringen skjuter nämligen till mer pengar än någonsin till infrastruktur, så till den grad att vi inte behöver dribbla med andra finansieringsmöjligheter som leder till dyra avgifter. Nu lägger vi närmare 900 miljarder kronor på att finansiera infrastruktur.

Under den tid när avtalet skrevs var det knappt hälften av detta som lades på infrastruktur. Det gjorde att till exempel Nacka valde att hitta alternativa finansieringsmöjligheter, ihop med andra aktörer, som gjort att de boende i Nacka nu får betala dyra avgifter på sin förbindelse.

Jag tycker att läxan att lära av detta är: Ska man investera i infrastruktur ska man betala för det. Ska man ingå avtal ska man hålla det. Har man ingått avtal ska man ta ansvar för det.

Vill man ta fullt ansvar för detta? Det är Moderaterna som sett till att de boende i Nacka betalar avgifter. Tycker ni inte att de ska göra det kan ni hitta en lösning i och med att ni har fått resurser av regeringen inom länsplanen. Var så goda!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellationerna 2021/22:550 och 555 om resurser för infrastrukturunderhåll

Anf. 109 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Magnus Jacobsson och Jasmin Farid har båda ställt frågor till mig om underhåll av vägar. Jag väljer att besvara frågorna i ett sammanhang.

Regeringen fastställde nyligen den nationella planen för transportinfrastrukturen avseende perioden 2022–2033 med historiska satsningar på såväl infrastruktur som underhåll av vägar och järnvägar. Av de närmare 900 miljarder kronorna lägger vi kraftfulla satsningar på att underhålla våra vägar och järnvägar men också investeringar för att utveckla befintlig infrastruktur. Järnvägsunderhåll uppgår till 165 miljarder kronor och vägunderhåll till 197 miljarder kronor. Trafikverket har aldrig haft så mycket pengar till underhåll. Det skapar förutsättningar för att förbättra infrastrukturen och bland annat stärka robustheten, höja standarden och öka tillgängligheten.

En utmaning i dagens järnvägssystem är att vi måste öka kapaciteten då spåren är hårt belastade med trafik. Jag kan dock konstatera att Kristdemokraterna tillsammans med Moderaterna och Sverigedemokraterna motsätter sig utbyggnad av ny infrastruktur. Det är inte trovärdigt om man menar allvar med att öka takten i klimatomställningen och klara klimatmålen. Sverige behöver inte mindre järnväg – vi behöver mer.

Anf. 110 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Jag kan börja med att konstatera att Socialdemokraterna och Kristdemokraterna har samma ramar. Vi har däremot valt helt olika vägar när det gäller hur vi ska hantera ramarna.

I nuläget är det bristande underhåll av både väg och järnväg. Det resulterar i – vilket vi bland annat talade om med ministern i dag i trafikutskottet – försenade tåg och inställda avgångar, vilket i sig riskerar att skada förtroendet för svensk järnväg. Det resulterar också i trasiga vägar och sänkta hastigheter.

För en tid sedan hävdade statsrådet Tomas Eneroth att diskussionen om sänkta hastigheter var hastighetspopulism. Nu senast, när regeringen presenterade sin egen plan för 2022–2033, pratade man om att det finns bättre sätt än att sänka hastigheterna. Det som för några veckor sedan var hastighetspopulism är alltså numera regeringens politik, dock utan pengar till underhåll.

80–90 procent av alla transporter sker faktiskt på väg. Ändå väljer regeringen att satsa 80 procent av nyinvesteringarna på järnväg. 80–90 procent av alla transporter sker på väg, men nyinvesteringarna sker på järnväg.

Underhållsskulden är enligt Svenskt Näringsliv, som har tittat på regeringens siffror, i dagsläget 70 miljarder. Och om man fullföljer planen i enlighet med regeringens förslag kommer underhållsskulden 2033 att vara 137 miljarder, varav 75 miljarder på väg. Vi är alltså på väg rakt in i en infrastrukturkris.

Fru talman! Regeringen är nöjd. Det är den största budgeten. Jag vet inte om det är så unikt. Alla som kan det minsta lilla om politik vet att den senaste budgeten alltid tenderar att vara den största budgeten. Om jag får vara lite fräck är det inte alltid storleken som räknas, utan det är också hur man hanterar det man har.

Regeringens beslut får kritik. Regioner, Trafikverket, transportföretagen och Svenskt Näringsliv – alla dessa pekar på att det är för lite underhållspengar. Det är helt korrekt, fru talman, att regeringen gör nyinvesteringar, exempelvis i höghastighetståg. Jag ska ge ett litet exempel på denna investering.

Göteborg–Borås är en otroligt viktig investering för Göteborg–Borås. Men eftersom man inte bygger färdigt fram till Jönköping eller Stockholm blir det inte så mycket höghastighetståg mer än mellan Göteborg och Borås. Samtidigt har vi situationen med Alingsås och Göteborg och framför allt Göteborgs hamn. Hade man valt att göra som Kristdemokraterna sagt, nämligen att prioritera lite annorlunda och göra satsningen på fyrspar där, hade man löst den regionala trafiken, löst godstrafiken och förbättrat fjärtrafiken.

Detta tar inte bort det faktum att Göteborg–Borås är en bra satsning på sikt, men med en bestämd summa pengar måste man våga prioritera. Då väljer regeringen att prioritera en del flashiga projekt i stället för att prioritera underhåll. Det duger inte. Vad ämnar regeringen göra för att komma till rätta med den underhållsskuld som nu växer?

Anf. 111 JASMIN FARID (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret på interpellationen! Det svenska vägnätet består bland annat av 98 500 kilometer statlig väg som är utbyggd sedan generationer tillbaka. Sverige växer, och allt fler ska samsas på våra vägar. Vi vet att ungefär nio av tio transporter sker på väg.

Vi ser nu att det i den nationella infrastrukturplanen saknas korrekta satsningar för att uppnå större samhällsnytta, klimatnytta och framkomlighet. Då Trafikverket saknar tilldelade ramar för de satsningarna har myndigheten behövt prioritera ned nödvändigt underhåll och skjutit investeringar på framtiden.

I dag är enbart underhållsskulden för vägnätet 24 miljarder kronor. Till 2033 kommer den skulden att växa till cirka 65 miljarder kronor, om inte regeringen börjar prioritera underhållet av det svenska vägnätet. Konsekvenserna skulle innebära att vägarna kommer att vara i sämre skick när dagens infrastrukturplan ska avslutas år 2033 än vad de är i dag. Det är en nota som skickas till framtida generationer.

Konsekvenserna kan vi se redan i dag, senast när Trafikverket meddelade att hastigheten kan komma att behöva sänkas på fler vägar under vissa delar av året med anledning av det bristande underhållet. Det tyder på att arbetet för Sveriges infrastruktur har misslyckats.

Svenskt Näringsliv släppte tidigare nu i juni en rapport om underhållsskulden på Sveriges statliga vägar och järnvägar. Där hör vi att Sveriges företag är oroliga över utvecklingen eftersom avsatta medel inte kommer att räcka till. Rapporten förklarar också att underhållsskulden för Sveriges vägnät växer med över 200 procent mellan 2022 och 2033.

Det sägs nu att mer än var tionde statlig väg är i mycket dåligt skick. Det visar en analys från Transportföretagen, som förra året lät ta fram en rapport över det svenska vägnätet.

I vissa län är läget betydligt värre. I till exempel Gävleborgs län är nästan en fjärdedel av de statliga vägarna i mycket dåligt skick, vilket betyder att de överstiger Trafikverkets underhållsstandard och är i stort behov av underhåll.

Men i den nationella infrastrukturplanen, på sidan 23, står det: ”Trafikverket har, i brist på medel till vägunderhåll i förhållande till behoven, under en längre tid tillämpat en mer kortsiktig strategi på delar av vägnätet för att kunna upprätthålla funktionaliteten i vägsystemet.”

Det betyder att så länge resurserna till vägunderhåll understiger behovet kommer Trafikverket att tvingas prioritera vägar med mycket trafik och de stora sammanhängande stråken. Det innebär att gapet mellan stad och land kommer att växa och att vi nu rör oss mot ett alltmer polariserat vägnät.

Tycker verkligen ministern att det här är hållbart?

Anf. 112 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, ledamöterna, för engagemanget! Jag konstaterar att det kan finnas en del missinformation här.

Vi satsar mer än någonsin på både väg- och järnvägsunderhåll. För att undvika en polarisering mellan stad och landsbygd ser vi till att Trafikverket i det uppdrag de har fått ska göra en jämnare fördelning mellan det högtrafikerade och det lågtrafikerade nätet. Från regeringens sida kallar vi det en landsbygdssatsning när vi presenterar det, för det innebär att vi säkerställer att den rekordsumma vi nu lägger på väg- och järnvägsunderhåll kommer hela landet till del.

För att inte hamna i ett läge där man sänker hastigheten på långa pendlingssträckor ser vi till att dels skjuta mer pengar till länsplanerna, en ökning med 8 procent, dels att från regeringens sida i den nationella planen skjuta till och göra en samfinansiering där vi har extra pengar till länsvägarna för att sätta upp mitträcken – 1,25 miljarder kronor utöver de stora resurser vi lägger på trafiksäkerhet.

Jag känner därför tillförsikt inför alla de resurser vi lägger i hela landet på väg- och järnvägsunderhåll. Jag ska ärligt säga att jag känner oro inför kostnadsökningen. Den är ett bekymmer, och det kommer den att bli oavsett regering, för vi ser att kostnaderna för just underhåll har ökat.

I stället för att då säga att vi ska lägga på ännu mer tar den här regeringen och jag som statsråd, eftersom jag också är smålänning, initiativ och krafttag för att pressa kostnaderna för underhåll. Vi har haft en 70-procentig ökning av vägunderhåll; det är inte acceptabelt. Det kan bero på att staten inte har något eget underhåll på järnväg – det är ju den privata marknaden som gör det. Det kan också vara upphandlingar eller planeringsprocesser som ligger bakom.

Nu ska man vända på varenda sten för att säkerställa att kostnaderna pressas på underhållssidan, för den ökning vi har haft kan oroa mig.

Som sagt skjuter vi till rekordstora resurser för både väg- och järnvägsunderhåll, men vi ser också till att ha resurser för att utveckla det nya. Jag tycker att det är bekymmersamt när kristdemokrater men även moderater och sverigedemokrater på nationell nivå säger att vi ska stoppa Göteborg–Borås, Lund–Hässleholm eller Ostlänken.

Jag har vid flera tillfällen tagit exemplet Fehmarn Bält som nu byggs, med den kraftiga ökningen av trafiken som vi kommer att se både på väg och på järnväg från Öresundsbron. Det är fullt på Södra stambanan. Det är fullt på E6:an. Vad händer om vi inte bygger nya stambanor?

Här lyssnar jag inte till Svenskt Näringslivs experter i Stockholm, utan här är det Sydsvenska handelskammaren och näringslivet i hela den regionen liksom moderater, centerpartister, kristdemokrater och en bred uppslutning i Skåne-regionen som säger att det är helt nödvändigt att man bygger nya stambanor, annars får vi en trafikinfarkt i Skåne.

På samma sätt är det i Västsverige, där man under väldigt lång tid har prioriterat en satsning på Göteborg–Borås. Västsvenska handelskammaren har varit drivande i satsningen på Göteborg–Borås. Så viktig är den, och det är också därför vi skjuter till mer resurser för kunna fullfölja och genomföra satsningen på nya stambanor – för att inte tala om vikten av att göra det i Ostlänken och knyta samman Linköping, Norrköping, Nyköping och så småningom Jönköping så att hela stambanesystemet kommer på plats.

Det finns en bred uppslutning hos hela näringslivet men också hos regionen, som ser nyttan och nödvändigheten av att få mer kollektivtrafik, mer järnvägstrafik och mer klimatsmart trafik och att binda ihop och vidga arbetsmarknadsregionerna. Men här har vi i stället politiker på nationell nivå som säger ”strunt i det där”! Bygg ingen ny järnväg, trots att det är fullt på spåren!

Det gäller att ta långsiktigt ansvar och både vårda det vi har och utveckla ny infrastruktur.

Anf. 113 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Det är korrekt att man på papperet satsar mer. Men man satsar för lite i förhållande till de faktiska behoven.

Jag vill påminna alla åhörare om att Kristdemokraterna och Socialdemokraterna har samma budget. Vi är överens om kostnadsutvecklingen, inte alltid om hur man ska häva den, men vi är överens om att det är ett av de stora problemen som vi kommer att behöva matcha oavsett regering,

för det är inte rimligt att vi fyller på nya pengar som försvinner i bristande upphandlingar.

Det vi inte är överens om är analysen av regeringens nya plan. Transportföretagen säger så här: Långsiktig effekt av underfinansiering i vägunderhåll visar att regeringens pengar till vidmakthållande inte räcker för att stoppa förfallet av vägar. Det krävs 1 ½–2 miljarder extra per år till vägunderhåll bara för att stoppa fortsatt förfall.

Det är deras reaktion.

Så här skriver Svenskt Näringsliv, vilket inte direkt är en lokal organisation utan omfattar hela riket: ”Den medvetna avvägningen medför att det eftersatta underhållet fördubblas fram till 2033, från 70 till 137 miljarder. Effekten blir att funktionen på den befintliga transportinfrastrukturen kommer att försämrast den kommande planperioden. Regeringens prioritering av nybyggnation framför underhåll går emot Trafikverkets rekommendation att vårda existerande infrastruktur och utgör kapitalförstöring.”

Det är inga milda uttryck som förs fram från organisationer som är helt beroende av vägen.

Fru talman! Det bär mig lite emot att säga att någon far med osanning, men eftersom vi kristdemokrater har varit otroligt tydliga med att vi vill bygga nya sträckor och nya spår både i Norrland och i södra Sverige kan jag bli lite upprörd när ministern påskiner att så icke är fallet.

Vi är för nya stambanor. Vi har dock pekat på andra sträckor än regeringen. Tar man min hembygd som exempel har Västra Götalandsregionen pekat ut flera sträckor. Man har pekat ut behovet Göteborg–Borås. Man har också pekat ut Alingsås–Göteborg–Göteborgs hamn.

Regeringen har valt den ena sträckan. Gott så. Vi har pekat på en annan därför att det skulle ha större effekt. Det skulle lösa regionalpolitiska effekter för Västtrafik, det skulle lösa problem för dem som behöver pendla till Stockholm och det skulle underlätta för godstrafiken från norra Sverige till Göteborgs hamn men också via Göteborg ned mot Fehmarn Bält.

Frågan är därför vad det är som gör att regeringen väljer att inte satsa på Alingsås–Göteborg. Vad är det som gör att regeringen inte tar till sig kritiken om det bristande underhållet som gör att vi får trasiga vägar och försenade tåg? Man kan inte stå och sjunga järnvägens lov om man samtidigt bidrar till att järnvägen stapplar fram på sina räler.

Fru talman! Vi behöver en ny politik som satsar på underhåll, som tar hand om det vi har och sedan bygger bort de flaskhalsar som finns. Jag hade hoppats att regeringen skulle ha vågat göra den typen av prioriteringar.

Anf. 114 JASMIN FARID (M):

Fru talman! Dåliga vägar i Sverige försämrar för tillväxten, företagen och jobben. Eftersom regeringens infrastrukturbudget är extremt kostsam är det relevant att fråga sig vart alla pengar har tagit vägen. Av partipolitiska skäl och genom regeringsdirektiv tvingas Trafikverket att prioritera det olönsamma projektet med nya stambanor för höghastighetståg framför dagens underhållsbehov, trots att kostnaderna för höghastighetstågen skenar iväg. Det är därför av yttersta vikt att regeringens infrastrukturarbete prioriterar projekt som ger samhällsekonomisk nytta och att man tar ansvar för kommande generationer.

Jag undrar om ministern i sina prioriteringar tar hänsyn till den transportpolitiska principen om samhällsekonomisk lönsamhet. Jag ser inte i planen att det finns den typen av prioriterade satsningar som ger den största samhällsekonomiska nyttan. Nettonuvärdeskvoten, NNK, för de angivna projekten i planen är negativ och uppgår till minus 0,3, vilket innebär att investeringen inte ger motsvarande samhällsnytta utan endast 70 öre per investerad krona. Det är en kraftig sänkning från nuvarande plan 2018–2028, där NNK är plus 0,5, vilket skulle ge 1,5 kronor i samhällsnytta per investerad krona.

Ministern har också ett favoritargument och tycker om att jämföra med tidigare borgerlig regering. Om vi tittar på planen från den tiden, 2010–2022, hade den en NNK på plus 1,0, som skulle ge 2 kronor per investerad krona.

Jag håller med ministrarnas myndighet Trafikverket om svårigheten att hävda att medlen till deras valda prioriteringar används på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt. Det är orimligt att planen prioriterar projekt, exempelvis stambanor för höghastighetståg, som är samhällsekonomiskt olönsamma och har en negativ nettonuvärdeskvot, samtidigt som satsningar med hög nettonuvärdeskvot inte kan genomföras på grund av att det saknas medel från regeringen. Vi hör nu också att regeringen försöker skryta om den största satsningen på svensk infrastruktur någonsin. Det var så man beskrev den nya infrastrukturplanen när den presenterades tidigare. Men att det sker på bekostnad av underhållet försöker man tysta ned.

Det är oacceptabelt att planera för en situation där Sveriges vägnät får en försämrad funktionell status i slutet av planperioden jämfört med dagens situation. Jag tillhör den röst som anser att det är oerhört viktigt att varje generation bär sina egna kostnader och att nödvändigt underhåll inte ska skjutas vidare till framtida generationer.

Anf. 115 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar för det sista som Jasmin Farid sa. Jag gillar nämligen tanken att varje generation ska ta sitt ansvar och bära sina egna kostnader. Men nyss hade vi en diskussion om Skurubron, och då skulle uppenbarligen inte den generationen ta det ansvaret. Jag kunde inte låta bli!

Allvarligt talat: Det vi talar om är historiskt höga satsningar på infrastruktur, närmare 900 miljarder – mer än någonsin – på järnvägsunderhåll och vägunderhåll. Det är nödvändigt, men kostnaden ökar. Det är en utmaning som Trafikverket, entreprenörer och regelskapare måste ta. Det är nu en för stark ökning av kostnaderna för underhåll.

Jag noterar att Trafikverket inte hanterar järnvägsunderhåll i egen regi, utan det läggs ut på privata aktörer. Det är möjligt att andra lösningar kan pressa kostnaderna, men låt oss ändå diskutera det framöver.

Sedan ligger mycket på nyutveckling. Det gör vi för att klara kapaciteten. De problem som vi nu ibland märker – jag märkte av det i går med problem i järnvägssystemet – visar att det trots stora investeringar finns utmaningar. Den stora utmaningen är kapacitet.

Svenska folket sa långt innan pandemin att man vill åka mer tåg. Vi har sett en dramatisk ökning av tågåkandet i Sverige. Vi har också sett en kraftig ökning av andelen gods som skickas på tåg, och det beror inte minst på klimatfrågan. Man vill minska sina fossila avtryck, och man vill skicka mer gods på tåg och färdas mer på tåg. Det är som att vartenda kommunal-

råd och regionråd och varenda företagare runt omkring i landet säger att de vill ha mer järnväg.

Jag ser tydligt vad som händer om vi inte tillför ny kapacitet. Jag tog tidigare upp exemplet Fehmarn Bält. Vi kan titta på väg 40 mellan Göteborg och Borås och nuvarande Kust-till-kust-banan och se på den begränsade kapaciteten. Vad händer om vi inte bygger ut sträckan Göteborg–Borås? För att inte tala om hur tufft belastad Södra stambanan är, om vi vill vidga resandet mellan Linköping, Norrköping och Nyköping.

Här är dilemmat att medan vi har satsat på Norrbottenbanan, närmare 19 miljarder på Ostkustbanan, på nya stambanor, på att kraftigt öka kapaciteten i det svenska järnvägssystemet, föreslår Kristdemokraterna 50 miljarder mindre på ny infrastruktur. Men det får konsekvenser, Magnus Jacobsson. Jag har erfarenhet genom att jag själv satt i riksdagen när en moderatledd regering tog bort Norrbottenbanan ur nationell plan – trots att det fanns en bred uppslutning. I efterhand kan vi inse att det hade varit fantastiskt bra om banan hade byggts eftersom den då hade varit färdig nu, lagom till Northvolts, LKAB:s och Green Steels etableringar. Men Moderaterna valde, tillsammans med Kristdemokraterna och övriga partier i Alliansen, att lyfta ut satsningen på Norrbottenbanan.

Det är väl det som gör att man i stora regioner i Sverige är orolig. Blir det ett regeringsskifte? Kommer Kristdemokraterna att lyfta ut Göteborg–Borås, Lund–Hässleholm eller Ostlänken? Vad är svaret till Företagarna i Skåne, handelskammaren, politikerna i Region Skåne, i Väst-sverige, eller längs Ostlänken, som är oroade över att det är för lite kapacitet i järnvägssystemet? Vad händer om det inte finns en förutsägbarhet? Låt mig påminna om att hela satsningen på nya stambanor presenterades av alliansregeringen så sent som 2014.

Nu lägger man mindre pengar på ny infrastruktur. Nu väljer man i stället att säga nej till satsningar på nya stambanor, trots att vi vet att det kommer att innebära kapacitetsproblem i järnvägssystemet och försämrade förutsättningar att nå klimatmålen.

Anf. 116 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Jag vill ännu en gång påminna om att Kristdemokraterna och Socialdemokraterna har exakt samma volym på budgeten i det här ämnesområdet. Jag vet att statsrådet Eneroth vid flera tillfällen har tagit upp att Kristdemokraterna satsar 50 miljarder mindre på nyinvesteringar. Jag har inte fullt ut dubbelkollat siffran, men det är troligtvis korrekt. Vi står ju här i dag och debatterar frågan, nämligen att det läggs för lite på underhåll. Vi kristdemokrater har valt att föra en del av resurserna till underhåll.

Regeringen talar då om att det behövs ny kapacitet. Ja, det är korrekt. Jag har pekat på sådana exempel. Det gäller exempelvis de investeringar vi kristdemokrater har pekat på när det gäller Norrland och även investeringar på sträckan Alingsås–Göteborg. Jag noterar att vi egentligen inte har fått något svar på detta.

Vi har pekat på behovet av nya investeringar. Men faktum kvarstår. Även ett icke-skött underhåll har kapacitetseffekt. Det är därför regioner, Trafikverket, Svenskt Näringsliv och Transportföretagen är oroliga. Svenskt Näringsliv konstaterar i sin rapport att med regeringens nuvarande förslag kommer det att bli en underhållsskuld som ökar från 70 till 137 miljarder.

Vi kristdemokrater vill parera denna underhållsskuld genom att göra något färre nyinvesteringar och satsa mer resurser på underhåll. Även det är en fråga om kapacitet. Skillnaden är den att när vi satsar på kapacitet gäller det hela landet. Jag vill påminna väljarna om att 80–90 procent av alla transporter sker på väg. Ändå väljer regeringen att investera 80 procent av alla sina nya resurser på järnväg. Det är ingen god regionalpolitik. Vi behöver en ny regering.

Anf. 117 JASMIN FARID (M):

Fru talman! Jag vet inte om ministern förstår hur stor kritiken mot honom är när det gäller de underprioriteringar man valt att göra av Sveriges vägunderhåll. Det är ingen som ifrågasätter att Socialdemokraterna är duktiga på att låna pengar, men prioriteringarna är orättvisa.

Det jag inte förstår är varför Socialdemokraterna ständigt slår sig för bröstet för att det finns så mycket pengar på bordet. Om det verkligen finns så mycket pengar, borde man då inte kunna trygga vägunderhållet fullt ut?

Regeringens prioritering av nybyggnation framför underhåll går emot Trafikverkets rekommendation att vårda existerande infrastruktur och utgör kapitalförstöring. Vi kan läsa i infrastrukturplanen att ministrerns egen myndighet tydligt kritiserar bristen på resurser till Sveriges vägnät.

På grund av socialdemokratin kommer det i framtiden att bli ännu svårare att ta sig fram på Sveriges vägar. Det kommer att skapa hinder för våra äldre som behöver färdtjänst. Det kommer att försvåra för ambulanser som behöver ta hand om patienter akut. Det kommer att sätta stopp för tillväxten och alla varutransporter som behövs i samhället. Det kommer att stoppa människor mitt i livspusslet från att hämta barnen i skolan eller ta bussen till jobbet. Jag förstår att Socialdemokraternas politik innebär väldigt mycket antibilism. Men det här är att stoppa allt från kollektivtrafiken till sjukvården till arbetskraften.

Infrastrukturminister Tomas Eneroth behöver nu inse att vi måste börja amortera och göra oss mer eller mindre skuldfria till år 2030. En väl underhållen väginfrastruktur är viktig för att hela Sverige ska leva, för framkomligheten, för tillgängligheten och för trafiksäkerheten. Den är också avgörande för de framtida generationerna. Med det hoppas jag att ministern kan ändra uppfattning om hur viktigt det är att satsa på det statliga vägnätet.

Det här blir nog min sista debatt nu, så jag får tacka för mig och önska alla en trevlig sommar.

Anf. 118 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag börjar med Magnus Jacobssons argumentation.

Man ska komma ihåg att när vi nu gör stora satsningar på järnvägen innebär det också att vi avlastar vägnätet. Att bygga Göteborg–Borås innebär rimligtvis lite mindre trafik på väg 40.

Att bygga nya stambanor handlar också om vad som händer om vi *inte* gör det. Vi kommer ihåg hur det var när det var stopp i Göteborgs hamn en gång. Hur såg det ut på E6 i södra Sverige då? Det var milslånga köer. Tittar vi ut i Europa, där det finns länder som inte satsar på järnvägssystemet, ser vi precis just det – milslånga köer med lastbil efter lastbil.

I Sverige gjorde vi valet att satsa på järnvägssystemet, och nu bygger vi ut det för att mer gods och mer persontrafik ska kunna gå på järnväg – naturligtvis vid sidan av att vi förbättrar vägstandarden.

Det är faktiskt en jämnare regional fördelning på både vägunderhåll och järnvägsunderhåll men också på väginvesteringar nu än någonsin tidigare. Titta bara på norra Sverige, som båda interpellanterna nämner. Det är fem gånger mer infrastrukturmedel i norra Sverige, och det är inte bara järnväg. Det är E10, E45 och E4. Det är satsningar på E4 vid Skellefteå. Det är klart att det är stora satsningar. Vi ökar också stödet till enskilda vägar med en miljardsatsning.

Det blir bekymmersamt för moderater och kristdemokrater att hantera att regeringen levererar när de andra partierna inte klarade av att göra det.

Sedan är jag ledsen att behöva säga det till Jasmin Farid, men de exemplen handlar om kommunala vägar. Det är vägar som kommunen har ansvar för. Där är det så, återigen, att regeringen skjuter till 8 procent. Det finns alltså förutsättningar om man i kommunen vill prioritera vägarna som hemtjänsten kör på och som barnen åker till skolan på att faktiskt göra rätt insatser. Den möjligheten skapar regeringen genom att skjuta till mer pengar.

Tack för bra debatter! Jag hoppas att ni också får en trevlig sommar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2021/22:547 om bemannade skolbibliotek

Anf. 119 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S):

Fru talman! Annika Hirvonen har frågat mig när jag avser att komma till riksdagen med förslag om att alla skolor ska ha tillgång till bemannade skolbibliotek och varför regeringen inte prioriterat att lägga fram dessa lagförslag än trots att de finns med i budgeten för 2022 som reform.

God läsförmåga är avgörande för att elever ska klara sina studier i alla skolans ämnen. Läsförståelse och medie- och informationskunnighet är också viktigt för att elever ska ha möjlighet att delta i det demokratiska samtalet. Att stärka skolbiblioteken och ge alla elever likvärdig tillgång till skolbibliotek är därför mycket viktigt.

Redan i dag ska enligt skollagen eleverna i grundskolan och motsvarande skolformer samt gymnasie- och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek. Hur skolbiblioteken är utformade skiljer sig dock kraftigt mellan skolor – från några böcker i ett litet rum till ett välutrustat bibliotek med många böcker, olika medier och en utbildad bibliotekarie. Det brister i likvärdighet i svensk skola.

Därför tillsatte regeringen den 28 november 2019 en utredning med uppdrag att bland annat utreda och föreslå åtgärder för att stärka skolbiblioteken. Utredningen lämnade sitt delbetänkande *Skolbibliotek för bildning och utbildning* (SOU 2021:3) den 19 januari 2021. Betänkandet har remitterats.

I budgetpropositionen för 2022 föreslog regeringen att medel skulle tillföras Statens skolverk för att vidta vissa åtgärder med grund i utredningens förslag för att stärka skolbiblioteken. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag. Mot den bakgrunden har regeringen genom

förordningen (2022:205) om ändring i förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk föreskrivit att Skolverket ska driva ett nationellt centrum för språk-, läs- och skrivutveckling och skolbibliotek. Genom ändringen har regeringen genomfört ett av utredningens förslag – att Nationellt centrum för språk-, läs- och skrivutveckling ska få ett utvidgat uppdrag och även ansvara för skolbiblioteksfrågor.

Som utredningen framhåller kan en sådan ordning stärka skolbiblioteken och skapa förutsättningar för ett långsiktigt och systematiskt utvecklingsarbete om skolbiblioteksverksamhet.

Utredningens övriga förslag i betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Anf. 120 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! I år firar vi 100 år av demokrati. En grund för demokratin var att alla fick tillgång till läsningen, tillgång till att vara aktiva samhällsmedborgare, uttrycka sig och göra sin röst hörd.

Läsningen är en grund i ett demokratiskt samhälle och en grund för annat lärande i skolan och under hela resten av livet.

Läsningen är dock ett område där Sverige behöver satsa mer. När färre elever läser för att de vill och när färre elever läser tillräckligt bra för att förstå en dagstidning är det ett hot inte bara mot de elevernas möjligheter att klara sin skolgång utan i förlängningen också mot demokratin.

Tittar vi ut i vår omvärld ser vi också hur viktigt det är att människor har förutsättningar att kritiskt förhålla sig till information och propaganda som de möter. Det absolut värsta exemplet är förstås den fruktansvärda desinformation som pågår i Ryssland i förhållande till Rysslands invasion av Ukraina.

Skolbiblioteken är den instans i samhället som har till uppgift att rusta våra barn och unga med både läslusten och informations- och mediekunskapen. Det är den där källkritiken men också källtilliten som gör att man ser skillnad på konspirationsteorier och kunskap.

Men likvärdigheten brister. Bara 43 procent av Sveriges elever har tillgång till bemannade skolbibliotek, enligt den statistik som finns. Och då räknar jag in dem som samverkar med folkbibliotek. Det är alltså mindre än hälften. Bland friskolor är det mycket sämre ställt än bland kommunala skolor.

Det är inte tydligt i lagstiftningen i skollagen vilket uppdrag skolbiblioteken ska ha. Jag menar att det är läsning och medie- och informationskunskap, precis som den statliga utredaren föreslog. Det är inte heller tydligt att skolbiblioteken också ska vara bemannade. Det är en verksamhet som tyvärr prioriteras ned och där man i värsta fall till och med har använt biblioteken som förråd.

Fru talman! Den viktiga frågan till skolministern kvarstår: Kommer Lina Axelsson Kihlblom att lägga fram det viktiga förslaget om krav på bemannade skolbibliotek för alla Sveriges elever? Om hon inte gör det före valet och om hon får förtroendet att fortsätta – är det då åtminstone en ambition från socialdemokratin?

Jag och vi i Miljöpartiet menar att frågan om att säkerställa bemannade skolbibliotek är strategiskt central för en likvärdig skola. Den är viktig i ett läge där det råder lärarbrist och där det samtidigt finns förutsättningar att rekrytera utbildade bibliotekarier till skolan för en strategiskt central

uppgift för svensk skola: läsning och medie- och informationskunskap. Kommer förslagen att komma till riksdagen?

Anf. 121 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Annika Hirvonen för denna viktiga fråga. Jag uppskattar väldigt mycket att få en fråga av någon som jag delar grundsynen med när det gäller läsning och skolbibliotekets roll för det demokratiska uppdraget, som är så tydligt i läroplanen.

Jag tänker också på att skolbiblioteket utgör en plats där tänkandet kan ske. Dit kan man gå och komma undan från undervisningen och möta andra vuxna. Jag delar fullt ut Annika Hirvonens engagemang i frågan, och jag skulle gladeligen stå här i höst och fortsätta diskussionen och se hur det är då.

Däremot är jag inte beredd att i dag föregå en beredning som sker av de förslag som finns och göra någon sorts utfästelse. Men jag vill säga som så att jag tänker att svensk skola måste fokusera. Vi vet att resurserna inte är oändliga, och vi vet att man inte kan ha hur många fokus som helst.

När det gäller barnens lärande och allas möjligheter att bli unga vuxna som kan delta i det demokratiska samtalet, få sitt första jobb och komma till rätta i livet är skolbiblioteken en viktig del.

Jag vill ha ordning och reda i svensk skola. Om det står i skollagen att man ska ha biblioteksverksamhet vill jag att vi tittar på vad ”verksamhet” är för något. Är det en låda med några böcker i som föräldrar har skänkt? Eller är det lite mer? Här måste vi fokusera. Svensk skola fokuserar på väldigt mycket annat i dag.

I dag hade jag ett möte där vi pratade om möjligheterna att göra ett bra jobb som lärare. Då tänkte jag: Vad härligt, ett möte som handlar om det vi har som fokus för skolan! En lärare som lyckas med sitt uppdrag enligt läroplanen – det är det skolan handlar om.

Men när jag står i den här talarstolen pratar vi faktiskt sällan om den frågan, för det är väldigt många som har fokus på mycket annat i svensk skola än på just elevers lärande.

Ordning och reda i skolan innebär också ordning och reda när det gäller att vi har fokus på så mycket. Har man fokus på rätt ställen och det står i skollagen att man ska ha ett skolbibliotek – då ska man ha ett skolbibliotek. Ska man ha biblioteksverksamhet är jag väldigt tveksam till att det kan vara en bokhylla i en skrubbb.

Jag är som sagt tacksam för att frågan ställs, och jag hoppas att den återkommer till hösten. Då tycker jag att vi ska ta den vidare.

Anf. 122 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! Att prioritera rätt sak, att fokusera och att använda begränsade resurser – jag hoppas att skolministern inte menar att det här är en fråga som inte ska prioriteras eller sättas fokus på. Jag önskar verkligen att det ska vara klart och tydligt, i så fall.

När det kommer till resurser är det ett problem att det i dag görs nedskärningar på skolan i de flesta av Sveriges kommuner. Det är ett jättestort problem. Utredningens förslag om att tillföra ungefär 400 miljoner till kommunerna genom det kommunala kostnadsersättningssystemet, utgiftsområde 25, skulle stärka kommunernas möjligheter att satsa på skolan i stället för att skära ned. Vi måste sluta spara på våra elever i skolan.

De här resurserna skulle tillföras kommunerna på ett sätt som gör att de kommuner som är duktigast och faktiskt erbjuder riktigt bra skolbiblioteksverksamhet skulle ersättas för det. Samtidigt skulle kraven i lagstiftningen göra att de som i dag fuskar och kallar en boklåda i en skrubbe för ett skolbibliotek skulle behöva använda resurserna till det som klart och tydligt står i skollagen: ett riktigt skolbibliotek som är bemannat.

Då kanske det blir lite mindre pengar över att dela ut till aktieägarna som vill ha vinst i vissa friskolor. Och det är väl det som gör att Friskolornas riksförbunds vd gick i taket när utredaren Gustav Fridolin kom med sina förslag. Man vill inte ha förslag som sätter barnens lärande framför aktieutdelning till aktieägarna.

Därför tycker vi i Miljöpartiet att det här är svårt att förstå. De förslag som nu har lagts fram av utredaren har remitterats och fått ett väldigt positivt mottagande i stort – om vi räknar bort dem som hellre delar ut pengar till sina ägare. Då förstår jag inte vad det är som behöver utredas vidare och beredas vidare i Regeringskansliet.

Är inte skolministern nöjd med hur förslagen är utformade? Eller är hon bara inte beredd att satsa pengarna?

Jag vill citera avslutningen i sammanfattningen från Gustav Fridolins utredning om bemannade skolbibliotek, för den motsvarar Miljöpartiets syn:

”I förlängningen kan ändamålsenliga skolbibliotek bidra till att elever blir informerade, engagerade och demokratiska samhällsmedborgare. Barn och unga som under hela sin skoltid får möta skolbibliotekarier rustas med kunskap och motståndskraft mot desinformation och propaganda. De får tillfälle att tänka och samtala om viktiga frågor, de får vidgade referensramar, och de får läsupplevelser. Men de blir aldrig färdiga, och det är som det ska.”

Anf. 123 Statsrådet LINA AXELSSON KIHLEBLOM (S):

Herr talman! Jag delar Annika Hirvonens engagemang för det här.

Det handlar om en helhet. Alla förslag som vi lägger fram på kammarens bord måste ha bra underlag. Vi kan inte lägga fram förslag som inte har full finansiering, och vi måste kunna se att finansieringen finns långt framåt. Det måste finnas långsiktighet, kvalitet i underlag och så vidare. Vi vet tydligt vad som hänt när det inte har funnits.

Det finns redan i dag en skyldighet för alla huvudmän att ha biblioteksverksamhet. Man kan förstå skriva in det tydligt i skollagen som ett tvång, och även att staten ska betala för det, när det nu ser ut som det gör i skolans värld med mycket frihet och många aktörer som alla tävlar mot varandra.

Apropå vinst i skolan kan man ju vara så smart att man har lite rätt att ta ut lite vinst. Jag läste i förra veckan en tidning där någon sa att man inte behöver ha skolbibliotek, för eleverna kan väl gå till det kommunala. Då sparar man ju in lite, och då är det lite svårt när man har fått statsbidrag för det. Men det kanske möjliggör för annat.

Det är lite oordning i svensk skola. Vi sköt till 1,2 eller 1,3 miljarder för pandemin under två års tid. Det är väldigt svårt att följa upp hur de pengarna användes ute i kommuner och i fristående företag.

Pengar är någonting som vi i framtiden måste vara försiktiga med. Vi måste ha ett system där pengarna har ett tydligt syfte. Det måste vara ordning och reda. Det måste finnas politiker som inte bara vill skicka ut

pengar utan också vill ta ansvar för hur de används där ute så att de används på rätt sätt. Därför måste vi ha en svensk skola som alltid har eleven i tydligt fokus och inte massor med annat.

Jag ser fram emot att till hösten, om jag får det privilegiet – jag är tacksam för varje dag jag får – få jobba vidare med just den här frågan. Jag tror att skolbibliotek och de satsningar vi har gjort och kommer att göra kommer att ha betydelse.

Jag vet att man redan 1997 fördelade 24 miljoner årligen för inköp av biblioteksböcker. Mycket av det gick till just unga. Mellan 2016 och 2019 fanns det ett statsbidrag som totalt fördelade 105 miljoner kronor. Även 2016 och framåt har skolbibliotekarier varit en uttalad målgrupp inom regeringens satsning Läslyftet, som har en kompetensutvecklingsinsats inom läs- och skrivutveckling, alltså hur bibliotekarier kan stötta lärare. Vi har även vidare flera sådana satsningar. Jag tänker att de förslag vi har lagt fram nu och de förslag vi kommer att lämna är en fortsättning på detta.

Anf. 124 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! Jag läser mellan raderna i skolministerns svar att det handlar om pengar, att hon inte kan lova bemannade skolbibliotek eftersom hon inte kan lova mer pengar. Det må så vara att man inte alltid kan lova pengar i en interpellationsdebatt, men det oroar mig, herr talman, att Socialdemokraterna inte har prioriterat att satsa mer pengar just på skolan än vad man har gjort.

Under de fyra år som Gustav Fridolin från Miljöpartiet var utbildningsminister gjordes historiskt stora tillskott till skolan. Och sådana behövs. Tittar vi på Skolkommissionen, jämför vi oss med OECD i hur mycket pengar som läggs på undervisning och elevhälsa, kan vi konstatera att Sverige bör satsa mer pengar på skolan. Samtidigt ser vi nedskärningar i kommun efter kommun.

Jag är överens med statsrådet om att vi måste strama upp så att de pengar vi satsar på skolan faktiskt går till eleverna och inte ut i aktieägarnas vinster. Den som vill plocka ut vinst ska inte få driva svensk skola. Men vi måste vara beredda att satsa mer resurser på skolan och att göra det genom de generella statsbidragen, enligt finansieringsprincipen.

Att tydliggöra i skollagen vad skolbibliotekens uppdrag ska vara och att de ska vara bemannade ser jag som ett viktigt och prioriterat sätt att stärka likvärdigheten i skolan, stärka läsningen, stärka medie- och informationskunskapen och i förlängningen stärka demokratin.

Det här är en central och strategisk fråga för svensk skola. Jag hoppas att Socialdemokraterna ska vara beredda att investera i barns läsande och bemannade skolbibliotek.

Anf. 125 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S):

Herr talman! Jag vill återigen säga att jag är glad att få diskutera den här frågan. Den sitter ihop med många andra frågor som Annika Hirvonen och jag har diskuterat under de senaste månaderna här i kammaren.

Den dagen vi har offentlighet så att vi vet hur pengar används kommer det att bli lättare att se om det blev en bibliotekarie eller om det blev en svensklärare i årskurs 3 som fick extra arbetsuppgifter.

Den dagen vi har ett rättvist skolval som gör det möjligt för alla skolor att ha en elevsammansättning där vi kan lära av varandra och där inte vissa

föräldrar stängs ute, den dagen vi har politiker som säger att samhällsutvecklingen och segregationen är en politikerfråga – den handlar inte om skolval, marknadsfrågor och så vidare, utan det är politiker som styr hur samhället ser ut och vad som händer –, den dagen vi har politiker som inte bara tar skattemedlen och skickar ut dem utan också tar ansvar för hur de används ute i verksamheten, den dagen kan vi prata om hur vi kan bli mer effektiva.

Det handlar också om att titta på hur vi överkompenserar fristående skolor för ett uppdrag de inte har, samtidigt som de har färre skolbibliotek än de kommunala skolorna.

Det måste vara ordning och reda i svensk skola. Jag vill säkerställa att de pengar vi lägger in i sådana här satsningar i framtiden kommer barnen till godo. Om det står skolbibliotek på etiketten ska det bli skolbibliotek och ingenting annat.

Med de orden vill jag tacka Annika Hirvonen och önska henne en trevlig sommar och förhoppningsvis ett bra fortsatt samarbete. Jag vill också tacka kammaren för den här våren och önska alla en trevlig sommar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

EU-dokument

COM(2022) 245 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om återvinning och förverkande av tillgångar

COM(2022) 296 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 1217/2009 vad gäller omvandling av informationssystemet för jordbruksföretagens redovisningsuppgifter till ett informationssystem för jordbruksföretagens hållbarhet

COM(2022) 650 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning (omarbetning)

COM(2022) 655 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ett enda ansökningsförfarande för ett kombinerat tillstånd för tredjelandsmedborgare att vistas och arbeta på en medlemsstats territorium och om en gemensam uppsättning rättigheter för arbetstagare från tredjeland som vistas lagligen i en medlemsstat (omarbetning)

§ 23 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 23 juni

2021/22:558 Avdrag för ränteavdrag

av *Camilla Brodin* (KD)

till finansminister Mikael Damberg (S)

§ 24 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 23 juni

2021/22:1765 Försäljningen av ljuddämpare

av *Sten Bergheden* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1766 Omställningsstödet

av *Camilla Brodin* (KD)

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1767 Långa handläggningstider på Migrationsverket

av *Denis Begic* (S)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:1768 Behov av kraftfulla åtgärder mot välfärdsbrottslighet

av *Julia Kronlid* (SD)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:1769 Yrkesinriktade utbildningar i gymnasieskolan

av *Roger Haddad* (L)

till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:1770 Sänkta krav i skolan

av *Roger Haddad* (L)

till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:1771 Svenskt deltagande på Taiwans mottagning i Genève

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1772 Fuskande advokater

av *Björn Söder* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

§ 25 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 22 juni

2021/22:1698 Labbodlat kött

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:1699 Svenskt deltagande på Taiwans mottagning i Genève

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1703 Förslag på hur tidsbegränsade licenser ska avskaffas

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1704 Tidsbegränsade licenser för landets jägare och sport-skyttar

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1705 Respekt för riksdagens tillkännagivanden

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1706 Uppföljning av tillkännagivande om vapenfrågor

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1708 Uppföljning av tillkännagivande i betänkande 2019/20:JuU33 om vapenfrågor

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1707 Tillkännagivande från 2020/21 om uppdelning av vapenlagstiftningen

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1700 Migrationsverkets väntetider

av *Elin Lundgren* (S)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:1719 Möjligheten att kunna köpa elbil

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1702 Friluftslivets förändrade förutsättningar vid uppförandet av vindkraftsparker

av *Cassandra Sundin* (SD)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1716 Besök i Kyiv

av *Joar Forssell* (L)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1710 Ökad trygghet för polisen

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1712 Övergångslösning för kommuner som säger ja till vindkraft

av *Lorentz Tovatt* (MP)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1711 Kritiken mot EU angående förbud mot bly i ammunition

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1714 Pendling över Öresund

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2021/22:1709 Illegala vapen från Ukraina och Balkan

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1715 Skatteregler vid gränspendling

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1713 Val av utbildningsort för barn i gränsområden

av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:1726 Kriminella nätverks rekrytering av barn
av *Roger Haddad* (L)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1743 Avgiften för egenkontroll och tillsyn av fartyg
av *Magnus Jacobsson* (KD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1734 FN:s hantering av serbiska övergrepp mot kvinnor och barn i Kosovo
av *Magnus Jacobsson* (KD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1717 Ukrainas ansökan om att bli kandidatland för EU-medlemskap
av *Joar Forssell* (L)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1729 Rättssäkerhet avseende enskilda vägar
av *Magnus Jacobsson* (KD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1721 Ammunition till Ukraina
av *Markus Wiechel* (SD)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:1718 Vården av patienter med postcovid
av *Clara Aranda* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1723 Hot mot journalister
av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1724 Bevarandet av ubåten Som
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1744 Afghaner som hamnar i limbo
av *Magnus Jacobsson* (KD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:1720 Kött från djur som slaktats i strid med svensk djurskyddslagstiftning
av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:1731 Övergrepp på ukrainska flyktingar i Sverige
av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1728 Etablering av ett nytt regemente i Bohuslän
av *Magnus Jacobsson* (KD)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:1727 Vattenförsörjningen
av *Niklas Wykman* (M)
till statsrådet Ida Karkiainen (S)

2021/22:1730 Fortsatta våldsamheter
av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1742 Fri skyltning i valrörelsen
av *Magnus Jacobsson* (KD)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)

2021/22:1745 Cykling mot enkelriktat

av *Emma Berginger* (MP)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1722 Fängslade arbetaraktivister i Iran

av *Amineh Kakabaveh* (-)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1732 Polisen i Gävleborg

av *Lars Beckman* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1737 Systembolaget och utlandsbaserade aktörers e-handel

av *Pia Steensland* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1736 Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram och dess konsekvenser för jordbruket

av *Betty Malmberg* (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1735 Regeringens fastställande av åtgärdsprogrammen för vatten

av *Betty Malmberg* (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1733 Minskande återvinning

av *Betty Malmberg* (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1725 Jämlik tillgång till sÄrläkemedel

av *Pia Steensland* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

Prot. 2021/22:137

27 juni

§ 26 Kammaren Åtskildes kl. 17.17.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 11 anf. 45 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 16 anf. 79 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 21 anf. 120 (delvis) och

av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 4 Anmälan om faktapromemoria	1
§ 5 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 6 Svar på interpellation 2021/22:479 om integrationen.....	2
Anf. 1 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	2
Anf. 2 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	2
Anf. 3 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	3
Anf. 4 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	3
Anf. 5 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	4
Anf. 6 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	4
Anf. 7 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	5
§ 7 Svar på interpellation 2021/22:515 om återvandring av andra grupper än ukrainare	6
Anf. 8 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	6
Anf. 9 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	6
Anf. 10 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	7
Anf. 11 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	8
Anf. 12 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	9
Anf. 13 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	10
Anf. 14 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	10
Anf. 15 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	11
Anf. 16 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	12
§ 8 Svar på interpellation 2021/22:519 om utvisning av kriminella trots anknytning	12
Anf. 17 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	12
Anf. 18 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	13
Anf. 19 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	14
Anf. 20 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	14
Anf. 21 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	15
Anf. 22 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	16
Anf. 23 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	16
§ 9 Svar på interpellation 2021/22:532 om insatser för återvandring.....	17
Anf. 24 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	17
Anf. 25 LUDVIG ASPLING (SD).....	17
Anf. 26 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	18
Anf. 27 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	19
Anf. 28 LUDVIG ASPLING (SD).....	20
Anf. 29 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	21
Anf. 30 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	22
Anf. 31 LUDVIG ASPLING (SD).....	23
Anf. 32 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	23
§ 10 Svar på interpellation 2021/22:535 om välfärdskontroller på flygplatser.....	24
Anf. 33 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	24

Anf. 34	TOBIAS ANDERSSON (SD)	25
Anf. 35	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	25
Anf. 36	TOBIAS ANDERSSON (SD)	26
Anf. 37	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	27
Anf. 38	TOBIAS ANDERSSON (SD)	28
Anf. 39	TREDJE VICE TALMANNEN	28
Anf. 40	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	28
§ 11	Svar på interpellation 2021/22:540 om nationell strategi	
	för att omvandla utsatta områden	29
Anf. 41	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	29
Anf. 42	APHRAM MELKI (C)	29
Anf. 43	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	30
Anf. 44	APHRAM MELKI (C)	31
Anf. 45	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	32
Anf. 46	APHRAM MELKI (C)	33
Anf. 47	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	33
§ 12	Svar på interpellation 2021/22:460 om återvinning av kompositmaterial	33
Anf. 48	Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	33
Anf. 49	ANN-SOFIE ALM (M)	35
Anf. 50	TALMANNEN	36
Anf. 51	Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	36
Anf. 52	ANN-SOFIE ALM (M)	37
Anf. 53	Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	38
Anf. 54	ANN-SOFIE ALM (M)	39
Anf. 55	Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	39
§ 13	Svar på interpellation 2021/22:484 om ekocid och Stockholm+50	40
Anf. 56	Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	40
Anf. 57	JENS HOLM (V)	41
Anf. 58	Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	42
Anf. 59	JENS HOLM (V)	43
Anf. 60	Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	43
Anf. 61	JENS HOLM (V)	44
Anf. 62	Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	45
	Ajournering	45
	Återupptaget sammanträde	45
§ 14	Svar på interpellation 2021/22:497 om Arica	46
Anf. 63	Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	46
Anf. 64	JENS HOLM (V)	47

Anf. 65 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	48
Anf. 66 JENS HOLM (V)	48
Anf. 67 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	49
Anf. 68 JENS HOLM (V)	50
Anf. 69 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	50
§ 15 Svar på interpellation 2021/22:527 om det bohuslänska miljövärdet	51
Anf. 70 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	51
Anf. 71 ANN-SOFIE ALM (M)	52
Anf. 72 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	53
Anf. 73 ANN-SOFIE ALM (M)	54
Anf. 74 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	55
Anf. 75 ANN-SOFIE ALM (M)	56
Anf. 76 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	56
§ 16 Svar på interpellation 2021/22:522 om Förbifart Stockholm	57
Anf. 77 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	57
Anf. 78 THOMAS MORELL (SD)	57
Anf. 79 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	58
Anf. 80 THOMAS MORELL (SD)	59
Anf. 81 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	60
Anf. 82 THOMAS MORELL (SD)	61
Anf. 83 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	61
§ 17 Svar på interpellation 2021/22:523 om Arlandabanan	62
Anf. 84 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	62
Anf. 85 JENS HOLM (V)	62
Anf. 86 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	63
Anf. 87 JENS HOLM (V)	64
Anf. 88 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	65
Anf. 89 JENS HOLM (V)	66
Anf. 90 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	66
§ 18 Svar på interpellation 2021/22:524 om europeiskt bokningssystem för tågresor	67
Anf. 91 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	67
Anf. 92 JENS HOLM (V)	67
Anf. 93 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	68
Anf. 94 JENS HOLM (V)	69
Anf. 95 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	70
Anf. 96 JENS HOLM (V)	71
Anf. 97 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	72
§ 19 Svar på interpellation 2021/22:548 om den administrativa kostnaden för Skurubron	72
Anf. 98 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	72

Anf. 99 JASMIN FARID (M)	72	Prot. 2021/22:137
Anf. 100 RICHARD HERREY (M)	73	27 juni
Anf. 101 MAGNUS JACOBSSON (KD)	74	
Anf. 102 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	75	
Anf. 103 JASMIN FARID (M)	76	
Anf. 104 RICHARD HERREY (M)	77	
Anf. 105 MAGNUS JACOBSSON (KD)	77	
Anf. 106 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	78	
Anf. 107 JASMIN FARID (M)	79	
Anf. 108 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	79	
§ 20 Svar på interpellationerna 2021/22:550 och 555 om		
resurser för infrastrukturunderhåll	80	
Anf. 109 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	80	
Anf. 110 MAGNUS JACOBSSON (KD)	80	
Anf. 111 JASMIN FARID (M)	81	
Anf. 112 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	82	
Anf. 113 MAGNUS JACOBSSON (KD)	83	
Anf. 114 JASMIN FARID (M)	84	
Anf. 115 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	85	
Anf. 116 MAGNUS JACOBSSON (KD)	86	
Anf. 117 JASMIN FARID (M)	87	
Anf. 118 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	87	
§ 21 Svar på interpellation 2021/22:547 om bemannade		
skolbibliotek	88	
Anf. 119 Statsrådet LINA AXELSSON KIHLEBLOM (S)	88	
Anf. 120 ANNIKA HIRVONEN (MP)	89	
Anf. 121 Statsrådet LINA AXELSSON KIHLEBLOM (S)	90	
Anf. 122 ANNIKA HIRVONEN (MP)	90	
Anf. 123 Statsrådet LINA AXELSSON KIHLEBLOM (S)	91	
Anf. 124 ANNIKA HIRVONEN (MP)	92	
Anf. 125 Statsrådet LINA AXELSSON KIHLEBLOM (S)	92	
§ 22 Bordläggning	93	
§ 23 Anmälan om interpellation	93	
§ 24 Anmälan om frågor för skriftliga svar	94	
§ 25 Anmälan om skriftliga svar på frågor	94	
§ 26 Kammaren åtskildes kl. 17.17	97	